

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SVUNDNE TIDER

I

A. G. DRACHMANN

MIN REJSE GENNEM
LIVET

FØRSTE DEL

H. HAGERUP

1942

SVUNDNE TIDER

SVUNDNE TIDER

ERINDRINGER OG BREVE

UDGIVET AF

CARL DUMREICHER, H. G. OLRİK
OG H. TOPSØE-JENSEN

I. BIND

H. HAGERUP

1942

**MIN REJSE GENNEM
LIVET**

**EN GAMMEL SKIBSLÆGES
ERINDRINGER**

AF

A. G. DRACHMANN

FØRSTE DEL

**TRYKT I
1000 EKSEMPLARER**

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

Da Lægen og Ortopæden Professor, Dr. med. *Andreas Georg Drachmann* i 1885 – Aaret efter, at han havde trukket sig tilbage fra sin Virksomhed – imødekom et Ønske af Sønnen Holger Drachmann og under Titlen »Min Rejse gennem Livet« gav sig til at nedskrive sine Erindringer, var han 75 Aar gammel og kunde se tilbage paa et Levnedsløb, som i ualmindelig Grad havde formet sig efter hans Vilje og fra smaa Kaar ført ham frem til en anset Stilling.

Han stammede fra et beskedent og børnerigt Haandværkerhjem, hvor Faderen, der var Tømrer, døde før hans andet Aar og før det sidste Barns Fødsel, saa Moderen, der blev Stuekone paa Frederiks Hospital, var alene om Forsørgelsen. Men ikke mindst hendes yngste Søn havde i Vuggegave faaet baade et godt Helbred og gode Evner og blev i sine unge Dage støttet af en moderlig Omsorg, som han lønnede med oprigtig Taknemlighed. En dulgt Beundring for denne tapre Udholdenhed, som han selv arvede, ligger bag alle Erindringerne – maaske med Henblik paa, hvad ogsaa Holger kunde lære deraf.

A. G. Drachmann var sig tidligt sit Maal fuldt bevidst. Han vilde, skønt ustuderet, være Læge og blev det ogsaa efter haardt Slid. Men han har – det mærker man tydeligt paa Livsskildringen – haft det Held at virke sympatisk paa sine Omgivelser og vinde Venner, skønt han var og blev en udpræget Personlighed med meget selvstændige Synspunkter.

Den Titel, han gav sine Erindringer, staar sikkert i Forbindelse med, at han som ung Skibslæge kom til at foretage forskellige Togter med danske Orlogsskibe. Han oplevede herunder adskilligt, iagttog og huskede godt og lod med sin sanddru og ærlige Natur sine Skildringer omfatte baade Lys- og Skyggesider.

Da Professor Drachmann et Par Aar før sin Død overtaltes til at lade ialt tre Uddrag af »En gammel Skibslæges Erindringer« trykke i »Tilskueren« 1888 og 1890, skønt de var »nedskrevet efter Hukommelsen og oprindelig ikke bestemt til Offentliggørelse«, bad en gammel Ven og Admiral ham i et Privatbrev om at ændre sin Omtale af enkelte Søofficerer, hvis Erindringerne en Dag forelaa som Bog. Drachmann fastholdt i Svarbrevet sin Opfattelse og tilføjede:

»Der er et latinsk Ordsprog, der lyder: de mortuis nil nisi bene; at dette ikke altid kan følges, kan man sige at være en Nødvendighed, da al

Historie derved vilde næsten umuliggjøres. For mit Vedkommende har jeg kun et Ønske: at den Dom, der fældes om mig efter min Død, maa være retfærdig....«

»Min Rejse gennem Livet« foreligger derfor – delt i to Bind – i sin fulde Form. For Familiens Tilladelse hertil udtaler Udgiverne deres varmeste Tak.

1885

MIN REJSE GENNEM LIVET

At jeg her søger at optrevle og finde rede i det Væv, hvoraf mit Liv er bleven vævet, skyldes nærmest min Søn Holger, som gentagne Gange har anmodet mig om at foretage dette Arbejde, og mine nærværende Optegnelser ere derfor nærmest bestemte for ham.

Det er imidlertid et ingenlunde let Arbejde at skrive sin Autobiografi; thi hvorledes man vender og drejer det, vil man komme til det Resultat, at det kun kan indeholde Brudstykker, og man vil erkende, at det kun er til En, man vil kunne være istand til at udkrænge sit hele indre og ydre Liv saaledes, at det kommer til at ligge fuldstændig gennemsigtigt for dennes Øje; og denne Ene er vor højeste Dommer, der har skabt os saaledes som vi er, og gjort os til en Brøkdels af den uhyre Sum som repræsenteres af Menneskeheden, til en minimal lille Tap i det Maskineri, om hvis Virksomhed og Maal man kan

have en Anelse, men trods al Tænkning og Filosoferen aldrig opnaar Vished. Jeg har derfor indskrænket min Opgave til at give en kursorisk Fremstilling af mit Levnetsløb, af de Begivenheder i mit Liv, som jeg har anset for at have haft en større eller mindre Betydning for min Udvikling og den hele sociale Stilling, jeg er kommen til at indtage i Livet, og søge at gøre denne Fremstilling saa objektiv som mulig.

Naar man skal foretage en lang, langvarig, usikker og farefuld Rejse med et bestemt Maal for Øje, antager jeg dens heldige Tilendebringelse beror i første Linie paa, hvorledes man er udstyret til en saadan Rejse, og i anden Linie, hvorledes man forstaar at benytte de Hjælpe-midler man har.

Hvad den første Betingelse angaar, naar man herunder først tager de rent ydre Forhold i Betragtning, har jeg været saa uheldigt stillet som vel muligt. Født af fattige Forældre (jeg mistede min Fader da jeg var $1\frac{1}{2}$ Aar gammel) har jeg i min hele Barndom kun kendt Fattigdom, og om egentlig Opdragelse i almindelig Forstand kunde der ifølge Forholdene, hvorunder min Moder levede, ikke være Tale. I rent fysisk Henseende har jeg været saa godt udstyret, at jeg trods Sult og Kulde, som jeg erindrer mange Gange at have lidt, aldrig mindes i min Barndom, ja

indtil mit 22de Aar, at have været syg, tvert imod altid følt mig saa kraftig, at jeg uden Betænkning sloges med Drengene, der var ældre og større end jeg. Som Dreng har man vel i Almindelighed ikke noget synderlig klart Begreb om Ens aandelige Begavelse, under alle Omstændigheder var det først i mit nittende Aar en Lærer sagde mig, at jeg havde ualmindelig Læreevne; men herom senere.

Saaledes udstyret begyndte jeg altsaa min Rejse. Da Arveligheden utvivlsomt spiller en vigtig Rolle baade ved hvad man er og bliver, saavel i fysisk som aandelig Henseende, skal jeg her meddele det Lidet jeg ved om min nærmeste Slægt.

Min Fader, som jeg slet ikke har kendt, var, hvad man kalder af god Familie. Hvad min Bedstefader var, ved jeg ikke, men Slægterne Eskildsen (Lodsoldermanden og Havnekapitainen hørte til denne Slægt) og Port (Kammerraad) vare hans nærbeslægtede, og der levede paa min Faders Tid to eller tre Brødre Drachmann, hvoraf den ene var Dyr læge (alias Kursmed) ved Hestgarden, der var hans Farbroder. Denne var berømt for sin Styrke og Haardførhed, og min Moder har fortalt mig om ham, at han efter at have været kureret for et Benbrud, som imidlertid var helet i en skæv Stilling, blev saa vred

herover, at han satte Benet i Klemme i en Dør og knækkede det over paany for at faa et lige Ben, hvilket ogsaa lykkedes. Af min Faders Slægt Drachmann lever eller levede for flere Aar tilbage, i Nærheden af Frijsenborg, en Møller (han ejede en Vandmølle) af samme Navn, og i København findes en Bogtrykker D., der utvivlsomt nedstammer fra ham. Slægten af min ældste Broder, Henrik D., findes i Omegnen af Randers, hvor hans Enke, der havde en Søn og to Døttre, bosatte sig, og giftede sig to Gange senere, har altsaa været fire Gange gift (min Broder giftede hende som Enke).

Om min Fader selv, ved jeg kun meget lidet, da min Moder aldrig omtalte ham for os Børn. Han maa have været en meget kraftig og fuld-blodig Mand; thi han havde avlet fjorten Børn med min Moder, hvoraf det yngste blev født tre Maaneder efter hans Død, og han døde af Apoplexi i hans kraftige Alder, 1812, da han var mellem 40 og 50 Aar gammel. Han maa have været bestemt til at blive Skibsbygger, men maatte i en tidlig Alder, paa Grund af Omstændighederne, gifte sig, og blev da nødt til at tage fat paa Haandværket som Skibstømrer, som han ikke tidligere havde drevet. Han skal have været en velbegavet og efter sin Tid oplyst Mand, der holdt meget af Læsning. Disse Oplysninger har

jeg faaet af mine ældre Søskende. Den eneste Meddelelse om min Fader, jeg har fra min Moder, angaar en Episode fra Bombardementstiden 1807. Som Haandværker og henhørende under St. Petri tyske Menighed (alle vi Børn ere døbte, og jeg konfirmeret i St. Petri Kirke) havde han Brandvagt i denne Kirke, da en Bombe med brændende Brandrør slog ned lige foran Alteret. Han sprang til og huggede Brandrøret over, saa at Sprængningen blev forebygget. For denne Daad fik han en Belønning og blev indstillet til at blive Dannebrogsmænd, hvilket han dog, af mig ubekendte Grunde, ikke opnaaede.

Min Moder, der er født Kobiersky, var Datter af en meget bekendt og dygtig Snedkermester, der nedstammede fra polsk Æt. Naar jeg siger om hende, at hun efter min Faders Død sad Enke med 7 Børn, og tre Maaneder efter fik det 8de (de øvrige sex Børn vare døde i en tidlig Alder), og af disse kun de tre ældste vare over Konfirmationsalderen og borte fra Hjemmet, ved en utrolig Flid og Arbejdsdygtighed ernærede og opdrog disse Børn, saaledes at de alle ere blevne honnette og agtbare Mænd og Hustruer, og hun selv er gaaet i sin Grav agtet og afholdt af alle dem som kendte hende, baade af hendes Overordnede, en lang Række af Læger og administrative Embedsmænd paa Fredrikshospital,

hvor hun i 30 Aar var Sygeplejerske (alias Stuekone), og af de flere Tusinde Syge hun havde ydet Hjælp og Pleje, ikke at tale om alle hendes overlevende Børns Kærlighed, saa behøver jeg ikke at indlade mig paa Enkeltheder for at karakterisere hende nærmere. Hun døde af Cholera i Pelts tyske Stiftelse, hvor hun havde Fribolig, efter at være afgaaet med Pension fra Fredriks Hospital, den 12te August 1853, 84 Aar gammel, legems- og aandsfrisk lige indtil sin sidste Sygdom. Hun blev dog med Alderen ikke lidet tunghør, hvilket synes at være en Familie-svaghed, da baade jeg og mine to endnu levende Søstre, efter at være blevne gamle, ere tunghøre.

I mit 7de Aar kom jeg, efter nogen Hjemmeundervisning af en Fourer i Artilleriet, der var min Fætter, i tysk Petri Skole, og nød der Undervisning indtil mit 15de Aar. Skolesproget var tysk, og Undervisningen bestod i tysk og dansk Sprog, Historie, Geografi med Korttegning, Regning, Skrivning og Sang, og var i alle Henseender upaaklagelig. Da jeg var kommen op i første Klasse, holdt jeg mig min hele Skoletid igennem som Dux, skønt jeg maa bekende, at det ikke skyldtes min Flid, da jeg som oftest først lærte Lektierne, enten førend Skoletiden om Morgenen eller imellem Fritiden Kl. 12-2 (Skoletiden var nemlig fra Kl. 8-12 og 2-4).

Som Kirkeskole havde Skolen den Forpligtelse at afgive Choret til Gudstjenesten, og da jeg paa den Tid maa have haft nogen Stemme, blev jeg udtaget til denne Tjeneste, der tillige omfattede skiftevis at skulle staa ved udenfor Kirken opstillede Kirkebøsser. Jeg anfører dette, fordi jeg endnu den Dag idag mindes, hvorledes jeg om Vinteren, i den strængeste Kulde, iført en tynd, sort Dragt (Benklæder, Vest og Trøje), der blev os leveret fra Kirken og atter afgivet efter endt Tjeneste, frøs saa Tænderne klaprede i Munden og jeg var blaa og stiv af Kulde. I fire Timer, fra Kl. 9-1 Søn- og Helligdage, varede denne Tjeneste, og vor Plads var udenfor Kirken i et aabent Rum, hvor vi kun havde Tag over Hovedet, som vi forresten sjældent benyttede, da vi i Reglen stampede udenfor for at kunne faa lidt Følelse i Fødderne. Efter endt Gudstjeneste klædte vi os om i et stort, iskolddt Værelse, og trak i vore egne iskolde Klæder, og [jeg] mindes, at denne Overhaling forekom mig at være den ubehageligste. Jeg erindrer ikke nogensinde at være bleven forkølet eller at have haft nogen Men af disse Fryseture.

I en Del af denne Periode af mine Drengaar levede jeg for Øvrigt et sandt Herreliv. Min Moder var kommen ind som Stuekone paa Fredriks Hospital, og havde, om per fas eller nefas

ved jeg ikke, mig og min yngste Søster Caroline, der senere blev gift med Registrator i Geheimearkivet Knudsen, hos sig. I det vidtløftige Komplex af Gaarde og store Rum, uendelige Lofter, Stalde, Rum for Brændeoplag o. s. v. fandtes en Tumbleplads for mig og de mange andre Dreng, Søner af Funktionærene ved Hospitalet, der skal søge sin Lige. Vi førte der et fuldstændigt ubudent Liv, og naar jeg tænker tilbage paa mange af de halsbrækkende Vovestykker, hvoriblandt jeg mindes at have gaaet paa Tagrygningerne fra Skorsten til Skorsten, at springe ned fra Højder paa 6-7 Alen, slaas paa Stylder, gaa paa Tønder o. s. v., o. s. v., saa tænker jeg med Gru paa, hvorledes jeg vilde have været tilmode, dersom jeg senere som Fader skulde have set mine Søner drive den Slags Sport.

Denne Herlighed fik imidlertid, efter nogle Aars Forløb, en brat Ende. Den Tilstand, hvori Fredriks Hospital den Gang befandt sig, gav Anledning til en offentlig Udtalelse i »Politivennen«, det eneste dengang eksisterende Oppositionsblad, redigeret af den bekendte Blok Tøxen (?); og de deri indeholdte Anker vare vel begrundede, som jeg senere kommer til at omtale. Dette gav Anledning til en Undersøgelse af Hospitalets administrative og oekonomiske Forhold, der endte med en betydelig Reform af disse,

samt et Personskifte, der bragte en inhuman og brutal Person i Spidsen for Administrationen. Den Konnivens, der hidtil havde fundet Sted overfor Stuekonernes Børn, blev strax hævet, hvilket var rigtigt, men det blev tillige forbudt Børnene at besøge deres Moder; de blev helt udelukkede fra Adgang til Hospitalet, hvilket var en baade unødvendig og i høj Grad inhuman Bestemmelse. (Mærkeligt nok blev denne Mand, en Hr. Schmidt, et Aars Tid efter sin Ansættelse, afskediget og straffet for Kassesvig).

Nu kom en stræng Tid for mig og min Søster. Min ældste Søster Trine var gift, i meget smaa Kaar, med en Hoteltjener Gelbe i Hôtel Royal, hvis (Hotellets) Vask hun besørgede. Vi bleve optagne der i Huset, og Smalhans blev Køkkenmester. Vor Middagsmad, Kaffe og Brød, nød vi i Bredgade, udenfor Hospitalets Jerngitter, gennem hvis Tremmer det blev rakt os af Moder. Efter den nævnte Hr. S.s Afskedigelse blev Forbudet, der udelukkede os fra Hospitalet, hævet derhen, at vi fik Tilladelse til at besøge Moder paa de Tider, Hospitalet var tilgængeligt for Besøg, hvilket imidlertid var en betydelig Forbedring i vor Stilling, da vi kunde spise os mæt hos Moder, der altid kunde skaffe os Mad af det Tiloversblevne fra de Patienter, der ikke kunde spise den dem tilkommende Ration. Men fra min

Udelukkelse fra Hospitalet, i mit 11te Aar, har jeg bestandig maattet færdes blandt Fremmede, og noget Familieliv har jeg ikke kendt, indtil jeg selv blev Familiefader.

Efter min Konfirmation i mit 15te Aar blev det paatrængende Spørgsmaal: hvad nu? Min eneste og ældste Broder havde været Købmand; han havde i de dengang overordentlig uheldige Forhold og Aar (Krigsaarene og Statsbankerotten fra 1807–13) erhvervet sig en for den Tid betydelig Formue, som ved hans tidlige Død, 1817, i hans 32te Aar (af Pleuritis) beløb sig til nogle og tredive Tusinde Rdlr. Min Moder syntes derfor jeg burde gaa samme Vej. Men min eneste Hu stod til at blive Læge, formodentlig af de Indtryk jeg havde modtaget af dette Kald i min hele Barndom.

Til at blive Læge gaves paa den Tid to Veje, enten gennem Universitetet eller det kirurgiske Akademi. Den første Vej var naturligvis spærret for mig; thi dertil fordredes at man først blev Student, og dette var selvfølgelig umuligt, da min Moders Evne ikke formaaede at underholde mig, og desuden betale for min Undervisning og mit Studium gennem en lang Aarrække. Den anden Vej maatte altsaa vælges. Hertil førte atter to Veje. Man blev enten Pharmaceut, og efter endt Læretid begyndte man at studere

Kirurgi, eller man blev Barber, og efter aflagt Svendeexamen gik man videre og blev stud. chirurgiæ. Studenterne vare stud. medicinæ. Med de meget faa Apotheker dengang, var det meget vanskeligt at opnaa en Plads paa et Apothek som Lærling, og desuden maatte jeg tænke paa saa hurtig som mulig at kunne skaffe mig et selvstændigt Erhverv, hvilket var lettere, naar jeg i min Læretid havde erhvervet mig kirurgiske isteden for pharmaceutiske Kundskaber, da mit Maal jo var at blive Læge og ikke Apotheker.

Jeg blev da Lærling paa en Barberstue i Nyhavn, og var fem Aar i Lære. Jeg havde det i den Tid ikke daarligt, men længtes naturligvis efter Befrielse. Til Svendepróven, hvortil mærkeligt nok slet ikke forlangtes nogen Próve i at kunne barbære, men derimod ikke ganske ubetydelige Kundskaber i Anatomi, 3: den Hjælp der bør ydes Tilskadekomne, og den saakaldte Chirurgia minor, havde jeg som Lærer en, efter Datidens Begreber ret flink Amtskirurg, Løper, der var den første, der gjorde mig opmærksom paa min hurtige og ikke almindelige Læreevne. Ved Svendepróven examinerede to Amtskirurger, i Overværelse af Stadsfysikus, og efter endt Examen trakteredes med Vin og Kage, som Examinanden i Forvejen havde afleveret. Den ene Amtskirurg var Oldemand, en tyk, rød-

næset, halvtysk ægte Holbergsk Type, og den hele Forestilling maatte have kunnet give Holberg et udmærket Stof til en Scene af høj komisk Virkning. Hver Gang jeg har set Sovedrikken, er jeg altid kommet til at tænke paa min Svendexamen.

Der begyndte nu en stræng Tid for mig. Fortsætte Barbereriet vilde jeg under ingen Omstændigheder; jeg havde jo kun grebet denne Udvej for at kunne blive Læge; og Intet havde jeg at leve af. Mine to Søstre Amalie og Emilie, der ernærede sig ved Syning, tilbøde mig at flytte sammen med dem, skønt de kun havde et, men heldigvis meget rummeligt Værelse, et Tilbud jeg med Taknemlighed modtog. Hos Moder fik jeg min Middagsmad og af og til lidt Penge til Tobak og Fedtebrød. Hvad det kneb haardest med, var Brændsel, og Reglen var, at jeg sad indsvøbt i et Tæppe uden noget i Kakkelovnen. Jeg erindrer i lang Tid at have gaaet med Støvler uden Saaler, saa Vandet i Søløføre gik ud og ind, og naar jeg kom hjem, maatte vaske baade Fødder og Strømper og skylle Støvlerne ud under Posten. Mine to Søstre vare i Reglen hos en eller anden Familie og syede, og havde det paa den Maade ulige bedre.

Jeg begyndte nu at høre Forelæsninger og blev Volontair paa Almindeligt Hospital, hvor Thal

var Overkirurg. Som anført vare de Studerende delte i to Klasser, Studenter og Ustuderede; disse sidste bleve af de første betragtede og behandlede som hørende til en Pariakaste, der ved enhver Lejlighed bleve fortrædigede og ydmygede, og skønt det i Reglen mest og værst gik ud over holstenske og tyske Barbersvende, der studerede og toge Examen ved Akademiet, skaanedes ingenlunde deres Landsmænd.

Ufordragelighedsaanden og Overmodet hos de danske Studenter paa den Tid, skal jeg anføre et slaaende Exempel paa. Anatomien har altid staaet paa et højt Trin herhjemme og var udmærket repræsenteret ved Akademiet, hvor i det Hele taget alle Discipliner bleve fyldigere og for det praktiske Liv og Behov langt bedre behandlede, end ved Universitetet. Ifølge Akademiets Fundats (Akademiet var oprettet for hele Monarkiet og underholdt af dettes Finantser) skulde tyske og danske Forelæsninger afvexle, for ikke at udelukke de tysktalende Slesvigere og Holstenere fra Undervisningen. Dette var Anledningen til at en stor Del Studenter fra Kiels og de nordtyske Universiteter, især Rostocks og Greifwaldes, i Vintersemestret søgte til København for at høre anatomiske Forelæsninger og øve sig i Dissektion og Operationer paa Kadaver, som de smaa Universitetsbyer kun i ringe Grad

og mangelfuldt kunde yde dem. Hvad der skulde synes at være en Ære for os, var for de danske Studenter, der i egen Indbildning, som »Herrer i Aandernes Rige« stode langt over de tyske, en utaaelig Anmasselse, og det endte derfor med et blodigt Slagsmaal under en Forelæsning paa Akademiet, hvor de medicinske Studenter havde faaet Forstærkning fra Regensianerne og deres Kammerater og Venner fra de andre Fakulteter. Hermed afsluttedes de tyske Studenters Besøg til Akademiets Forelæsninger, og hvad der var det mærkeligste, Bestemmelsen om at holde tyske Forelæsninger blev hævet! Denne Katastrofe fandt Sted i Begyndelsen af Trediverne; at den har været Frø til den Udsæd (Had til de Danske), der allerede i 1834 var i frodig Væxt ved Kiels Universitet, og fra dette og de andre nordtyske Universiteter bredte sig videre og videre, kan ikke være tvivlsomt.

Jeg havde studeret omtrent et Aars Tid, uden nogen fast Plan, da jeg maatte gaa fra den ene Disciplin til den anden for at faa saa megen Kundskab, at jeg kunde opnaa Ansættelse som Kompagni- eller Underkirurg i en af Militær-Etaterne, der dengang i Reglen besattes med uexaminerede og ustuderede stud. chirurg. Rigtig flittig var jeg ikke, og af og til forfaldt jeg til et Mismod, der var Fortvivlelsen eller maaske ret-

tere Sindssygdom nær. I et af disse Anfald, det var Foraaret 1831 [Fejlhuskning for 1830], netop den Dag da K. L. Rahbek blev begravet paa Frederiksberg Kirkegaard, og da jeg syntes min hele Fortid at være forspildt og min Fremtid at være indhyllet i det sorteste Mørke, fattede jeg den Beslutning at opgive det Hele og vælge mig en ny Livsstilling. Jeg var dengang 20 Aar gammel. Jeg begav mig ud til Gartneren i Frederiksberghave og spurgte, om han ikke havde Plads for en Lærling. Han betydede mig, at førend man kunde opnaa en Plads i en kongelig Have maatte man være oplært hos en Handelsgartner og henviste mig til nogle af disse. Men hos dem var heller ingen Plads at faa, og saa, efter at have overværet Rahbeks Begravelse, gik jeg hjem, mere sorgfuld, end jeg var gaaet ud.

Saaledes forløb nogle Maaneder [i Virkeligheden et Aar], da der indtraf en Begivenhed, der blev Vendepunktet i mit Liv. Det var i Slutningen af Foraaret s. A. [d. v. s. n. A. 1831] at en Kammerat og ældre stud. chirurg., der var bleven forlovet med min Søster Emilie (en Forbindelse der senere af mig ubekendte Grunde blev hævet), kom op til mig for at spørge, om jeg ikke havde Lyst til at vikariere nogle Maaneder for en Underlæge ved Øresunds Hospital i Helsingør. Der tilbødes fri Station og hans fulde Gage i

hans Fraværelse, altsaa et meget indbydende Tilbud. Jeg ansaa mig imidlertid for inkompetent og altfor grøn til at paatage mig en saadan Tjeneste; men han vedblev at trænge ind paa mig og forestillede mig, hvor ringe min Tjeneste vilde blive, da der var to Overlæger ved Hospitalet og dette kun havde et mindre Patientantal. Jeg lod mig da overtale og besluttede at vove Forsøget.

Da næsten enhver lille Omstændighed ved denne lille, første Udflygt i Livet, senere fik en afgørende Betydning, maa jeg skildre den i sine Enkeltheder.

Jeg rejste da et Laan paa to Rdlr. (Befordringen, en Fragtvogn, kostede 1 Rdlr. og Rejsen med de forskellige Bedesteder, varede fra Kl. 9 Fmdg. til Kl. 6 Eftmdg.). Skønt min Garderobe var af minimal Størrelse, var den eneste Koffert, vi besad, af Dimensioner til at kunne rumme Rejsegods for et Aars Rejse. Ved min Ankomst til Helsingør havde jeg 3 Mark tilbage, Frokost og Middag havde medtaget de resterende tre, og til min store Bedrøvelse maatte jeg betale to Mark extra for mit Uhyre af Koffert – Facit altsaa en Mark.

Med bankende Hjerte holdt jeg udenfor en meget anselig Bygning, over hvis Dør med gyldne Bogstaver prangede Indskriften: Øre-

sunds Hospital. Af min Kollega, en net Mand paa mellem 30 og 40 Aar, blev jeg meget venlig modtaget, og efter at have nydt nogle Forfriskninger, vist omkring paa Hospitalets rummelige og net holdte Sygestuer. Førend vi vare færdige med vor Rundgang, blev der indbragt en Tilskadekommen fra Søen, en Sømand, der havde et meget alvorligt Laarbrud, og paa de forskellige Sygestuer laa ikke faa Tilskadekomne med betydelige Læsioner. (Da Skibene paa Grund af Øresundstolden maatte ankre op paa Helsingørs Rhed, bleve deres Syge og Kvæstede i Reglen indlagte paa Øresunds Hospital, som underholdtes af Øresundstolden). Efter omtrent et Kvarters Forløb ankom Overkirurgen, Regimentskirurg Møller, en for sin Tid særdeles duelig og bekendt Kirurg og Operatør. Han maalte mig fra Top til Taa, og jeg kunde læse i hans Øjne og Ansigtsudtryk, at Indtrykket ikke var det bedste. Med en Stemme og en Betoning, som endnu lyder i mine Øren, spurgte han mig: »Har De nogensinde lagt Haand paa en kirurgisk Patient? Jeg svarede med største Ydmyghed, at jeg i nogen Tid havde gaaet paa Almindeligt Hospital, men aldrig havde behandlet nogen kirurgisk Patient selvstændig. Derpaa henvendte han sig til min Kollega og sagde, det gjorde ham ondt, at han ikke kunde være tjent

med mig som Substitut, og derfor maatte tage sin Rejsetilladelse tilbage.

Min Kollega var selvfølgelig ikke i godt Humør ved denne Besked, og jeg havde opgivet enhver Tanke om Vikarieren. Da vi kom op paa hans Værelse havde han imidlertid fattet sin Beslutning; han vilde den næste Morgen foreslaa M. at beholde mig paa Prøve en Uge, og opsætte sin Rejse saalænge. Den næste Morgen, efter at jeg om Natten ikke havde drømt om andet end Tilskadekomne med de frygteligste Læsioner og voldsomste Blødninger, var jeg fast bestemt paa at rejse, da jeg var sikker paa, at Resultatet om en Uge vilde blive det samme og oven i Købet med Tillæget at have vist mig uduelig. Nu faldt det mig ind, at jeg kun havde en Mark til Rejsepenge. For mit personlige Vedkommende var dette mig ligegyldigt; thi jeg kunde gaa, og en Mark var nok til mine Fornødenheder paa Rejsen. Men den forb. Koffert, der havde kostet to Mark, skønt jeg havde den med som Passagergoods, og den uden Tvivl vilde koste endnu mere, naar den skulde gaa alene. Laane hos min Kollega vilde jeg ikke for nogen Pris (jeg har alle mine Dage været i høj Grad ømtaalig i Pengesager og afskyet Laan som Pest), og i Betragtning heraf, og de store Omkostninger ved Koffertens Transport til København, lod jeg

mig overtale til at gaa ind paa min Kollegas Forslag, der blev antaget af M.

Efter en Uges Forløb rejste min Kollega, og efter fire Maaneders Hospitalstjeneste rejste jeg med gode praktiske Kundskaber og Haandfærdighed i at forbinde og behandle Saarede, hvoraf mange i den Tid indkom paa Hospitalet, med en fortrinlig Anbefaling fra min Overkirurg i min Tegnebog, og med Lommen fuld af Penge. Kofferten, som jeg skyldte saa meget, lod jeg rejse alene til Kbhvn., jeg selv spadserede en dejlig Efteraarsdag over Esrom, langs Søen til Fredensborg, i den gladeste og lykkeligste Stemning og de lyseste Udsigter i Fremtiden.

Ved min Hjemkomst fik jeg at vide, at der var en Plads som Underskibskirurg i Marinen ledig. Den skulde strax besættes, og bestod i at gøre Tjeneste ombord i en Korvet, der laa under Ekvipering til et Togt til Vestindien. Jeg søgte Posten og blev, paa Grund af min gode Anbefaling, foretrukken mine Medansøgere, og udkommanderet med

Korvetten Fortuna.

Ved min Afrejse, da jeg blev fulgt ombord af mine Nærmeste, mindes jeg tydelig, da de ønskede mig en lykkelig Rejse, at det var selv-

følgeligt, med saadan en Lykke jeg syntes at have gjort.

Jeg befandt mig fra nu af i fuldstændigt nye Omgivelser og uvante Forhold; det galdt altsaa om at finde sig tilrette. Korvetten, der var et ældre Skib, men en udmærket Sejler, havde 125 Mands Besætning: 6 Officerer foruden Chefen, Kapitain Brinck-Seidelin, to Læger, en Forvalter, to Styrmand, og førte 20 attenpundige Kanoner. Ordren lød paa at anløbe Madeira og forblive omtrent et Aar i de vestindiske Farvande.

Skønt jeg, især i Begyndelsen, maatte døje en Del af de yngre Officerers Overmod og Kaadhed, havde jeg det, kun med én Undtagelse, forholdsvis langt bedre end min stakkels Overlæge. Han var en blegnæbbet, kejtet, ubehjælpelig, nærsynet Mandsling, med Haud til kirurgisk Examen, der nylig var overstaaet. Han var de yngre Officerers stadige Syndebuk og Skive, fuldstændig værgeløs prisgivet deres Uglspilstreger og Drillerier, hvorfor jeg gik fri. Hvad der især morede dem, var hans Gang paa Dækket, som de stadig imiterede. Han havde efter den Tids Brug, spidse, højhælede Støvler med »Sinker« under, og da han altid gik paa Hælene, kan man forestille sig, hvorledes hans Gang var, ved den mindste Slingring af Skibet. Det Eneste jeg med

fuld Føje kunde beklage mig over; var mit Logis. Antallet af Officerer var for stort i Forhold til Skibets Størrelse og Aptering, hvorfor to Officerer maatte have Lukaf sammen, og til mig var egentlig ingen Plads. Man havde da agterst i Piken, i et Rum, eller en Kasse, der var bestemt til at optage Gryn eller Ærter, anvist mig min Køjeplads. Jeg maatte krybe derind paa alle Fire; lige over mit Hoved bevægede sig uafbrudt den mere end armtykke Jern-Rorpind; paa begge Sider havde jeg Rum, lig det jeg havde til Køjeplads, paa den ene Side fyldt med Ærter, paa den anden Side med Gryn.

Jeg kom uden Søsyge over Nordsøen og gennem Kanalen; men i Biscayabugten blev vi modtagne af vestlige Storme, der næsten med samme Heftighed varede i ti Døgn. De første tre Døgn, da alle Luger vare skalkede, og der ikke kunde koges eller holdes Ild paa Kabysen, laa jeg i min daarlige Køjeplads fuldstændig ødelagt af Søsyge, uden mindste Næring og kun af og til nydende en Drik Vand, som blev langet ind til mig af Sygepasseren (Krankevægteren, som var hans officielle Titel dengang). Det fjerde Døgn, om Morgen, var Stormen saa meget i Aftagende, at der blev kogt Øl paa Kabysen til Mandskabet. Der blev stukket et stort Tinbæger med varmt Øl ind til mig i Køjen; jeg smagte

paa det, tømte det tilbunds, stod ud af min Køje, klædte mig paa i Piken og kom op paa Dækket. Skønt Stormen atter tiltog og, som sagt, varede endnu sex Døgn, blev jeg ikke søsyg, og har paa mine senere mange Sørejser aldrig været hjemsøgt af denne ubehagelige Gjæst.

Jeg skal ved denne Lejlighed anføre et Træk af Sømændenes Liv dengang. I de ti Dage Stormen varede, var der ikke en Eneste af Mandskabet, der havde en tør Trævl paa sin Krop (Olieklæder o. d. l. vare ukendte). Naar det gik tilkøjs, blev det nøje paaset af Underofficererne, at hver Mand klædte sig nøgen af og gik nøgen i Køjen. Naar de forlode Køjen trak de i de gennemvaade Klæder, og saasart de kom op paa Dækket, fik de den ene Sø over dem efter den anden. Enkelte vare forkølede, men gennemgaende vare de raske og vel tilmode.

Henimod Midten af October kom vi til Madeira, og lod Ankeret falde paa Funchals aabne Rhed, paa, jeg tror, nogle og firti Favne Vand. Da jeg ikke skriver en Rejsebeskrivelse, skal jeg kun anføre, at Madeira er et af de skønneste Punkter jeg har havt Lejlighed til at se. Jeg svælgede i Nydelsen af modne Druer og alle Slags andre Frugter, hvoraf der var en saadan Overflødhed, at vi for en ren Bagatel købte, paa Frugttorvet, saa mange vi kunde pakke paa os.

Efter nogle Dages Ophold forlode vi den dejlige Ø og styrede Kursen ad Vestindien til. Vi naaede snart Passaten og førte under denne Sejlad, hvor næsten ingen Ende blev rørt, et rent Slaraffenliv, der var ens for Officerer og Mandskab. Henimod Midten af November ankrede vi udenfor Fredriksted paa St. Croix.

Da det kan have nogen, om ikke anden, end ren historisk, Interesse at lære at kende Forholdene ombord i en dansk Orlogsmand for omtr. 56 Aar tilbage i Tiden, skal jeg paa dette Sted give en Beskrivelse.

Af de sex Officerer havde de tre, Chefen, Næst- og Trediekommanderende ikke været tilsøs i mange Aar. De tre andre vare ganske unge Mænd, hvoraf dog den ældste havde gjort en Vestindierejse tidligere. Overstyrmanden var en erfaren, støt Sømand, der havde i lang Tid gjort Tjeneste i samme Egenskab i forskellige Orlogsmænd, og var den Eneste, der, foruden Chefen, havde Ansvar for Skibets Navigation.

Chefen, tidligere utvivlsomt en dygtig Sømand, havde været i flere Aar Gouvernør i Ostindien, hvorfra han nylig var hjemkommen; han var en topmaalt forfængelig Nar og halvgal, og gik ombord, blandt de yngre Officerer, under Navnet: den gale Kejser eller Spring sexten Spring (Vrængenavnet af Brinck Seidelin). Næstkom-

manderende var en skikkelig, honnet, fredsommelig Mand, et fuldstændigt Nul overfor Chefen, der var fuldkommen og uindskrænket Enehersker. Trediekommanderende var Holstener af Fødsel, lærd, forfjamsket, upraktisk og forskræmt af Chefen, der stadig behandlede ham som Kadet og gav ham den ene Rivaf paa Dækket efter den anden, naar han havde Vagt, og som sædvanlig, naar han kommanderede, som en Kat der er sluppen ud af en Tønde, fo'r fra agter til for og fra for til agter, og dog ikke sjeldent oversaa eller glemte det vigtigste.

Den utvivlsomt dygtigste Officer var den Fjerdekommanderende, af gammel Sømandsæt, og den eneste Chefen havde nogen Respekt for. Han var altid fuldstændig behersket, udførte de galeste af Chefens Ordre, mod sin bedre Overbevisning og Viden om deres Forkerthed, uden at sige et Ord og med den fuldstændigste Ro; og naar det saa gik galt, kunde han laane Chefen et Øjekast saa sarkastisk og saa fuldt af Skadefryd, at denne blev ildrød i Hovedet, hvortil der i Øvrigt hørte overmaade meget. Det var denne Officer til hvem jeg nærmest sluttede mig, ofte gjorde ham Selskab, naar han havde Førstevagt (fra Kl. 8-12 Aften) og undertiden lod mig purre ud for at tilbringe Hundevagten (fra Kl. 12-4 Morgen) sammen med ham. Han var den

af Officererne der var særlig Navigator. Elskværdig var han i Øvrigt ikke; thi han var haard imod Folkene og tyranniserede sin stakkels Oppasser.

Den næste Officer efter ham var en stille, indesluttet Fyr, der stadig gik og beregnede og løste matematiske Opgaver paa Strimler Papir, hvoraf han altid havde Vestelommen fuld. (Han blev senere Fabrikdirektør i Marinen og Marine-minister). De to yngste Officerer vare to lystige Galfrantse, der havde deres største Fornøjelse med at gøre sig lystige over min stakkels Overordnede, ærgre Chefen, hvor det lod sig gøre, kritisere Trediekommanderende og gøre Cour til Damerne, naar de havde Landlov. I Øvrigt godmodige og flinke.

Disciplinen ombord var stræng og Tampen stadig i Virksomhed. Naar Mandskabet blev pebet op paa Dækket fra Bannierne, havde Kvartermesteren altid Tampen i Haanden, og med Udraabet: sidste Mand er min Mand! dandsede den paa Ryggen af de bagerste. I andre Henseender havde Mandskabet det ikke ondt; det blev ikke overanstrængt; det fik god og rigelig Kost, blev holdt til Orden og Renlighed, og lært til at maniere Skibet mønsterværdigt.

Vi laa ikke længe ved Land, højst et Par Dage ad Gangen; vi besøgte de fleste af Luvartsøerne,

spanske, franske og engelske, ogsaa den hollandske Ø, Curaçao, og paa Fastekysten: La Guayra, Cumana og Portocabello, saa jeg fik set mig godt om. Hvor vi kom, gjorde vort smukke Skib Opsigt blandt de Søkyndige, og vi havde aldrig truffet vor Overmand i Sejlads.

Skønt de ældre Officerer, som anført, ikke i mange Aar havde været tilsøs, var den danske Sømandsdygtighed ikke forsvunden. Da vi havde været nogle Maaneder tilsøs, Officerer og Mandskab vare blevne hjemmevante ombord, og øvede og bekendte med Skibets fortræffelige Egenskaber, tør jeg sige, at vi alle holdt af Skibet som af et villigt og tjenstfærdigt levende Væsen, der punktlig udførte alt, hvad man forlangte, naar det kun skete med Kjendskab til de Evner det besad, og til de Kræfter, der skulle sætte det i Bevægelse.

Naar en Orlogsmand fra Søen kommer ind i en eller anden større Søhavn, ved man ombord, at mange søkyndige Øjne vogte paa den og iagttagte dens Manøvre, for at fælde deres Dom om, hvad den du'r til og hvorledes den bliver maneret, og for Enhver, der har Øje for disse Forhold er det, eller var det dengang, en Nydelse at overvære Ankringen af en større Orlogsmand, naar den gik for sig, man kan sige, efter Kunstens Regler. Den var i Korvetten bragt Fuld-

kommenheden nær. Vi anduvede ikke sjældent, for en frisk Vind med alle Sejl oppe og Læsejl til paa begge Sider, en eller anden fremmed eller oftest St. Thomas' Havn. Førend vi naaede Havnen bleve Læsejlene tagne, bragte ind og beslaaede. Ved Indsejlingen og den hele øvrige Manøvre blev ikke hørt et eneste Kommandoord, men Skibet gled lydløst ind i Havnen. Saa hørtes den første Lyd af Baadsmandens Pibe; den betød: los Klyverskøde, Roret i Læ, hal Klyveren ned, og Skibet gik op i Vinden. Der blev pebet anden Gang: lad løbe Bovenbram-, Bram- og Mærsejl, stik op Skøderne, tag Fokken, giv op Mesanen! Der pebes tredie Gang: Mandskabet tilvejrs, beslaa Sejlene, lad Ankeret falde, Loddet i Bund! Fem Minutter efter den første Pibe havde lydt, laa Skibet med sine beslaaede Sejl og Alting i Orden ombord, som om det havde ligget paa sin Plads i god Ro og Mag i lang Tid. For at denne Manøvre kunde udføres, var det nødvendigt at lægge Beslag paa enhver Haand der fandtes ombord, og det eneste Par Hænder der blev fritagne, var da Overdoktorsens, fordi man ganske bestemt antog, at han enten vilde glemme eller tage fejl af den Ende, han skulde kaste los paa eller hale i.

Naar man ikke har opholdt sig i en dansk Orlogsmand, paa de Tider, kan man næsten sige,

at man ikke ved, hvad Renlighed og Orden er. Det er Næstkommanderende, som er den styrende og har hele Ansvarret paa dette Omraade. Enten man er tilsøs eller tilankers begynder Rengøringen paa Dagvagten (Kl. 4—8 Fmdg.), der altid tilfalder Næstkommanderende. Den er saa grundig og udtømmende som Vand, Sand, Levanger (Gulvskrupper) og Svabre formaa at virke. Det er dog især, naar man er tilankers man har den fulde Fornøjelse og faar det hele Indtryk af Skibets fuldstændige Toilette, da Manøvren og det øvrige Skibsarbejde altid forårsager nogen tilsyneladende Uorden og frembringer Smuds, naar Skibet er under Sejl. Ved Dagvagtens Ende, præcis ved Slaget »8 Glas«, meldes til Chefen, at Skibet er i Orden. Ligger man tilankers har Baadsmanden til samme Tid været ude at »toppe«, og Skibet er »gittret« (spulet) udenbords. Ser man nu Skibet efter vil man foruden den yderste Grad af Renlighed træffe den kompletteste Orden. Alt hvad der er af Træ, er rent vasket, hvad der er af Metal blanket og pudset, Kanonerne »fjolsede« og skinnende som blankt polerede Kakkelovne, enhver Tougende skudt op i sirlige Skiver, skinnende hvide Køjer i de aabne »Finkenetter«; »tilvejrs« enhver »Ende« halet »dør«, Stænger og Rær nøjagtigt bragt i lodrette og vandrette Linier (braset

og toppet); fra Toppen til Kølsvinet, fra agter til for, hele Skibet igennem findes Intet, som ikke er bleven eftersat og som ikke er i Orden og skinnende rent. Og saaledes ligger den smukke Fru Fortuna, saa straalende skøn, som den fineste Frøken, der nylig har gjort sit Morgentoilette. At spytte paa Dækket var en Forbrydelse og paa Bannierne blev holdt den samme Renlighed og Orden som paa Skandse og Bak.

Jeg har sagt, at Chefen var halvgal; her forelægger jeg Beviserne. En Aften, vi laa tilankers ved Fredriksted, kom Chefen fra Land og ombord. Idet Faldrebslæringerne sprang ud paa hver sin Side af Faldrebstrappen for at »lange« Chefen Faldrebstougene, slukkedes Lyset i den ene Lanterne. Ikke saasart var han kommen over Faldrebet, førend han med fortørnet Værdighed spurgte: hvem har Vagt? Den stille Mathematiker svarede med Haanden til Huen, meget ydmyg: Jeg Hr. Kapitejn! Chefen: Hvorfor har De ikke sørget for, at Lysene ere tændte i Lanterne, naar Deres Chef kommer ombord? Mathem. i samme ydmyge Tone: Lyset gik ud da Faldrebsdrengen sprang ud Hr. Kapitejn! Ch.: De vover at modsige Deres Chef! Gaa ned i Deres Lukaf! Han havde Arrest til den næste Dags Aften.

En Dag, da han var i ondt Lune eller Værdig-

hedsdjæveln var helt oppe, kom han op paa Dækket, og blev som forbauset staaende foran et Stykke Kabelgarn, der nylig var faldet ned fra Vejret og laa paa Skandsedækket. Han henvendte sig til den vagthavende Officer med Spørgsmaalet: hvad er det? Svar: et Stykke Kabelgarn Hr. Kpt. Ch.: Vil De kalde paa Næstkommanderende! Han kom; samme Spørgsmaal, samme Svar. Ch.: Man vader i Snavs til op over Anklerne her ombord, vil De lade Dækket spule! Det var, efter hvad jeg har omtalt, den uretfærdigste Beskyldning man kunde gøre.

Engang var vi løbet ind i Portorico's Havn, St. Juan, for at fylde Vand fra en Flod, som havde sit Udløb i Havnen. Man maatte temmelig langt op af Floden for at faa Vand, der var upaa-virket af Havvandet (der er stærk Ebbe og Flod). Officeren og Mandskabet, der havde været beskeftiget med dette Arbejde, kom ombord sent om Aftenen i Bælgmærke, og Officeren maatte melde Chefen, at han havde maatte[t] lade et Vandfad blive liggende oppe i Floden, da Barkassen, paa Grund af den indtraadte Ebbe, var kommen paa Grund og ikke kunde blive flot, førend den var bleven lettet. Flere Vandfade havde de desuden maatte[t] trille over Grundene, indtil de naaede dybere Vand. Chefen blev rasende, og befalede Officer og Mandskab øjeblikkelig at gaa til-

bage og skaffe Vandfadet ombord. De maatte tilbringe hele Natten paa Floden, og kom først den næste Morgen ombord med det forulykkede Vandfad.

Midt ude i rum Sø fandt Chefen engang paa at der skulde sættes Vant og Stag, et Arbejde, der kun udføres i en for Søgang beskyttet Havn. Vejret var stille, men der var ikke nogen ringe Døning, og Skibet baade duvede og slingrede. Paa Bugsprydet var hængt fyldte Vandfade for at stivne Stagene. Det endte med, at Sprydet skørnede og maatte laskes og skaales.

Det kan bemærkes her, at vi kom hjem med næsten ethvert Rundholt skørnet, saaledes havde han forceret Sejlføringen, og Skibets Skrog gav sig saaledes under Overhalingerne, at de Tværskibsskodder aabnede sig saa meget, at man kunde stikke en Haand igennem Aabningen. Naar Skibet løb under Pres af Sejl (vi har ikke sjældent løbet 14—15 Mil i Vagten), havde man Følelsen af, at det bevægede sig som en Slange.

Chefens Galskab kulminerede paa Hjemreisen. Efter Officerernes Sigende satte han Coursen alt for tidlig Øster over, hvorved vi kom ind i det stille Bælte, hvor vi laa i 11 Døgn i komplet Stille; men den værste Historie var tilbage. Da vi vare henimod Udgangen af Kanalen, det var om Aftenen paa Førstevagten, vi løb med tæt-

rebede Merssejl og Fok for en Storm af NV. med 14 Miles Fart, kom jeg op paa Dækket; Fjerdekommanderende havde Vagt, og han sagde mig med den roligste Tone af Verden: bliver vi ved at holde denne Cours en Time, er vi alle sammen begravne paa Goodwinssand. Jeg spurgte, om han ikke havde meldt Chefen det, hvorpaa han svarede, at han to Gange havde spurgt Chefen, om han ikke skulde forandre Coursen, men faaet et haanligt Afslag; men nu skal jeg lade Overstyrmande[n] kalde paa Dækket. Overstyrmanden kom, overbeviste sig efter Kort og Cours, at Sagen forholdt sig som anført, gik ned til Chefen i Kahytten og anmodede ham om at forandre Coursen. Han fik Afslag, kom op paa Dækket og var i høj Grad urolig og betagen. Lidt efter kom Chefen paa Dækket, og nu traadte Overstyrmanden fast og rolig hen mod Chefen, og med Haanden til Huen og i en bestemt Tone udtalte: dersom Kpten ikke forandrer Coursen til – (?), forlanger jeg øjeblikkelig at blive arresteret idet jeg gør opmærksom [paa], at jeg er ansvarlig for Skibets Navigation i lige Maal med Kaptainen. Chefen vendte sig om, gik en Gang op og ned ad Dækket, henvendte sig saa til den vagthavende Officer og gav Ordre til at forandre Coursen, idet han nonchalant tilføjede: disse Koffardimænd gaar ikke frem med Tiden, hvortil

min Ven satte et Ansigt op og laante ham et Par Øjne, som hurtig bragte ham ned i Kahytten.

Disse Exempler, der kunde forøges med mange flere, anser jeg tilstrækkelige til at karakterisere Manden. De yngre Officerer søgte, saa godt det lod sig gøre, at ærgre ham, naar Lejligheden tilbødes. Kahytten og Messen vare kun adskilte ved en ikke bred Gang, og begges Tværskodder, der skilte dem ad, vare forsynede med Aabninger, der lukkedes af Jalousier, hvorfor man i Kahytten godt kunde høre, hvad der blev sagt i Messen, og vice versa. Gale Kejser og Spring sexten Spring, Øgenavne, hvis Adresse han meget godt kendte, bleve stadigt benyttede og knyttede til alle Slags Vitser og Hentydninger til, hvad der var forefaldet. At de havde gjort deres Virkning kunde man se, naar han kom op paa Dækket, og han glemte ikke, saa snart Lejlighed gaves, at kvittere for Modtagelsen.

En virksommere Maade at fortrædige ham paa, bestod i at forstyrre hans Nattero. Han var meget lydhør og holdt ikke af, at der om Natten blev gjort mere Støj end hvad der var højst nødvendig for Skibets Sikkerhed, hvorfor vi i Reglen gik for smaa Sejl om Natten. At man benyttede sig af denne gode Lejlighed til at vise sin gode Villie, var selvfølgelig. Her et Exempel. Jeg havde lovet at gøre Hundevagt sammen med

min ondsksfulde Ven, Fjerdekommanderende. Da jeg kom paa Dækket, var det en dejlig maaneklar Nat med laber Bramsejls Kuling. Ordren lød paa at holde krydsende mellem St. Croix og St. Thomas. Med det mest ondsksfulde Smil blev jeg modtaget idet han hviskede mig i Øret: Spring sexten Spring skal ikke faa megen Søvn paa min Vagt. Jeg forstod ikke hvorledes det skulde lade sig gøre i det Vejr. Efter omtrent et Kvarters Forløb viste der sig i Horizonen en lille let hvid Sky, som hurtig bredte sig og var ledsaget af en Blæstbyge, hvorfor Bramsejlene maatte tages og kort efter lod han ogsaa Merssejlene løbe, skønt Bygen slet ikke var haardere, end at de godt kunde være bleven staaende. Jeg forstod nu Manøvren. Bygen trak hurtig over og vi fik atter laber Kuling, og Mers- og Bramsejl bleve atter satte. Efter omtrent en halv Times Forløb, da den samme Manøvre gøttog, kom Chefens med Nathue bedækkede Hoved tilsyne over Kahytsnedgangen, og der blev i en arrig Tone spurgt: hvad er der i Vejen? Der blev givet det korte og rolige Svar: det staaer med svære Byger! Ch.: saa tag Reb i Merssejlene! Sv.: det løjer helt af mellem Bygerne! Hovedet forsvandt. Merssejlene kom til at løbe fem Gange, og da Vagten var nær sin Ende kom endelig Chefens Hovmester, som var bleven ringet ud

af Køjen, paa Dækket med Befaling fra Chefen at tage et Reb ind i Merssejlene. Saa kom Næstkommanderende paa Dækket for at tage Dagvagt, og forundrede sig i høj Grad over den Ordre, som han fandt ganske umotiveret. Min Ven og jeg gik tilkøjs med den glade Bevidsthed at have tilbragt en behagelig Hundevagt.

Efter at være komne ind i Varmen begyndte Ærterne og Grynene, med hvilke jeg laa Side om Side, at blive levende, og Overfladen af mit Tæppe og jevnlig ogsaa mit Ansigt og mine Hænder vare om Morgenen bedækkede med Mider, hvilket havde den heldige Virkning, at min Klage over disse ubehagelige Gjæster førte til, at mit Nattelogi blev forlagt til en Kistebænk i Messen, en Indrømmelse jeg i høj Grad paa-skønnede.

Foruden Korvetten havde endnu Briggen St. Jan Station i Vestindien, et Skib vi saa meget lidt til, da dets Chef, Kaptlieutenant Bodenhoff, formedelst vor halvgale Chef, skyede os som Pesten.

Da vi havde været omtrent et halvt Aar i Vestindien blev Briggens Læge syg og maatte bringes fraborde for at blive behandlet iland. Jeg fik da Ordre at gaa ombord i Briggen og gøre Tjeneste der. Det var en højst behagelig Overgang. Jeg fandt der et udmærket vel organiseret

Skib og et dygtigt, dannet og i det Hele taget humant og elskværdigt Officerspersonale. Chefen var en fuldendt Gentleman, i sin kraftigste Alder, høj, kraftig bygget, med spillende, mørke Øjne, stærkt markerede Ansigtstræk, rødbrun Teint og et Ar over den behaarede Del af Hovedet, der strakte sig en Del ned over Panden, og ingenlunde var misklædende. Han var, hvor han kom, Damernes erklærede Yndling. Arret var en Følge af et Sabelhug, der blev bibragt ham under Forsøget [paa] at afslaa en Entring af Engelskmændene ved Linieskibet Prinds Christians Kamp med, saavidt jeg erindrer, to Linieskibe og en Fregat. Han blev som haardt saaret engelsk Krigsfange, blev modtaget og plejet i et fornemt engelsk Hus, blev forelsket i Datteren, som plejede ham, og som senere blev hans Kone.

Næstkommanderende var en human, praktisk, noget snaksom og meget aktiv Mand, der, ligesom Chefen, ogsaa var gift med en engelsk Dame.

Trediekommanderende (nuværende Admiral E. Suenson, bekendt fra Helgolandaffæren) var en særdeles elegant Personlighed. Han var nylig, da han blev udkommanderet med Briggen, kommen fra en fleraarig fransk Orlogstjeneste, der havde efterladt kendelige Spor, saavel i hans Klædedragt som i hans hele Optræden, uden dog

i mindste Maade at være outreret eller have Karakteren af noget paataget. Han var en intelligent, gennemdannet Mand og en meget dygtig Officer.

Den næstyingste Officer (senere i mange Aar Maskindirektør i Marinen) var en lille, hjulbenet, meget aktiv, meget flink og lovende ung Mand, der altid var i godt Humør og meget afholdt. Den yngste Officer var en tynd, opløben, langnæset og godmodig Fyr, uden fremtrædende Egenskaber, men i Øvrigt brugbar.

Det vil heraf kunne skønnes, at jeg var kommen i godt Selskab, og egentlig i et Mønsterskib, og i de omtrent sex Uger jeg tilbragte ombord i Briggen, hvor det bedste Forhold fandt Sted mellem Chef og Officerer og mellem disse indbyrdes, og Folkene bleve humannt behandlede, vare Festerne dage for mig.

Under mit Ophold i Briggen oplevede jeg et lille Æventyr, som ikke er ganske uden Interesse, da det viser, hvad man ustraffet kan taale, naar man er ung og af en god Konstitution. Førind min Ankomst ombord havde Chefen havt Lejlighed til at vise den hvide Befolkning paa den engelske Ø Tortola en væsentlig Tjeneste. Der var nemlig udbrudt en Negeropstand paa Øen, der var næsten blottet for Militær. Gouvernøren havde sendt Bud om Hjælp til den nærliggende

Ø St. Thomas, hvor Briggen tilfældigvis laa til-ankers. Chefen tog strax saa mange Soldater ombord, som Fortet kunde undvære, og sejlede ufortøvet til Tortola, hvor han endnu samme Dag ankom. Han udskibede strax Soldaterne og en Del af Briggens Besætning under Kommando af Trediekommanderende. De oprørske Negre, da de saa denne uventede Styrke, faldt tilføje uden Blodsudgydelse, og Roligheden blev genoprettet.

Nogen Tid efter denne Episode, paa den Tid jeg var ombord, kom en Indbydelse fra Gouvernøren og Øens Honoratiores til Chefen og Officererne til et Bal, som blev modtaget. Vi sejlede da til Tortola. Da jeg ikke var stærk i Dandsekunsten og heller ikke senere er bleven det, blev jeg ombord og holdt den vagthavende Officer med Selskab.

Dagen efter havde Chefen indbudt et udvalgt Selskab til et saakaldt Maronparti, hvor vi skulde besøge to ubeboede Øer: Old Jerusalem og Anagada, og paa denne skulde der gøres Jagt paa Flamingoer, hvoraf der fandtes en stor Mængde paa Anagada. Navnet paa den første Ø hidrører fra dens Lighed i det Fjerne med en stor ødelagt By. Det ene vældige Klippestykke ligger i den fuldstændigste Uorden og de forunderligste Grupperinger væltet over det andet, og man faar Indtrykket af den forfærdelige Jordrystelse, der i

sin Tid har fundet Sted og har frembragt denne uhyre Forstyrrelse. Vi fandt her en højst forunderlig Grotte, et uhyre stort, skraat nedad ludende Klippesvælg, som nedefter blev lavere og lavere, men dog højt nok for at man kunde gaa oprejst. Grotten endte aaben, og her fandtes et ikke dybt Bassin med det klareste Havvand. Paa hvilken Maade dette stod i Forbindelse med det omgivende Hav, var ikke muligt at udfinde. Vi toge os selvfølgelig et forfriskende Bad i dette vidunderlige Badekammer og sprang derefter som Stengeder fra den ene store Klippeblok, der ofte var adskilt ved en dyb og bundløs Afgrund, til den anden.

Efter at være kommen ombord lettede vi og satte Kursen til Anagada. Øen er flad som Aamager, hel nøgen, og omgiven med Sandrev i stor Udstrækning. Vi kom iland hen paa Eftermiddagen, delte os i forskellige Partier og begyndte Jagten. Jeg havde sluttet mig til to Englændere, der syntes at være erfarne Jægere, og det viste sig da ogsaa snart, at vi havde slaaet ind paa den rette Vej. Øen var gennemskaaren af Laguner (Moradser), som vi maatte omgaa eller vade over. Efter vel omtrent en halv Times Gang fik vi Øje paa Flamingoerne; de stode i lange Rader opstillede ved Bredden af en meget stor Lagun, og lignede i det fjerne et Regiment

af vore Jenser i Sommerdragt paa den Tid (røde Trøjer, hvide Buxer og hvide Bandolerremme i Kryds over Brystet). Det galdt nu at komme dem paa Skud. Skjule os kunde vi ikke, da der ikke gaves en Busk paa hele Øen, og alt efter som vi avancerede, retirerede Flamingoerne, og paa denne Maade, da mine Ledsagere vare ivrige Jægere, glemte vi baade Tiden og Vejlængden. Klokken blev saaledes henad sex, førend den resultatløse Jagt blev opgivet, og vi maatte begive os paa Tilbagevejen. Kort efter gik Solen ned, og som bekendt er der intet Tusmørke i Troperne. Vej eller Sti fandtes ikke, og gaa tilbage ad samme Vej vi havde passeret, kunde der ikke være Tale om, da den var gaaet i Bugtninger og Omveje, for at nærme os Flamingoerne. Vi besluttede da at søge den nærmeste Vej til Strandkanten. Det var imidlertid lettere sagt end gjort. Imellem os og Stranden laa en Mængde Laguner, at omgaa dem var en Umulighed; thi dels kunde vi ikke se deres Udstrækning og dels vilde Vejen være bleven saa lang, at vi rimeligvis, dersom vi ikke vare gaaede istaa af Udmattelse, maatte have marscheret hele Natten. Vi maatte nu vade gennem den ene Lagun efter den anden, gennem Dynd og Morads, der undertiden gik os op til midt paa Livet, og naaede omsider Strandbreden. Nu paatrængte sig imidlertid Spørgsmaalet,

hvilken Retning vi skulde vælge, enten til venstre eller til højre; Briggen var intet Sted at opdage. Den ene Englænder vilde til venstre, den anden til højre; jeg skulde gøre Udslaget, og valgte Retningen til venstre. Højre-Englænderen var imidlertid saa sikker i sin Sag, at han skiltes fra os, og tog Retningen til højre. Da vi havde gaaet nogen Tid sammen begyndte vi at faa Skrupler, og mene, at den paastaelige dog muligvis kunde have Ret, og det varede da ikke længe, førend vi gjorde omkring, og efter en noget forceret Marsch naaede ham. Det viste sig, efter omtrent en god Times Gang, at han havde Ret; thi vi opdagede et Stykke Vej fra Strandbredden Lys og hørte Menneskestemmer. Det var et enligt, tomt, temmelig rummeligt Vogterhus, og her fandt vi en Del af Jagtselskabet samlet. Førend vi begave os op til Huset, gik vi med Klæderne paa ud i Stranden for at befri os fra al det Dynd og Smuds, hvormed vi vare overtrukne. I disse Klæder tilbragte vi Natten og først næste Morgen kom vi ombord i Briggen og fik skiftet Klæder. Ingen af os Tre (vi vare alle unge og kraftige Mennesker) fejlede noget.

For at more vore Gjæster gjorde vi et Kryds mellem de forskellige Smaaøer, og kom om Aftenen tilbage til Tortola. Førend de forlode os blev der, efter vestindisk Skik og Brug, kon-

sumeret en Mængde Rhum and Water og Brandy and Water, men hvad der var det værste, oven paa disse Kvantiteter blev der drukket Porter, og drikke maatte man. For mit Vedkommende endte det med, at jeg første og sidste Gang i mit Liv blev fuld. Men jeg var mig bevidst, og da jeg følte, at det gik rundt i mit Hoved som i en Vejrmølle, og at jeg ikke kunde støtte længer paa Benene, fik jeg fat i Gelænderet til Kahystrappen og ravede tumlende, og uden at kunne klæde mig af, tilkøjs. Formodentlig i Erindringen om de Tømmermænd der paafulgte, har jeg, som anført, aldrig siden været udsat for dem.

Foruden de nævnte Officerer var der i Briggen en Proviantforvalter, der fortjener lidt Omtale. Han var høj, tykmavet, med et ret godmodigt Fysiognomi, hvori der dog laa blandet baade noget forslagent og noget humoristisk. Han havde gjort flere Rejser i samme Egenskab, var fuldstændig skibsvant og stod sig godt med Officererne. Han havde tidligere været i flere Aar Proviantforvalter paa Christiansø, der dengang saa fuldstændig hørte ind under Marinen, at Øen i Et og Alt blev betragtet som et Skib, var fuldstændig organiseret og bemanded som saadant, hvorfor det ogsaa hed: »ombord« i Christiansø. Fra dette Ophold havde han fattet en saadan Kærlighed til »Øen« (den gik altid under dette

Navn), at han var udtømmelig i sine Lovtaler og sine Historier om den. Hvorhen vi kom og hvad vi saa, blev altid sammenlignet med »Øen«, men faldt altid igennem. De modneste Frugter fx. Figen og Druer, vare bedre paa Øen, paastod han, end paa Madeira (jeg har senere erfaret, at de virkelig kunne modnes paa »Øen«, paa enkelte af Klippeblokke omgivne Lokalteter).

Han og Lægen, for hvem jeg vikarierede, laa i bestandig Fejde; af hvilken Beskaffenhed denne var, fik jeg Lejlighed til at erfare, førend min Afgang fra Briggen. Efter omtrent sex Ugers Ophold iland, kom Lægen helbredet ombord, men da Corvetten var paa et Togt, varede det flere Dage, førend jeg kunde komme fraborde og indtage min forrige Stilling. Lige saa tilfreds jeg var ombord i Briggen, lige saa utilfreds var dens Læge. Han var en lille, spinkel, men i Øvrigt vel proportioneret, ung Mand, med et intelligent, opvakt, ret fint Fysiognomi, med Nakken noget tilbagebøjet, et sarkastigt Smil om Munden, levende, graalige Øjne og fine Rynker ved den ydre Øjespalte, der gav hans Ansigtudtryk i sin Helhed et udfordrende Præg, der lod En føle, at han ikke vilde blive Svar skyldig paa Tiltale. Han var en flink Læge, bekendt som et godt og vittigt Hoved, men af irriterabel Natur. Han kunde aldeles ikke finde sig tilrette i de stramme mili-

tære og Subordinationsforhold ombord, og havde havt mange Sammenstød med enhver af Officererne, der omtalte ham som et Pindsvin, der stak, naar man berørte det, og havde en Tunge saa skarp som en Ragekniv.

Den første Dag han kom ombord, kom Forvalteren til mig og sagde med et lunt Smil: Nu skal De se, vi skal ha'e Løjer med Doktoren. Denne havde en besynderlig, som han senere fortalte mig, medfødt Anthipathi mod Ædderkopper, hvoraf der ombord fandtes ikke faa og af store Dimensioner, som vare hans Skræk, naar han traf dem i sit Lukaf. Forvalteren havde af Vox lavet en Ædderkop af ualmindelig Størrelse, og anbragt den paa Dæksbjælken lige over Hovedet af den Plads, som Doktoren indtog ved Messebordet. Efter at alle vare komne tilbords og vi havde spist den første Ret, faldt hans Øjne paa Uhyret over hans Hoved; han blev dødbleg, rejste sig, tog sin Hue, der laa ved Siden af ham, og slog af alle Kræfter paa Ædderkoppen, der blev saa flad som en Pandekage, og derved kom han til at opdage sin Fejltagelse. Der udbrød nu en brøllende Latter og Ros til Forvalteren, hvis Puds var lykkedes saa godt.

Henad Aften sagde min Kollega til mig: Det skal han nok faa betalt. Lukaferne fik paa den Tid Lys fra oven, gennem et saakaldet Køjje,

der var skruet fast i Dækket. Før end man gik tilkøjs, blev dette skruet af for at faa Luft ned i Lukafet. Før end Køjetid listede min Kollega sig hen til Forvalterens aabne Køje, trak en Sprøjte fyldt med Dyveldræktinktur op af Lommen, og sprøjtede Indholdet ned i Lukafet. Da Forvalteren lukkede Døren op til sit Lukaf for at gaa tilkøjs, var han nær ved at omkomme af Stank. Han maatte den Nat sove i en Hængekøje paa Bannierne.

Op hermed var da Krigen for Resten af Rejsen erklæret. Den eneste Ulempe jeg led af ombord i Briggen, en Plage der var fælleds for os alle, var et Utal af Kakkerlaker, der fandtes i Hundredetusindvis. De fandtes overalt og fortærede alt. Enhver Del af vort Legeme, der laa blottet om Natten, angreb de, og om Morgenen var Huden bedækket med ærtestore, runde, hudløse Steder. For at beskytte os, maatte vi om Natten ligge med en Shirtings Dragt, der kun lod Hovedet blottet, fra Ansigtet blev de fjernet, enten ved at vi vaagnede, eller ved en automatisk Bevægelse i Søvn. Grunden til denne Plage var, at Briggen ikke, som sædvanlig, havde overvintret i Hjemmet, men efter en endt Vestindietour strax var bleven benyttet til den næste, og hele Ynglen havde derfor vedligeholdt sig.

Nogen Tid efter jeg var kommen ombord i

Corvetten, blev jeg syg af Klimatfeber, og blev indlagt paa Hospitalet i Fredriksted. Det første man foretog sig med mig, var efter engelsk Skik at aarelade mig. Der skulde tages saa meget Blod, at man besvimedede, hvorfor det blev opfanget i et Vandfad. Da dette omtrent var fuldt, og jeg endnu slet ikke mærkede noget Tegn til Besvimelse, holdt man endelig op; men dette store og urimelige Blodtab svækkede mig saa meget, at Sygdommen gik over til en haardnakket Koldfeber, der ikke forlod mig, førend længere Tid efter at være kommen hjem.

Nogle Forhold og Begivenheder ombord, der endnu ikke ere berørte, fortjene en nærmere Om- tale.

Sømanden, der jo saa ofte maa se Faren under Øjnene, og hvis Liv ved saa mange Lejligheder kan siges at hænge om just ikke bogstavelig talt i en Traad, saa dog i en Tougende, er i Reglen religiøs. Af hvad Natur denne Religiøsitet er i sit inderste Væsen, er ikke godt at udfinde, da han holder den hos sig selv, og sjeldent eller aldrig udtaler sig om dette Æmne; men den kommer dog ved flere Lejligheder tilsyne. Naar han er iland, er han ikke nogen daarlig Kirkegænger, og han følger Gudstjenesten med Andagt. Ombord i en Orlogsmand holdes hver Søndag, naar Vejret og Skibets Sikkerhed tillader det, Guds-

tjeneste. Flaget bliver da hejst og Folkene blive pebne op fra Bannierne og ned fra Vejret; kun de nødvendigste Udkig blive paa deres Poster. Hele Besætningen i Søndagsklæder tage Plads paa Skandsen, hvor der er hensat Stole til Officerspersonalet, Chefen øverst og de øvrige Officerer ned efter, hvorved Rangfølgen strængt iagttages. Hver Mand er forsynet med sin lille Salmebog, hvori tillige findes Texten til den Tale, som oplæses af Chefens Sekretær eller Proviantforvalteren, som i mindre Skibe fungerer i begge Egen-skaber. Salmer og Text ere affattede udelukkende til Brug ombord. Efter at den første Salme er sunget, træder Oplæseren af Texten frem foran Spillet og læser Texten højt og tydelig, derefter synges den anden Salme og Gudstjenesten ender med at Chefen rejser sig, tilligemed alle Officererne, og udtaler med forstærket Stemme: Gud bevare Kongen!, der gentages af hele Besætningen. Denne Gudstjeneste i al sin Simpelhed, hvor man har Himlen over Hovedet og er omgivet af det endeløse Hav, gør et dybt og højtideligt Indtryk, ikke mindst ved at iagttage den Ro og jeg kan sige den Andagt, hvorved den ledsages af de ungdommelige, kraftige Skikkelser med de vejrslagne Ansigter, hvoraf Besætningen hovedsagelig bestaar.

Der er tre Begivenheder ombord, der altid

frembringer et uhyggeligt eller smerteligt Indtryk.

Den ene er et Dødsfald. Det er for alle Parter uhyggeligt i og for sig at have et Lig ombord, uafset de Følelser, der have Hensyn til den Afdødes Dødsaarsag eller andre personlige Omstændigheder. Som bekendt surres Liget ind i sin Køje, ved hvis ene Ende fastgøres en betydelig Vægt af Kugler, for at det strax skal gaa tilbunds. Naar Overbordkastningen skal finde Sted bliver Flaget hejst, som det hedder paa halv Stang, hele Besætningen er paa Dækket, der bliver læst et Fadervor over Liget, som løftes op over Rejlingen, og et Øjeblik efter forsvinder i Dybet. Skønt den Afdøde maaske tidligere var En en ganske ligegyldig Person, er Indtrykket af denne Scene saa gribende, at man har Følelsen af, at det ligesom var en integrerende Del af En selv, der gik overbord, og Stemningen i Skibet er hele Dagen trykket.

Den anden Begivenhed, som sætter hele Skibet i Bevægelse, er Udraabet: En Mand overbord! Jeg tror, det er sjældent, at den kombinerede Manøvre, der har til Maal saa hurtig som mulig at standse Skibets Fart og ad den kortest mulige Vej at nærme sig den Forulykkede, sker med den forønskede Ro, Præcision og Sikkerhed, som i et vel organiseret og godt manieret Skib under

andre Omstændigheder er Reglen. Det første der gøres, er selvfølgelig at udkaste en Redningsbøje, det næste er, naar Skibets Fart er formindsket saa meget, at man uden Fare for at udsætte Menneskeliv for Undergang, kan sætte et bemandedt Laaringsfartøj i Søen, for at søge og hjælpe den Forulykkede. Hvorvidt dette vil lykkes, beror selvfølgelig først og fremmest paa om han kan svømme, og dernæst paa under hvilke Forhold og Omstændigheder Ulykken er sket; ved Dag eller ved Nat, i Magsvejr eller i Storm og svær Sø o. s. v., o. s. v. Sker det, at Omstændighederne ere saaledes, at der umuligt, uden at udsætte Skibet eller Mandskabet der skal bemande Redningsfartøjet for den visse Undergang, kan foretages noget Redningsforsøg og den Forulykkede maa overlades til sin Skæbne, altsaa til den sikke Død, da er denne Begivenhed den uhyggeligste, jeg har oplevet, og efterlader en Følelse som af en ond Samvittighed, man ikke kan betvinge. Reddes den Forulykkede er Glæden naturligvis stor; men den Spænding, man er i under Uvisheden om Forsøget vil lykkes og da særlig under farefulde og prekære Omstændigheder, hvor det ikke alene drejer sig om den Forulykkedes, men ogsaa om de Reddendes Liv, kan ikke beskrives, men kun føles. Det er ikke sket ganske sjældent i den danske Orlogsmarine,

at en Officer øjeblikkelig er sprungen overbord for at redde den, der er falden overbord.

Jeg oplevede engang, det var ikke i Corvetten, men ombord i et andet Skib, en højst kuriøs Scene, der henhører under dette Æmne. Det var paa Eftermiddagsvagten i Nordsøen, under en frisk Bramsejlskuling og temmelig høj Sø, at det uhyggelige Raab: En Mand overbord! lød lige kort efter at vi havde vendt (vi krydsede for Modvind). Den sædvanlige Uro, Travlhed, Kommanderen og Spejden efter den overbordfaldne, der altid følger efter dette Udraab, var omtrent paa sin Højde, da det blev meldt mig, at to Mand vare komne til Skade nede i Lasten. Jeg begav mig derfor strax ned paa Bannierne og traf der de Saarede, der begge havde et stort Lapsaar af den behaarede Del af Hovedet. Paa mit Spørgsmaal, hvorledes det var gaaet til, fik jeg den Oplysning, at to Mand der vare satte til at lange Brædder fra Batteriet og ned i Lasten til to Mand, der toge imod dem, havde, idet de havde hørt Raabet: En Mand overbord! sluppet Brædderne, der vare faldne ned i Hovedet paa dem, der skulde modtage dem. Da jeg havde forvirket mig om, at Saarene ikke vare videre farlige, overlod jeg Forbindingen til Underlægen (jeg var dengang Overlæge) og begav mig op paa Dækket for at erfare noget om den Mand, der

var gaaet overbord. Han var hverken til at se eller høre, og Uroen og Spændingen var meget stor. Vel omtrent et Kvarterstid efter at Manden var falden overbord, og det var bleven konstateret, at det var en af de flinkeste Topsgaster, men ikke henhørende til Marinens faste Mandskab (en saakaldet Indrulleret), kom en Underofficer hen til den vagthavende Officer medhavende en Mand i drivvaade Klæder og meldte, at det var Manden, der var falden overbord. Officeren gjorde store Øjne og spurgte, om han virkelig havde været udenbords, hvilket, efter et bekræftende Svar, blev efterfulgt af Spørgsmaalet: hvordan, F....., er Du da kommen ombord igen? Han forklarede nu, at han under Vendingen havde ligget ude ved Nokken af Underraaen (han havde overhørt Kommandoen, at der skulde vendes, og fra Dækket havde man ikke observeret ham); ved Vendingen, da Underraaen braste om med et Sæt, blev han kastet overbord, men var saa heldig at faa fat i Storsejlskødet, der under Vendingen var kommen udenbords og slæbtes langs Siden. Ad dette var han entret op i Røstet og herfra kommet paa Dækket, hvor han strax havde taget fat i det Arbejde, der væsentlig blev udført for at redde ham. Da han blev kendt af en af sine Kammerater, raadede denne ham til at melde sig til

den vagthavende Officer, hvilket han af Frygt for en Overhaling ikke vilde indlade sig paa; men da Rygtet om hans Tilsyneladelse ombord ogsaa naaede til Underofficererne, blev han som anført transporteret til rette Vedkommende, hvor han slap med en Røffel om en anden Gang at høre bedre efter, hvad der bliver kommanderet.

Den Straf der almindeligst blev anvendt ombord, var et forskelligt Antal Slag Tamp, i Reglen fra 9 til 18, der blev dikteret af Chefen eller Næstkommanderende; det var en arbitrær Straf for Smaaforseelser af al Slags: Insubordination mod en Underofficer, at komme drukken ombord efter at have havt Landlov, for Svineri, Mangel paa Paapassenhed, Slagsmaal o. s. v., o. s. v.; denne Straf gik under Navn af »en Lussing«, blev exekveret af den vagthavende Underofficer, og i Almindelighed udført paa Dagvagten, under Næstkommanderendes Ægide. Ingen tog nogen videre Notits af denne Exekution, og den Paagældende selv rystede gerne Trøjen oven paa denne Overhaling, og var derefter lige glad. Anderledes forholdt det sig, naar Straffen fulgte paa en Forbrydelse fx. Tyveri, Forsøg paa Desertion, Insubordination mod en Officer o. s. v., saa blev Straffen tilkendt efter Dom ifølge Søkrigsartikels-Brevet, og lød paa 27 eller 54 Slag Tamp,

og Exekutionen udførtes med stor Højtidelighed, og gav Anledning til en højst uhyggelig Scene. Delinkventen blev blottet til neden for Bæltstedet, iført en temmelig tæt sluttende, grov Lærredskappe, ført hen til Spillet paa Skandsen, hvor alle Officerer og hele Besætningen vare opstillede. Der blev anbragt en Køje foran hans Bryst og han kom til at omarme Spillet med Hænderne sammenbundne paa den modsatte Side af dette. De to øverste Underofficerer traadte da frem, hver paa sin Side af ham, med hver sin Tamp, og efter at Dommen var bleven ham forkyndt af Næstkommanderende, begyndte Exekutionen, som fortsattes med et lille Ophold for hver ni Slag. Enhver, der er begavet med nogen Humanitetsfølelse, kan forestille sig Uhyggen af dette Mennesket nedværdigende Skuespil.

Det er mærkeligt nok kun sjældent, at min Hjælp som Læge er bleven paakaldet for en saadan mørbanket Ryg; men det er dog sket enkelte Gange, og jeg skal for Fuldstændigheds Skyld afgive Beretning om Resultatet af min Undersøgelse. Fra den øverste Kant af Skulderbladene og til nedenfor de falske Ribben, er alle Konturerne af Ryggens Muskulatur udslettede og det hele Parti danner en jevn, blød (fluktuerende) Svulst af underløbet Blod; enkelte Strimer ses henad Brystet paa begge Sider, af Tampenden,

der har naa't saa langt frem. Hvorledes Hudens Farve er strax efter Exekutionen, ved jeg ikke, da jeg først har set den noget senere, og da var den overalt mørkeblaa, en Farve der lidt efter lidt antager forskellige i det gule og grønne spillende Farver.

Nogle ejendommelige Forhold ved Livet ombord kunne finde en passende Plads paa dette Sted. Naar man har sit Lukaf umiddelbart under Dækket, altsaa paa mindre Skibe end Fregatter, hvor Officerslukaferne findes under Batteriet, varer det længe, førend man om Natten vænner sig til den Støj Skibets Manøvre og Mandskabets Trampen, lige over Ens Hoved, frembringer; men især forstyrrende virker dog det fra Mørkets Frembrud til Daggry med kun kortvarige Mellemrum sig gentagende Raab, der istemmes af det hele Vagtmandskab. I mangfoldige Tilfælde afhænger ikke alene Ens eget men ogsaa andre Skibes Sikkerhed af den Omsigt der vises af de saakaldte Udkig, der have Plads paa de forskellige Steder af Skibet. Den vigtigste Udkigspost har den Mand, der har Plads midtskibs paa Fokkeraaen, hvorfra han har den videste og mest uhindrede Udsigt. Fra ham udgaar det første Udraab: Agter og for Hallo! og hele Mandskabet paa Dækket svarer: Hallo! Unnlader han i længere Tid at lade høre

fra sig, raaber den vagthavende Underofficer: Paa Fokkeraaen! Svarer han ikke strax med Udraabet, er Underofficeren i et Nu opad Fokkevandet og paa hans Plads, bevæger saa Haanden et Par Gange foran hans Ansigt for at forvise sig om, at han sidder med lukkede Øjne, og meddeler ham efter denne Prøve et Par Kindheste, som rimeligvis vilde vække ham, om han ogsaa var skindød. Gentages denne Forseelse, bliver han exemplarisk afstraffet med Tamp for Spillet. Hensigtsmæssigheden af denne Foranstaltning behøver ingen Kommentar. I snevre og befærdede Farvande hvor man jevnlig hører Røsten fra Fokkeraaen varsko: En Sejler forude i Læ, en Sejler forude til Luvart, Fyr fem Streger i Læ, og undertiden, hvad der er mindre behageligt: Braad og Brand forude i Læ (Søens Brænding paa Rev)! tilkendegiver tilstrækkelig tydelig, hvilken Betydning denne Udkigningsmands Aarvaagenhed og Paapasselighed har.

Det har mange Gange moret mig at se Mandskabet »skaffe« (spise) til Middag. Søbemaden: Ærter, Grød, Sødsuppe og, naar man ligger ved Land, af og til Kødsuppe, nydes liggende paa Dækket, fire Mand om hver Bakke. Med Sulemaden: Kød eller Flæsk, stilles en vanskeligere Opgave. Denne bliver nemlig tildelt ikke hver enkelt Mand, men »en Bakke«, som bestaar af

8 Mand, og til hver saadan Bakkens Ration haves et Næt med Bakkens Mærke, hvori Sulemaden bliver kogt. Det gælder nu om at fordele denne fælleds Ration ligelig og tilfredsstillende for alle Parter. Til den Ende vælges en Forskærer, som efter bedste Evne parterer og fordeler saa ligelig som mulig; efter at dette er sket, vender to Mand Ryggen til Anretningen, hvoraf den ene holder Hænderne for den andens Øjne, og saa spørger Forskæreren: hvem skal ha' den? o. s. v., og hver Portion tages eller henlægges til den nævnte. Den Kniv, som enhver Mand altid bærer hos sig, er det eneste Redskab der benyttes ved dette Maaltid. Skønt der var reglementeret en bestemt Ration af Brød til hver Mand, stod dog altid Brød (Ration)fadet aabent, og enhver Mand kunde spise saa meget Brød han vilde. Det var mig ikke klart, hvorledes dette kunde svare Regning for Proviantforvalteren; men paa mit Spørgsmaal forklarede han, at i Begyndelsen af Togtet blev der spist meget mere end den tilstaaede Ration, men naar Mandskabet, og især de »Usøvante«, der spiste mest, vare »udspiste«, fortærede de meget mindre end deres Ration, og han havde saaledes Fordel af denne Foranstaltning (Overskudet tilfaldt nemlig ham og blev godtgjort ved Rejsens Slutning).

En Uskik som til den Tid fandt Sted var, at

Mandskabet strax om Morgenen fik Brændevin, saa at sige paa fastende Mave, og først Kl. 10 om Formiddagen fik Øl og spiste Frokost; dette er heldigvis senere afskaffet og forandret til The om Morgenen. Der bestod dog heldigvis den Bestemmelse, at det Mandskab der renoncerede paa Brændevinen den hele Rejse, fik Beløbet godtgjort ved Rejsens Slutning. Ingen Mand kunde afstaa sin Ration Brændevin til nogen anden; men jeg hørte dog, at denne Bestemmelse kunde omgaaes, idet det ikke skulde være ganske ualmindeligt, at En eller Anden mindre ædruelig afkøbte en mere ædruelig hans Ration, som vel blev indtaget ved Brændevinspøsen, men blev tilbageholdt i Munden og paa belejligt Sted derfra indsprøjtet i den andens Mund.

Den danske Sømand har et godt Lov paa sig, og han fortjener det. Thi gennemgaaende er han villig, arbejdsom, haardfør, lydig, fredsommelig, ædruelig, paalidelig, uforfærdet og taus; men kan dog, naar Lejlighed gives, slaa Gækken løs og more sig som et Barn. Da vi passerede Vende-kredsen (23° N. B.) paa Udrejsen, fik Mandskabet Lov at holde sig lystig. Disciplinen blev for den Dag slappet, næsten til Ophør, og en stor Del af Mandskabet viste sig paa Dækket kostumeret i de mest forskellige Skikkelser, og det Hele havde Karakteren af et lystigt og livligt

Karneval, der endte med almindelig Dands, hvori alle Officerer deltog med en Iver og Lystighed, som om de dandsede med smukke Ungmøer. Det var en Fornøjelse at se, med hvor lidt det var lykkedes Folkene at kostumere sig, og endog at omskabe Lærlingerne til tiltalende Tjenestepiger, der selvfølgelig gjorde megen Lykke. Hverken Polichineller, Harlekiner eller Pjerroter manglede, ikke at tale om, at Festen begyndte med et stort Optog af Neptun, Havmænd og Najader, der forkyndte, at for den Dag overtog Hans Majestæt, Hr. Neptun Kommandoen. Der forefaldt ingensomhelst Excesser eller Uorden, og Dagen endte lige saa glad, som den begyndte.

Skønt vi vare midt i Passaten med dejligt Vejr og Vinden ret agter ind, blev dog for en Sikkerheds Skyld Læsejlene bjergede og vi gik kun for tre Merssejl og Klyver. Naar vi laa tilankers sammen med fremmede Orlogsmænd, hyppigst engelske og amerikanske, men ogsaa spanske og portugisiske, og Folkene derfra havde Landlov, var der i Gaderne, paa Kipper og Knepper et Styr, Spektakel og jevnlig Slagsmaal, som Politiet ikke sjeldent maatte blande sig i. Om Aftenen, naar Folkene skulde ombord, vare en stor Del af dem halvdrukne, ikke faa døddrukne, flere savnedes og maatte hentes af Underof-

ficererne enten fra Arrestlokaler eller Knejper og berygtede Huse, og i Almindelighed vare nogle, især fra engelske og amerikanske Skibe, deserterede. De engelske og amerikanske Officerer kunde ikke noksom udtale deres Forundring over vore Folks gode Opførsel og Adfærd iland, og at vi uden Risiko at miste en Del af vor Besætning saa hyppig kunde give Landlov, hvilket ombord hos dem kun skete ganske enkelte Gange, endog paa meget langvarige Togter, og altid med det nævnte Udfald.

Jeg skal, førend jeg slutter dette Afsnit af mit Søliv, rette en Fejltagelse eller en Misforstaaelse, som de fleste Lægmænd iland gøre sig skyldig i, og som ikke er uden Betydning med Hensyn til den Betragtning eller det Værd, der gør sig gældende overfor vor Sømandsstand.

Næsten enhver Sjøver man træffer paa Gaden tillægger man Prædiketet: Matros. Han er lige saa lidt Matros, som en Murhaandlanger eller Gaardskarl er Haandværkssvend. En virkelig Matros, en fuldbefaren Mand, der maaske oven i Købet er Topsgast paa en større Orlogsmand, er en Mand, man skal have Agtelse for, fordi han fortjener den. Han har nemlig, førend han naaede saavidt at fortjene Matrosnavnet, gaaet en praktisk Skole igennem saa alvorlig og saa farefuld, som faa eller maaske ingen af hans paa

den sociale Stige ligestillede paa Landjorden. Han er begyndt som Lærling (Kahytsdreng i Koffardimarinen), er derefter avanceret til halv-befaren og omsider til helbefaren, hvilket mindst har taget fem sex Aar af hans Levetid, som er tilbragt paa kortere og længere Sørejser paa alle Aarstider og i Reglen i de forskelligste Klimater, ikke sjeldent under de mest farefulde Omstændigheder, under mange Slags Savn, og til Tider har han maattet arbejde og anstrænge sig mere end nogen usøkyndig kan forestille sig; thi i Ihærdigheden af hans Anstrængelse har undertiden hans eget Liv og Skibets Sikkerhed været afhængig. Han har i sin Læretid lært at kende Takkel og Tov af hele Rejsningen, at færdes der med en Kats Smidighed og en øvet Haandværkers Behændighed, ofte om Natten i Mulm og Mørke, i Storm og Uvejr; som Rorgænger lært at styre Skibet efter den angivne Cours og, saavidt mulig, holde Skibet fri for Braad- og Styrt-søer, og med Snarraadighed, og ikke sjeldent med den alvorligste Fare lige for Øjnene, øjeblikkelig at udføre den givne Kommando. Han har lært at forfærdige det Skibmandsgods (at skibmande), der jevnlig bruges ombord, og den forskellige Maade, hvorpaa Linegods befæstes paa de forskellige Genstande («Stik» o. s. v.); som Skamfilingsgast at udbedre og sammenføje («splejse»),

hvad der er slidt eller bristet; at stuve en Last paa den hensigtsmæssigste og mest betryggende Maade, selvfølgelig under Opsyn og Vejledning af Skibmand eller Styrmand, o. s. v., o. s. v. Den Mand, der har gennemgaaet denne Skole og tilfredsstillende udfylder sin Plads ombord, er en virkelig Matros.

Jeg har allerede omtalt, hvad der passerede paa Hjemrejsen, og skal slutte min Vestindierejse med at tilføje et Par Ord om Forholdene paa vore vestindiske Øer dengang, og en lille Episode, der nærved havde kostet mig Livet.

Øerne vare dengang endnu i deres Glandsperiode, hvilket skyldtes flere Omstændigheder: Sukkeret stod i høj Pris, vort St. Croix Sukker beskyttedes af en høj Told paa fremmed Sukker, Negerslaveriet var ikke ophævet, hvorfor Produktionsomkostningerne vare ringe, og jeg tror, at Frugtbarheden, paa Grund af en større Regnmængde dengang end senere, var større. St. Thomas var Frihavn og havde en udstrakt og indbringende Handel. Det var en almindelig Mening, at naar en Planter ejede et Stykke frugtbar Jord paa St. Croix, saa stort som Kongens Nytorv, kunde han leve som Matador baade i Vestindien og i København.

Over Øerne regerede dengang som uindskrænket Hersker Generalgouvernør, General Scholten,

vidt og bredt bekendt for sit luxuriøse Taffel og sin store Gjæstfrihed. Han holdt formelig Hof og gav store Fêter i Gouvernementshuset i Christianssted, og naar han tilhest mønstrede Tropperne, var han omgivet af en glimrende Stab af Officerer af Øens frivillige Corps, der bestod af Øens Plantere. Scholtens Madeira og Gammel Rom var bekendt længe efter hans Død, og ingen fremmed Orlogsmand, der kom i de vestindiske Farvande, undlod at komplimentere Scholten, og senere at udbrede sig i Lovtaler om hans udmærkede Modtagelse. Hvorfra S. havde sine store Indtægter, var et Æmne, der blev drøftet baade i Vestindien og hjemme, og han blev selvfølgelig ikke skaanet. Som bekendt var han godt anskreven hos Fredrik d. 6te og en intim Ven af dennes Favorit, General Bylow. Jeg har Grund til at tro, at S., i det Mindste for den Tids Betragtning, ikke var nogen uredelig Embedsmand, men at hans fleste Indtægter skyldes hans Akkumulation af flere Embeder, hvoriblandt Embedet som Toldintendant paa St. Thomas, der, foruden Gage, lønnedes med Sportler, utvivlsomt var det mest lukrative.

Og nu et Par Ord om Negerslaveriet. Jeg havde Lejlighed til at besøge flere Plantager paa St. Croix og gøre mig bekendt med Negerforholdene. Den vigtigste Indskrænkning i den fri

Ejendomsret over Negrene bestod i, at de ikke maatte sælges fra Plantagen, men fulgte med denne, naar den skiftede Ejer. Hele Tyendet bestod selvfølgelig af Negre, saavel det kvindelige som det mandlige, og saa vidt jeg havde Lejlighed at erfare, blev behandlet godt og havde altid et tilfredst Udseende. De egentlige Arbejd-negere boede i meget ordentlige Hytter eller Smaahuse, der omgave Plantagen paa den Byg-ningens Façade modsatte Side. De arbejdede i Marken, i Møllen og i Sukkerkogeriet under Op-syn af en hvid Forvalter, der, saaledes var den almindelige Mening, hverken overanstrængte dem eller behandlede dem inhumant. Om Aftenen saa man dem, deres Koner og Børn, uden for deres Hytter i Reglen morende sig med Dands led-saget af Musik paa meget primitive Instrumenter; taktfast men i høj Grad mislydende. En Neger-familie havde i Reglen et lille Stykke Jord i Nær-heden af Plantagen, hvor der blev dyrket Bana-ner, Yams og nogle Grøntsager, og ikke sjeldent havde de nogle Høns. Hvad de ikke selv benyt-tede bragtes Søndagmorgen til Torvet enten i Christianssted eller Fredrikssted, og [blev] solgt til egen Fordel. Om Søndagen vare Negrene fri og Mændene i Reglen i skinnende hvidt Linned, Kvinderne saa brogede som mulig. Da Fødslen af et Barn var til Berigelse for Planteren, blev

denne Begivenhed altid ledsaget af Foræringer og andre Behageligheder. Hver Plantage holdt sin Læge, der havde et fast aarligt Honorar, hvorfor han var forpligtet at møde og behandle enhver syg Neger. Man kan uden Overdrivelse sige, at der blev sørget for Neger-slaverne fra Vuggen til Graven; og skønt Planterens Fordel utvivlsomt var den væsentligste Drivfjeder, tror jeg, at ogsaa Humanitetsfølelsen hos denne, og den indfødte Negerbefolkning i det Hele taget godmodige Naturel havde sin Andel.

Naar jeg sammenlignede Vilkaarene, hvorunder Neger-slaverne levede paa de dansk vestindiske Øer, med de, som vore jordløse Husmænd og Daglejere vare undergivne i Hjemmet, stod paa den ene Side Sorgløshed og Velvære, paa den anden Side strængt Arbejde, Savn af al Slags og Sorg for det daglige Udkomme, der forøges altsom Børneflokkene voxer. Hermed skal imidlertid hverken være sagt eller ment, at Neger-slaveriet var at foretrække for det fri Arbejde; allerede Tanken om, at det ene Menneske er det andets Ejendom, der, skønt med Indskrænkning, kan sælges til den højstbydende som et andet til Ejendommen, der sælges, henhørende Inventarium, oprører vor Humanitetsfølelse i sin Grundvold.

Den samme Ejendommelighed i de sociale Forhold, som findes overalt, hvor Neger-slaveriet

hersker, fandtes ogsaa paa vore vestindiske Øer. Koulørte, hvilken Farve de end har, om ogsaa Indskrænket til det mindste Stænk af Negerblod i deres Aarer, der kun giver sig tilkende ved at Neglenes hvide Halvmaane har en rødlig Teint, og hvilken Opdragelse og Uddannelse de end har faaet, ere udelukkede fra de hvide Familiers Selskab. Dette Forhold har dog en vis Indskrænkning. Den hvide Mand kan komme i en koulørt Familie, om han ogsaa selv har Familie; men ingen af den koulørte Familie kan komme i den hvide Mands Familie; herimod sætter den hvidfødte Kreolerinde en uovervindelig Modstand. Der sagdes, at Scholten, der ved flere humane Bestemmelser havde virket meget til Negrenes Fordel og bedre Retstilstand, med megen Ihærdighed havde forsøgt at forandre dette Forhold, men uden noget Resultat.

Den omtalte lille Begivenhed, som let kunde have kostet mig og en Baads hele Besætning Livet, kan muligen have nogen Interesse, hvorfor jeg skal omtale den her.

Christianssteds Havn er omgivet eller dannet af et Korallrev, og har to, stærkt bugtede Indløb, hvorfor Skibe af en vis Længde ikke kunne passere disse, og Korvetten var derfor udelukket. Kommunikationen med Byen maatte derfor ske med Fartøj, og Korvetten holde krydsende i

Farvandet udenfor. Da vi en Dag skulde have en Kommando Soldater ombord fra Christianssted, fik jeg Landlov, men skulde gaa ombord igen med det samme Fartøj, der bragte Soldaterne ombord. Da jeg efter endt Landlov kom ned til Fartøjet, saa jeg, at dette var overfyldt og flere af Soldaterne (de vestindiske Soldater, der dengang bleve hvervede, havde ikke det bedste Ry) vare fulde. Vi hejsede Sejlene, og i det smule Vand inde i Havnen, gik alting godt. Da vi vare komne udenfor Revene, hvorpaa stod en stærk Brænding, traf vi en høj Sø og en stiv Bramsejlskuling. Vi vare vel omtrent komne en Kabellængde fra Revene, da Kvartermesteren paa engang udbrød, Roret er hugget ud! og paa samme Tid fik vi bakkede Sejl og Fartøjet drev ind imod Revene, hvor det naturligvis øjeblikkelig vilde blive splintret. Soldaterne satte sig op paa Rejlingen, den ene Sø kom ind i Baaden efter den anden; der blev givet Ordre til at lægge Aarerne ud, men det var øjensynligt, at førend dette kunde ske, og man kunde faaet Styr og Fart paa Baaden, vare vi forlængst paa Revet, som vi nu kun vare et Par Favne fra. Ved et ubegribeligt Held havde Kvartermesteren, der stadigt masede med Roret, nu faaet dette hugget (enhver der ved, paa hvilken Maade Roret artikulerer med Fartøjet, vil vide hvad det vil sige

at faa det hugget under slige Omstændigheder); vi fik da atter Styr paa Fartøjet, fik vendt og styrede ud mod Korvetten, som vi netop kunde skimte i Horizonten. Men vi vare komne fra Scylla i Charybdis. Fartøjet var overlastet og Søen var høj; vi fik den ene Sø ind i Fartøjet efter den anden, ogsaa agterfra; vi maatte kaste Ballastjernene overbord; Soldaterne bleve tvungne til at sætte sig ned i Bunden af Fartøjet, skønt siddende i Vand til op over Livet; Øsekarrene forsloge ikke, og Soldaternes Chakoter maatte tjene som Øsekar. Endelig naaede vi ud til Korvetten, og denne braste Bak; men om det var Korvetten, man endnu ikke havde rigtig Styr paa, eller det var Fartøjet, der var halvt fyldt med Vand, der ikke vilde lystre Roret, ved jeg ikke, men vi kom lige ind under Korvettens Boug, og da Skibet laa og huggede i den høje Sø, vare vi lige ved at faa Fartøjet knust, da de paa Dækket bemærkede Faren, og i sidste Øjeblik fik Korvetten til at falde af, saa at vi kom til at skure langs Siden, og efter at have faaet en Ende tilkastet, kunde naa Faldrebet. Jeg kom selvfølgelig dyndvaad ombord, men glad ved at være sluppen for saa godt Køb.

Livet ombord er for Lægen, hvis Tjeneste langt fra udfylder hans Tid, i Reglen monotont, og han er især i Forlegenhed med sin Tid, naar

Vejret i længere Tid er af den Beskaffenhed, at han ikke kan opholde sig paa Dækket og paa Grund af manglende Lys i sit Lukaf ikke kan beskeftige sig med Læsning. Jeg har under saadanne Omstændigheder mange Gange misundt Officererne, hvis Tid selvfølgelig langt mere er optaget af Tjenesten, og paa Grund af deres Nattevagter, næsten til enhver Tid af Dagen kunne sove. I Skibe med større Officersbesætninger spilles i Reglen Skak (ogsaa en quatre) og Kort, mest L'hombre; Hazardspil er forbudt, og straffes efter Søkrigsartiklerne.

Jeg har kun ved to Lejligheder lidt Hjemve, den ene Gang, da jeg var søsyg, den anden Gang, da jeg var syg og laa paa Hospitalet; og mine Omgivelser her skulde da heller ikke tjene til at opmuntre mig, da den eneste Udsigt jeg havde, var til Kirkegaarden, der laa lige under mine Vinduer, og jeg var uden al Omgang, naar jeg undtager den meget beskjeftigede Læges korte Besøg. Naar jeg sammenlignede de Forhold, hvorunder jeg levede ombord, med de der ventede mig, naar jeg kom hjem, maatte jeg tilstaa, at jeg levede et sorgløst og tilfredst Liv, som jeg gerne skulde have ønsket fortsat saa længe det skulde være, forudsat at de vilde have kunnet føre mig til en selvstændig Stilling i Livet, hvad de selvfølgelig ikke kunde.

I August Maaned fik vi Ordre til Hjemrejse, og gjorde denne paa 28 Dage; trække vi herfra de 10 Døgn vi laa i Stille, havde vi i Virkeligheden kun brugt 18 Døgn til Sejladsen hjem, hvoraf man kan slutte sig til Skibets Sejldygtighed. Fra det af, at vi havde naa't Vestpassaten, maatte vi tage tre Reb i Merssejlene, som vi først stak ud, da vi kom ind paa Helsingørs Rhed.

Hvad af ubehageligt, der mødte Chefen, frembragte, af Grunde jeg ovenfor har nævnt, altid Skadefryd blandt især de yngre Officerer, og denne blev ikke saa lidt tilfredsstillet ved Slutningen af Hjemrejsen. Chefens Kahyt var baade luxuriøst og smagfuldt udstyret, og han holdt megen Hævd over, at alt blev omhyggeligt soigneret. Da vi kom fra den svære Sø i Nordsøen og til den mindre, men krappe Sø i Kattegattet, og Vejret var klart, havde Chefen, for at faa Kahytten udluftet og omhyggelig rengjort, ladet Skylightet over Kahytten aftage. I en af disse krappe Søer, der ikke vare lange nok til at bære over hele Skibets Længde, satte det Agterenden stærkt ned (man kunde udtrykke det med en Lignelse fra Hippodromet: stod paa Bagbenene) og tog en Sø agter ind, der fyldte Kahytten saaledes med Vand, at det maatte tømmes ud med Pøse, og gjorde alt hvad der fandtes i Kahytten drivvaadt. Da ingen anden end han selv kunde

bære Skylden for denne ubehagelige Begivenhed, maatte han æde sin Arrighed i sig; men vi vare glade ved, at om faa Timer var Rejsen tilende og hans Regering forbi, og han saaledes ude af Stand til at give sin Arrigskab Luft i en eller anden ufortjent Røffel til den første den bedste, der var saa uheldig at komme ham ivejen.

Det var det sidste Togh den smukke Fru Fortuna gjorde; efter hendes Hjemkomst blev hun underkastet en nøjeseende Undersøgelse og befunden gammel¹⁾, skrøbelig, affældig, tildels forðærvet (raadden) baade uden- og indenbords, og dømt til Kassation og Ophugning. Saaledes som hun tog sig ud, da hun med klosrebede Merssejl en tidlig Morgen i Begyndelsen af Septbr. 1832 anduvede Helsingørs Rhed med Mandskabet paa Merseræerne, ifærd med at stikke Rebene ud, bevares hun endnu paa min Væg, malet af Frederik Sørensen efter mit Udkast, som en kær Erindring af en af hendes fordums Elskere.

Ved min Hjemkomst, i Begyndelsen af Septbr. 1832, fandt jeg min Søster Amalie gift med min Halvfætter Holmsted (hans Morfar var min Moders Broder). De vare saa venlige at tilbyde mig Ophold hos dem, som jeg med Glæde modtog.

¹⁾ Admiral Wisberg har meddelt mig, at Fortuna ikke var noget gammelt Skib; det var nemlig bygget 1825, men af friskt Træ, og fandtes ved Hjemkomsten pilraadent.

Jeg begyndte nu et planmæssigt Studium, blev Volontær paa Almindeligt Hospital, besøgte de anatomiske og kirurgiske Forelæsninger og øvede mig især flittig i Dissektion. I Vintersemestret 1833 og 34 havde jeg bragt det saavidt, at jeg kunde manuducere mine Medstuderende i Anatomi og blive Prosektor hos Lektor anatomix Henck, rigtig nok uden Vederlag, men med god Lejlighed til Øvelse og Indsamling af Kundskab i praktisk Anatomi. Mine oekonomiske Omstændigheder vare vel smaa, men jeg kunde leve uden at sulte og uden at gjøre Gjæld.

Linieskibet Dronning Marie.

I Foraaret 1834 skulde det første Linieskib vi havde havt i Søen siden 1807 udrustes til et flere Maaneders Togt, og jeg søgte og fik Pladsen som tredie Læge i Linieskibet Dronning Marie.

Udrustningen af dette første Linieskib efter Katastrofen 1807, var selvfølgelig en Begivenhed af første Rang i den danske Marine, og jeg kan sige for en stor Del af det danske Folk. Der kom desuden til at knytte sig en anden Begivenhed til denne Rejse, der yderligere tiltrak sig den almindelige Opmærksomhed, nemlig Bestemmelsen om, at Prinds Fredrik (senere Kong Fredrik d. 7de), der var falden i Unaade hos Fredrik

d. 6te, skulde gjøre Rejsen med Skibet. Linieskibet var armeret med 84 Kanoner og havde en Besætning af 625 Mand. Officersbesætningen bestod af Eliten af Marinens Officerer. Chefen var en af Admiralitetsherrerne: Kommandør Schønheyder, Næstkommanderende en ældre Kapitain og meget erfaren Sømand: Magnus Lütken, Trediekommanderende: Holmens Ekvipagemester, Kapitain Søren Ludvig Tuxen o. s. f.

Da Skibet var gjort færdigt til Afrejse, blev det saa at sige offentlig udstillet, og der fandt en sand Folkevandring af Københavnere Sted for at se dette Vidunderskib, et Skue, der jo ikke havde været fremstillet i en Menneskealder. Da Skibet blev lodset ud paa Rheden, var Lange-linie sort af Mennesker. Efter nogle Dages Ophold paa Rheden gik vi under Sejl og ankrede op udfør Humlebæk, hvor vi tog Prindsen, der var ledsaget af Marinelieutenant Irminger (hans Kavalier) og Marinemaler Kloss, en Favorit af Prindsen, ombord. Først ude i Nordsøen fik vi at vide, at Rejsen galdt Reykiavik paa Island.

Ombord i et Linieskib med en saa stor Besætning, hvoraf en ikke ringe Del ere »Usøvante«, og større og mindre Beskadigelser samt andre kirurgiske og Forkølelsessygdomme ere meget almindelige, har Lægerne, og da især de underordnede, ikke lidt at bestille, især i Begyndelsen

af Rejsen. Jeg var jo bleven skibsvant, kom godt ud af det med mine to ældre Kolleger og Officererne, hvoriblandt var den tidligere Næstkommanderende i Korvetten, og havde det i alle Henseender godt.

Der forefaldt paa denne første Del af Rejsen heller ikke noget, der er videre Omtale værd, naar jeg undtager, hvad der angik Prindsen og hans Forhold ombord. Han var underlagt Chefens Kommando, saalænge han var ombord, og Chefen præsiderede ved Bordet i Kahytten, som overalt, hvor der kunde være Tale om Rang eller Subordination. Prindsen færdedes meget paa Dækket, og omgikkes de ældre Officerer, undertiden ogsaa de yngre, som Kammerat. Det var dog især efter Middagsbordet og paa Førstevagten, at Konversationen mellem ham og Officererne var livlig. Den drejede sig for hans Vedkommende mest om Fortællinger af hvad han havde oplevet paa sine Rejser og Jagter, og vare i den Grad overdrevne og usandsynlige, at de vare at tage og føle paa som usande, hvilket Tilhørerne ikke sjældent gave tilkende saavel ved Miner som undertiden ved Udraabet: Naa, den var god, D. k. H.! Blev han sat i Forlegenhed, henvendte han sig i Reglen til sin Kavalier, Ltnt. Irminger, der havde fulgt ham paa hans Rejser og deltaget i hans Æventyr, med Udraabet: Det

ved da De Irminger! I., der, foruden at være en sanddru og ridderlig Karakter, tillige var Hofmand, svarede da altid: Jeg ved, at D. k. H. tidligere har fortalt det paa samme Maade, og gjorde derefter i Almindelighed en kørt Vending, og gik et Par Gange op og ned ad Dækket. Ikke sjeldent, efter at Prindsen havde endt sin Historie, tog Fjerdekommanderende, Kapt. Kjerulf, der havde færdedes meget i de ostindiske og kinesiske Farvande, tilorde, og sagde: Nu skal jeg fortælle D. k. H., hvad jeg engang har oplevet, og gav saa en Røverhistorie tilbedste, ved hvis Slutning der altid udbrød en Skoggerlatter, som Prindsen gerne endte med Udraabet: Det er s'gu Løgn Kjerulf! der blev imødegaaet med det Spørgsmaal: Hvor er Proviantskriveren? Han ved det er sandt, da han var med.

For at kunne have nogen Forestilling om, af hvad Beskaffenhed disse Kjerulfske Historier var, skal jeg anføre et Exempel. Engang, fortalte han, laa jeg tilankers ved Guinea Kysten, og blandt de Negre, der kom ombord med Varer til Skibet, bemærkede jeg at flere havde en Gevækst (Svulst), større eller mindre, enkelte saa store som en Mersfeldsblok, paa det tykkeste Sted af den ene eller den anden Skulder, og af et højst besynderligt Udseende. Ved at se nærmere paa disse Tingester bemærkede jeg, at de

vare ligesom levende, da de havde en Bevægelse, som om de sugede. Ved nærmere at erkyndige om, hvad det var for nogle Bæster, forklarede en Neger, der kunde noget Engelsk, at det var Guinealus, der bleve satte paa Negerne, medens Lusene vare ganske smaa, som almindelige Lus, og derefter bleve opammede paa det anførte Sted. Naar de saa, i tilstrækkelig lang Tid vare blevne fodrede med Negerens Blod, og havde opnaaet en passende Størrelse, jo større jo bedre, blev Sugesnablen skaaret over, Lusene fjernet, og da til høj Pris, efter deres Størrelse, solgt til Negerfyrsten, og af ham fortæret som den største Delikatesse.

Rimeligvis ved Kapt. Kjerulfs jevnlige Henvisninger til Proviantskriveren som sin Hjemmelsmand eller Vidne, havde Prindsen henvendt sig til ham, og saas jevnlig sammen med ham. Proviantskriveren var en midaldrende, høj, svær og meget anselig Mand, der var bleven antaget til sin nuværende Tjeneste af Proviantforvalteren, efter at have været Toldbetjent, og nok havde ført et temmelig æventyrligt Liv. Han var en Mester i at kunne fortælle Røverhistorier med det mest troværdige Ansigt, og at kunne faa Prindsen til at tage dem for gode Varer. Som Prøve skal jeg nævne en, hvoraf jeg selv var en Slags Deltager.

Vi havde ombord tre Sygepassere, der paa Grund af deres Tjeneste i Sygelukafet sjeldent kom paa Dækket, og derfor i Modsætning til den største Del af den øvrige Besætning, der stadigt færdedes i den fri Luft og derfor havde et vejrslagent og solbrændt Ansigt, vare blege og af et noget sygeligt Udseende. En Dag kom Prindsen og Proviantskriveren ned i Sygelukafet, og Prindsen anmodede mig om at vise ham vore Sygepassere, der bleve fremstillede. Han spurgte dem om, hvorledes de havde det, om de følte sig meget matte, trøstede dem med at de nu snart kom til Island, og sagde til mig: det er dog mærkeligt. Jeg anede Uraad, saa hen til Proviantskriveren, der blinkede ad mig, og nu vidste jeg jo Besked; det maatte være en af hans sædvanlige Røverhistorier; men hvori denne bestod, var det mig ikke muligt at gætte. Kort Tid efter at han og Prindsen havde forladt Sygelukafet, fik jeg fat i Proviantskriveren for at faa Gaaden løst. Han mindede mig nu om, at han for nogle Dage siden havde faaet nogle Dunke med Eddike overladt fra vort Medikament Depot, da Skibets Beholdning var sluppen op; Prindsen havde tilfældigvis truffet ham med Dunkene under Armen og spurgt ham, hvad det var. Heraf havde han da lavet følgende Historie: Proviantforvalteren havde været i den største

Forlegenhed for Eddike, og havde henvendt sig til Overdoktoren for at spørge, om han ikke kunde hjælpe ham ud af Forlegenheden (hvilket, som anført, var sandt). Overdoktoren havde svaret, at dersom et Forsøg, han vilde anstille, kunde lykkes, vilde han kunne raade Bod paa Manglen. Forsøget var lykkedes fuldstændigt, og de tre Dunke han nu havde med sig, vare fyldte med fortrinlig Eddike. Da saa Prindsen havde trængt ind paa ham for at faa at vide, hvorledes det var gaaet til, havde han i Begyndelsen vægret sig ved at sige det, da det var paalagt ham af Dokterne at holde det hemmeligt, for at Mandskabet, der skulde have Eddiken i den søde Suppe, ikke skulde vægre sig ved at nyde den, naar det fik Hemmeligheden at vide; men naar Prindsen vilde love ham at hemmeligholde det, vilde han betro ham den. Efter at dette Løfte var afgivet, havde han da fortalt, at Sygepasserne hver Aften, førend de gik tilkøjs, fik et Pulver ind, og om Morgenen var det Vand de lod udmærket Eddike; den øvrige Del af Dagen var det derimod sædvanlig Urin. Det tog imidlertid stærkt paa Sygepassernes Kræfter, og de saa meget daarlige ud, hvilket Prindsen selv kunde overbevise sig om. Dette var Anledningen til Prindsens Besøg i Sygelukafet.

Om Aftenen, paa Førstevagten, efter at der

var drukket The i Kahytten, kom Prindsen gerne paa Dækket, klædt i Pijæk og med skotsk Hue paa Hovedet. Han gik i Almindelighed, efter at have passjaret med Officererne paa Skandsen, forud paa Bakken for at røge sin Pibe (Tobaksrøgning er forbudt paa Skandsen og nede om Læ). Han satte sig der, et eller andet Sted, og det hændte sig da engang imellem, at en eller anden af Underofficererne i Mørke antog ham for en af Folkene og tiltalte ham med: Hvad sidder Du der og driver efter? Underofficerens Forskrækkelse, naar han opdagede sin Fejltagelse, morede Prindsen overordentlig, og jeg har Grund til at tro, at han ligefrem lagde an paa, at denne Fejltagelse kunde finde Sted. Han blev i det Hele taget ikke meget hensynsfuldt behandlet, hvad noksom fremgaar af det foregaaende, men han taalte det, eller det behagede ham; thi jeg saa eller hørte aldrig omtale, at han blev vred eller frabad sig denne Mangel paa Hensyntagen til hans ophøjede Stilling som kongelig Prinds og eventuel Tronarving.

To Gange var jeg Vidne til en Hensynsløshed overfor ham, som forekom mig at have naaet den yderste Grændse. Det var iland, efter at vi vare komne til Island. Flere af Officererne og jeg havde Landlov og vare indbudne til Middag hos Landshøvdingen. Efter Middagen var der

bleven arrangeret en Ridetour til den nogle Mile fra Reykiavik liggende Bessestad og Laxelven. Maler Kloss og jeg, der begge vare lige daarlige Ryttere, rede paa den smalle og meget ujevne Klippevej, Side om Side, lige foran Prindsen, der morede sig med sin Ridepidsk at slaa paa Kloss' Hest, der derved blev urolig og bragte den daarlige Rytter i Forlegenhed. Efter at dette havde gentaget sig et Par Gange, vendte Kloss sig om, og med det mest arrige Udtryk raabte han til Prindsen: Hold op med de Svinedriverstreger! hvilket kun frembragte en høj Latter af Prindsen.

En anden Gang var flere af Officererne og jeg til Gjæst hos Apothekeren i Reykiavik. Huset var en lav en Etages Bygning, hvis Vinduer i den Stue, hvori vi vare forsamlede, vendte ud til Strandkanten. Vi sadde, tillige med nogle indbudne, i en gemytlig Samtale og røg, da vi saa Prindsen komme fra Strandbredden, hvor han havde søgt efter Muslingskaller, komme op mod Bygningen, da en af de tilstedeværende udbrød: Vi vil ikke ha'e ham ind, lad os skjule os! Vi løb da allesammen hen til Panelet under Vinduerne, saa nær vi kunde, og bukkede os saa dybt som mulig. Prindsen kom til et af Vinduerne, bankede paa Ruden og saa ind i Stuen, hvor han ingen opdagede. Han raabte da ind gennem Vinduet: Jeg ved nok I er derinde,

men I vil ikke have mig ind! Han fjernede sig saa ; vi krøb op af vore Skjul og fortsatte Samtalen.

Efter det hele Indtryk jeg fik af Prindsen dengang, man erindre det var i 1834, kan jeg ikke nægte, at jeg umuligt kunde tænke mig ham som Enevoldskonge, og i anden Egenskab var der utvivlsomt Ingen, der paa den Tid kunde tænke sig en Konge af Danmark, og endnu mindre kunde det falde nogen ind, end ikke i Drømme, at han engang skulde blive den mest populære Konge Danmark har havt, og maaske nogensinde faar. Mærkeligt nok, skønt Prindsen om sine private Forhold og sit Levnet udtalte sig med en Uforbeholdenhed, der for hans egen Værdighed ikke sjeldent var mindre smigrende, fastholdt han en absolut Taushed, naar Talen, hvad ikke sjeldent skete, kom ind paa Aarsagen til den Unaade han havde paadraget sig hos Fredrik den 6te. Skønt Rygtet havde travlt med baade den ene og den anden Forklaring, tror jeg ikke nogen udenfor staaende endnu har faaet den sande Grund at vide.

Efter en halv Snes Dages Ophold ved Reykjavik lettede vi og sejlede Vesten om Skotland og Irland, gennem Kanalen og tilbage til København for at proviantere og fylde Vand til et Togt til Østersøen og Cronstadt. Vi laa nogle Dage paa Københavns Rhed og sejlede derefter

Norden om Sjælland, ind i Store Bælt og ankrede udenfor Nyborg. Her fik vi ikke alene Lodsens men ogsaa Lodsoldermanden ombord for at komme rigtigt sikker gennem Bæltet. Efter at have lettet, og for en god Vind at have sejlet omtrent et Kvarterstid, følte vi et mægtigt Stød af Skibet; jeg stod i Sygelukafet paa øverste Batteri og Stødet var saa stærkt, at Kanonen i Lukafet gav et Hop fra Dækket. Vi vare tørnede mod en »ubekendt« Sten, som Linieskibet havde været saa uheldigt første Gang at have gjort Bekendtskab med. Skibet begyndte strax at trække Vand og saa betydeligt, at de almindelige Pomper ikke sloge til at holde det lens, men Kædepumperne maatte sættes igang. Der blev holdt Skibsraad, om man skulde fortsætte Rejsen eller styre til København; nogle af Officererne stemte for Fortsættelsen, andre imod, og Resultatet blev, at man vilde oppebi nærmere Ordre fra København. Disse lode ikke vente længe paa sig og lode paa ufortøvet at begive os til København og desarmere. I København lavede man den Vits, at nu vare begge Dronninger læk (som bekendt led Fredrik den 6tes Dronning, hvorefter Skibet var bleven opkaldt, af en Blæreskedefistel efter hendes sidste Barselsseng). Saaledes endte dette første Togt af Danmarks første Linieskib efter vore uheldige Krigsaar 1807–1814.

Kort efter at være hjemkommen fik jeg Ordre om at gøre Tjeneste paa Sø-Etatens Hospital for en af mine der ansatte ældre Kolleger, der var rejst til Sverig som Koleralæge. Koleraen rasede i det Aar (1834) med en saadan Heftighed og Udbredelse i Sverig, at dets Regering stillede en Anmodning til de danske Læger om at komme deres Kolleger i Sverig, hvis Antal under de daværende Omstændigheder var meget for ringe, til Hjælp; en Anmodning, der med den største Beredvillighed blev imødekommet. Da Hospitalet danner den praktiske Skole for den yngre Læges Uddannelse til hans senere Gerning i Livet, var jeg selvfølgelig glad ved denne Ordre, og tilbragte flere Maaneder paa det Hospital, hvor jeg senere i ti Aar uafbrudt skulde virke. Efter at min Kollega var hjemkommen, flyttede jeg sammen med min senere Svoger, Kontorist Hans Stæhr, hvis Moder var min Kousine paa mødrene Siden. Jeg kunde nu udelukkende beskæftige mig med mine Studier og var saa flittig, at jeg tænkte paa at underkaste mig Examen i Foraaret 1835. Men Skæbnen vilde det anderledes.

Fregatten Bellona,

der var bestemt til at skulle foretage et Togt til Middelhavet og indtage en Del af Thorvald-

sens Arbejder, der skulde udskibes fra Livorno, laa omtrent færdig til Afsejling, da jeg aldeles uventet modtog Ordre til at forrette Tjeneste i Fregatten som anden Læge. Denne Post havde allerede i længere Tid været besat med en meget flink Kandidat, senere Stiftsfysikus Weiss, som paa Grund af en opstaaet Uenighed med Overlægen, den samme jeg havde vikarieret for i Briggen St. Jan i Vestindien, i den ellefte Time havde opgivet sin Tjeneste (tvinge ham kunde man ikke, da han var uafhængig og ikke tidligere havde staaet i Marinens Tjeneste, hvorimod jeg stod paa Vartpenge og derfor var forpligtet til at tage imod Kommando).

Jeg maatte altsaa paa dette sene Stadium afbryde min Examenslæsning og gaa ombord i Fregatten. Skibet havde 44 Kanoner, 320 Mands Besætning og kommanderedes af Kommandørkapitain de Coninck. Det blev den besværligste Rejse, jeg har foretaget.

Chefen var en ældre Mand, meget godmodig, meget human, bekendt i Selskabsverdenen mere end i Marinen, havde i lange Tider ikke været tilsøs og havde aldrig havt noget Navn som Sømand. Næstkommanderende: Kapt.lieutenant F. Paludan, var derimod en anerkendt dygtig Skibsfører, der havde været mange Aar til Køfardis, var derfor mere Sømand end Søofficer, og

var den egentlig styrende ombord. Den yngre Officersbesætning bestod af særdeles flinke og elskværdige yngre Mænd, hvoriblandt jeg skal nævne Christian Wulff (Søn af Admiralen og Kadetchefen Peter Wulff), Otto Lütken (Søn af Næstkommanderende paa Linieskibet Dronning Marie, Magnus Lütken, som jeg senere kommer til at omtale), der senere blev Marineminister, Marstrand (Broder til Maleren) og Lehmann (Broder til Orla Lehmann). Jeg nævner disse, fordi de senere bleve mine Omgangsvener, og jeg er i Gjæld til dem paa Grund af den opdragende Virkning deres Omgang havde paa mig (Christian Wulff blev senere min Lærer i Fransk, og førte mig sammen med sin ældre Broder, afdøde Admiral P. Wulff, der blev en af mine bedste Venner). De ere alle døde: Ch. W. døde af Gulfeber i New Orleans, Otto Lütken døde for nogle Aar siden efter at have søgt Afsked af Marinen efter vor ulykkelige Krig; Marstrand sprang i Luften med Linieskibet Christian d. 8de, og Lehmann døde af Brystsyge paa en Hjemrejse fra Vestindien.

Som Passagerer havde vi ombord, foruden en yngre theologisk Kandidat, Schack, der havde faaet Chefens Tilladelse til at gaa med Skibet til Italien, Professor Høy[e]n, der skulde landsettes i England. H. var en overordentlig under-

holdende og elskværdig Passager, om hvem vi alle flokkedes efter Middagsbordet, da vi gerne samledes paa Batteriet, hvor han halvt samtalende, halvt foredragende udøste sin rige Kundskabsfylde for os, dels af Kunsthistorien og dels af, hvad han havde set og hvorledes han havde opfattet de store Mesterses Værker trindt omkring. Han blev, da vi passerede Dower, landsat der i en Lodsbaad.

Det varede ikke mange Dage efter vor Afrejse, førend vi bemærkede en Sygelighed blandt Mandskabet, der udbredte sig mere og mere, og hvis Aarsag var os en Gaade. Den bestod i gastriske Tilfælde med stor Mathedsfølelse, men uden at være ledsaget af Feber. Jeg selv blev snart angreben af den samme Sygdom, og da den hos mig ledsagedes af stærke Kongestioner til Hovedet og mit Lukaf var nede paa Bannierne og lidet luftig, blev der indrettet et Sejldugslukaf til mig paa Batteriet, lige overfor Opgangen til Kahytstrappen. Hvad jeg før savnede, fik jeg nu for meget af; thi naar Vinden stod paa om styrbords Side (jeg laa om bagbord lige foran Chefens Kahyt) blæste det lige ind i min Køje, og da jeg stadig laa med vaade og kolde Omslag paa Panden, paadrog jeg mig en Betændelse af mit højre Øje, der nær havde kostet mig Synet paa dette Øje.

Ved en heldig Omstændighed slap jeg hurtigere over den oprindelige Sygdom, end mine mange Lidelsesfæller. Fra min Barndom har jeg været vant til at drikke Vand, og drak sjældent andet ombord, hvor Øl, blandt Officererne, er den almindelige Drik. Under min Sygdom, hvor jeg led af Tørst, forekom det mig, at Vandet havde en ejendommelig Afsmag, hvorfor jeg blandede det med Sukker og nød det som Sukkervand.

Førend jeg endnu var kommen op af Køjen og endnu laa og led af heftige Smerter og utaaelig Lyssky i mit betændte Øje, bragte Overlægen mig det Jobsbudskab, at en af Folkene var bleven angreben af Kopper (det var tiende Dag efter at vi havde forladt København). Det var et saa alvorligt Tilfælde, at det nogle Dage efter endte med Døden, og man kan forestille sig, hvilket Indtryk dette Dødsfald gjorde.

Jeg tror det var samme Dag, jeg fik dette Budskab, at et andet bragte os Oplysning paa Gaaden om Aarsagen til min og Mandskabets omtalte Sygdom. Vandet fra Jernvandkasserne nede i Lasten bliver gennem Læderslanger, der forbindes ved Metalbøsninger, pumpet op i et stort Vand(rations)fad paa Dækket til Brug for Mandskabet og Kabyssen. Det var bleven bemærket, at Oppumpningen var bleven mere og mere vanskelig, og man havde da undersøgt Led-

ningerne og fundet Metalbøsningerne indvendig fyldte med Spanskgrønt (Olien eller Smørelsen i Skruegangene var bleven harsk, havde forandret sig til Fedtsyre og angrebet Metallet). Flere Pund af denne Substans bleve senere hjemsendte til nærmere Undersøgelse. Sygdommen var altsaa en Kobberforgiftning. Grunden hvorfor jeg var kommen mig hurtigere var nu ogsaa forklaret; thi Sukker er Modgift mod Kobbersalte.

Efter vor første Koppepatient udbredte Koppesygdommen sig som en Løbeild til saa godt som over hele Besætningen, og der var en Tid, hvor det kun var med Nød og næppe, at der var Mandskab nok til at maniere Skibet, og de kun lidt angrebne og Rekonvalescenterne kunde ikke forskaanes for Tjeneste. Paa Bannierne laa de Koppesyge stuede sammen saa tætte som Sild i en Tønde, og Overlægen og jeg havde den største Møje med at trænge os frem mellem Køjerne. Naar man ved, hvilken ubehagelig Uddunstning, der kan udgaa fra alene én Koppesyg, kan man gøre sig et svagt Begreb om, hvilken Stank og hvilken Atmosfære, denne Sammenstuvning maatte frembringe, hvortil jeg endnu maa føje, at alle disse syge Mennesker maatte forhjælpes med deres Fornødenheder i det samme forpestede Rum. Min Kollega og jeg vare i den Tid næsten ikke

ude af Klæderne, og skiftedes om af og til at faa et Par Timers Søvn.

Vi kom endelig ind i Middelhavet og søgte det nærmeste Karantæne-Etablissement: Port Mahon paa Majorca, men bleve uden videre afviste. Vi satte da Koursen til vort Bestemmelsessted Livorno. Efter at være ankommen dertil, blev der ligeledes gjort Vanskeligheder, som dog endte med, at vi skulde evakuere alle vore Syge til Karantæne-Etablissementet, og der selv sørge for deres Lægehjælp; derefter i tre Døgn rense og desinficere Skibet, og, naar ingen flere Sygdomstilfælde indtraf, efter andre ti Dages Forløb, have Haab om at faa »Praktika« (frit Samkvem med Land). Samme Dag gik jeg iland med de Syge, blev installeret i Karantæne-Etablissementet, og fik Ordre til i alle Henseender at bære Omsorg for mine Patienter.

Karantæne-Etablissementet dannede et meget omfangsrigt Bygningskomplex, og lignede meget den Del af Christiansborgslot der dannes af Buegangene og omslutter Ridebanen, og var i det mindste lige saa udstrakt. Jeg fik indrømmet to store Sale til de Syge, og fik selv et meget rummeligt og meget ordentlig møbleret Værelse. Paa den store Plads var ved nedrammede Pæle og dertil fæstede Snore afgrændset et Rum, indenfor hvilket vi skulde holde os, og det blev mig be-

tydet, at enhver der overskred denne Grændse, blev øjeblikkelig nedskudt af de vagthavende Kustoder, der bar skarpladte Geværer. Der laa mange i Karantæne, og Pladsen frembød et broget Skue af Repræsentanter for de mest forskellige Nationaliteter: Tyrker, Grækere, Italienerne, Spaniere, Marokkanere, Jøder, Negre o.s.v., alle afgrændsede fra hverandre paa samme Maade som vi. Mit Værelse havde Vinduer til to modsatte Sider, hvoraf det ene vendte ud til den store Midterplads, der omgaves af Buegangene, det andet til en meget stor Grønning, der gennemskares i Midten af en dyb og bred Grøft. Hinsides Grøften laa store Træmmeværksbygninger, der optog de mistænkelige Handelsvarer: Huder, Skind, Uld, Bomuld o. s. v., der bleve gennemluftede, udbankede, rensede og desinficerede af Folk, jeg stadig saa beskeftigede med dette Arbejde. En Port, jeg af og til saa at staa aaben, førte ud til Grønningen denne Side Grøften, og fandtes i den Del af Buegangen, som laa indenfor det os anviste Territorium.

Min Opgave var jo ikke alene at behandle de Syge som Læge, men ogsaa at sørge for deres andre Fornødenheder, og da først og fremmest for Spise og Drikke, som skulde ordineres af mig og være afpasset efter de Syges Helbredstilstand. Jeg kunde ikke et Kvæk Italiensk, og Overku-

stoden, den eneste jeg stod i Forbindelse med, og som modtog mine skriftlige Ordinationer gennem en lang Tang han stak hen imod mig, forstod kun Italiensk. Jeg havde fra Borde faaet med mig det eneste Hjælpemiddel i Italiensk, der fandtes: en tysk-italiensk Parleur, og denne gennempløjede jeg da med den yderste Grundighed. Jeg affattede her efter min første Spiseseddel, men var dog saa forsynlig at forlange en rigelig Mængde Brød, Mælk og Frugter, jeg strax fandt Navnene paa i Parleuren, og som jeg mente at burde have i Baghaanden, dersom mit første Forsøg i Madlavning paa italiensk, skulde mislykkes. Jeg mindes, at min første Ordination bestod i Sødsuppe og Frikasé, som de fleste Patienter kunde nyde; de meget Syge kunde faa Mælk, Brød og Frugt. Da Maden var bragt over paa Sygestuerne, gik jeg strax derover for at se, hvad Held jeg havde havt med mig. Mit første Blik faldt paa en stor Terrin med Laag paa, men udenfor Laaget, og klemt af dette, saas Terrinen garneret med grønne Salatblade, og da jeg tog Laaget af, opdagede jeg vel noget flydende, men de kogte Salatblade havde det utvivlsomste Overtag. Hvad Frikaséen bestod af, var umuligt at afgøre; det var et Ruskomsnusk af allehaande: begge Retter vare uspiselige. Med min egen Mad gik det ikke et Haar bedre; Kødets, jeg fik, var

stegt saa haardt, at det var umuligt at tygge, og Søbemaden var umulig.

Saaledes gik det omtrent en Ugestid; Mælk, Brød og Frugt saa meget vi vilde forlange, den anden Mad omtrent uspiselig. Saa kom den danske Konsul og forlangte at tale med mig i Parloiret; han meddelte mig, at jeg vilde faa indlagt en Patient fra Fregatten, et Sygdomstilfælde, der var kommet meget ubelejligt, da Karantænen, dersom Sygdommen viste sig at være Kopper eller af anden mistænkelig Natur, vilde blive forlænget; og derefter spurgte han, om der var noget, han kunde være mig til Tjeneste med. Jeg klagede da min Nød med Hensyn til Maden, og han gav mig da det Raad for min egen Person at forlange 6 Retter Mad, hvoriblandt der dog rimeligvis vilde være én spiselig, og for de Syges Vedkommende at forlange dem bespist efter Reglement for bedste Pleje paa Livornos Hospital, han selv skulde besørge det fornødne, han haabede til min Tilfredshed.

Den næste Dag var jeg meget spændt paa Udfaldet; thi vi trængte alle til en solidere Kost. Min Overraskelse blev stor: de Syge, hvoraf de fleste nu vare Rekonvalescenter, fik to Retter kraftig, velsmagende Mad, en Fiskeret og en Kødret, tillavede paa en anden Maade end efter vor danske Kogebog, men meget appetitlig, og

for mig blev serveret en Menu, som en Gourmand vilde have været tilfreds med. Iblandt andre vel-smagende Retter kan jeg erindre benløse Fugle og Omelet soufflée. Jeg indskrænkede mig for Fremtiden til tre Retter, og hverken de Syge eller jeg havde senere Grund til Klage.

Den omtalte Patient blev samme Dag indlagt i Lazaretet under den besynderlige Diagnose: morbus lunaris (Maanesyge). Han var meget om-taaget, kunde vanskelig gøre rede for, hvad han fejlede, og havde ingen Feber. Kopper var det altsaa ikke; men trods al min Umage med Under-søgelsen, var jeg ikke istand til at stille nogen bestemt Diagnose, og maatte da foreløbig lade det bero ved Maanesygen, som jeg ikke havde nogensomhelst Kundskab til. To Dage efter Ind-læggelsen døde Patienten. Efter at Dødsfaldet var indberettet, blev der stor Uro i Lejren, da man havde Mistanke om, at den Syge var død af orientalsk Pest, som dengang herskede i Ægypten; derfra det store Antal Karantæne-pligtige i Lazaretet.

Jeg fik samme Dag en Skrivelse fra vor Konsul, som indeholdt en Ordre fra Sundhedskommissionen om, at Liget den følgende Dag, Kl.12 Middag, i Sundhedskommissionens Overværelse, af mig skulde obduceres under aaben Himmel paa den omtalte Grønning, dennesides Grøften.

Den næste Dag, til den fastsatte Tid, bragtes Liget, baaret og fulgt af alle mine Rekonvalescenter til det anviste Sted, hvor vi traf et Bord, hvorpaa Liget blev lagt, en aaben Grav, hvis Bund var fyldt med ulæsket Melkalk, hvoraf desuden en Bunke laa ved Siden af Graven, og Spader til Brug ved Begravelsen. Paa den anden Side af den dybe Grøft, et godt Stykke fjernet fra denne, i flere hundrede Alens Afstand fra os, fandtes Sundhedskommissionen, fem Mand høj, opstillet. Da jeg vidste, hvorom det galdt, lod jeg Liget tage fra Bordet og viste først hele Forfladen, derefter straktes Armene helt op over Hovedet for at vise Axelhulerne, og derefter seceredes Liget idet Bryst og Underliv bleve aabnede, og hvert Organ udtoges og fremvistes. Jeg tror nok at Himlens Fugle, der svævede over vore Hoveder, vare lige saa kloge paa, hvad der fandtes i disse Organer, som den flere hundrede Alen fjernt staaende Sundhedskommission. Efter at dette Arbejde var endt, gjorde jeg Forberedelser til at aabne Kraniet, men Sundhedskommissionen slog ud med Hænderne til Tegn paa, at den var tilfredsstillet, hvilket var mig meget kærkomment, da den brændende Middagssol stod mig lige over Hovedet og jeg var drivvaad af Sved. Liget blev nu lagt i Graven, som omgaves af Følget, der stod med blottet Hoved, medens

jeg foretog Jordpaakastelsen og bad et Fadervor. Derefter blev det overdækket med Kalk og Graven blev tilkastet. Sundhedskommissionen fjernede sig ikke førend Ceremonien, under hvilken den ogsaa blottede Hovederne og gjorde Korsets Tegn, var tilende. Nogen Oplysning om Døds-aarsagen fik jeg ikke gennem Obduktionen, da alle de undersøgte Organer befandtes at være sunde; rimeligvis vilde jeg have fundet den i Hjernen, hvorom jeg havde en Formodning, men Kraniet blev, som anført ikke aabnet. Overlægen fortalte mig senere, at hans Diagnose var en Slags Vits, han havde betjent sig af da han var i Forlegenhed, og til Sundhedsautoriteterne i Livorno skulde opgive en Diagnose, førend det tillodes den Syge at blive bragt fra Borde.

Jeg gjorde den Erfaring i Karantænelazaretet, at den meget strænge Disciplin, som fandt Sted her, dog ikke kunde forhindre Overtrædelser af Reglementet. Det var strængt forbudt Kusterne at have noget Samkvem med eller modtage Nogetsomhelst af de Karantænepligtige, uden de foreskrevne Formers nøjagtige Iagttagelse. Jeg lagde imidlertid Mærke til, at den Sigarstump jeg bortkastede, efter at have røget min Sigar, meget hurtig forsvandt, og opdagede, at den blev optaget af Kustoden. Jeg lod nu, som af Vanvare, en hel Sigar falde, og Kustoden bed

strax paa Krogen, saasnart jeg havde vendt ham Ryggen. Hvad jeg mest af alt nu, da min Sult var tilfredsstillet, trængte til, var Motion, som jeg ikke kunde faa i det lille Rum der var os tildelt. Jeg havde jo, som anført, været ude paa den grønne Plads ved Obduktionen, og havde jeg været der én Gang, kunde jeg jo komme der oftere. Jeg benyttede mig da af mine Sigarer (Tobak er eller var monopoliseret i Italien) til at gøre mig gode Venner med Kustoden, og lod jevnlig en falde, der altid blev optaget. En Dag, da Porten til Grønningen stod paa Klem, gjorde jeg Pantomimer til Kustoden om at maatte gaa igennem, hvilket blev besvaret med et Nik; og jeg var da ikke sén med at benytte mig af Til-ladelsen. Hver Dag senere, til et bestemt Klokke-slet, stod Porten paa Klem, og jeg fik mig en god Motion inde paa Grønningen; Entréen ko-stede en Sigar.

Efter at have været omtrent 14 Dage i Karantæne og mine Patienter allesammen vare Re-konvalescenter, blev det mig meddelt af Kon-sulen, at der herskede en Koppeepidemi i Livorno. Jeg tog deraf Anledning til at indgive et Andra-gende til Sundhedskommissionen om at maatte blive udløst af Karantænen, da jeg fandt det modsigende at holde mig i Karantæne for en Sygdom, der herskede i Byen og blev behandlet

af mine Kolleger uden nogen Indskrækning af deres fri Samkvem med de Sunde. Efter tre Dages Forløb blev Tilladelsen mig givet med den Forpligtelse fremdeles at bære Omsorg for mine Syge. Jeg blev saaledes udløst af Fængslet, indlogeret paa et af de bedste Hoteller i Byen, og, da Lazaretet laa i en betydelig Afstand fra Byen, fik fri Disposition over Hest og Vogn. Jeg levede nu som Matador, besøgte Livornos smukke Omegn, og udstrakte mine Ekursioner endog til Pisa med sin herlige Domkirke, Campo santo og det skæve Klokketaarn. Det eneste, der forstyrrede mig i min Nydelse, var mit Øje; det var i høj Grad lyssky og Synet var meget mangelfuldt, da Betændelsen havde efterladt en Plet paa Midten af Hornhinden. Jeg maatte bestandig have det bedækket med en Klap og gik saavel paa Lazaretet som Hotellet under Benævnelsen *il dottore* (den enøjede Dokter).

Fregatten havde endelig, efter omtrent 5–6 Ugers Forløb, indtaget sin Ladning (Thorvaldsens Arbejder) og laa sejlklar, hvorfor jeg og mine nu helbredede Patienter kunde tages ombord. Jeg blev overordentlig vel modtaget, og var glad ved atter at komme blandt mine gode Venner.

Ombord fandt jeg, foruden den gamle Besætning, fire ny ankomne, der som Passagerer skulde

gøre Rejsen med hjem, og blandt disse var, hvad der er en Sjeldenhed i en Orlogsmænd, en Dame, Frøken Henriette, eller som hun til daglig kaldtes, Jette Wulff, Datter af Admiral Wulff og bekendt fra H. C. Andersens Levnet som Skønaand og hans tidlige Protektrice. Hendes Broder Christian, som jeg tidligere har nævnt, hørte til Officersbesætningen, og hun ledsagedes paa Hjemrejsen af sin ældste Broder Peter, saa at der nu fandtes tre Søskende Wulff ombord. Den tredie Passager var Digteren Ludvig Bødtcher, der nu, efter et elleveaarigt Ophold i Rom, vendte hjem. En Kunsthistoriker og Ven af B., en født Holstener, der ogsaa havde opholdt sig i længere Tid i Rom, var den fjerde af de nye Ansigter, jeg traf ombord. Ordren lød paa Hjemrejse, men skulde Vinden, hvad hyppig er Tilfælde, være kontrair ved Udløbet af Gibraltarstrædet, havde Chefen Tilladelse at anløbe Cadix. Vi ønskede naturligvis allesammen Modvind, men fik ikke vort Ønske opfyldt, da vi, fra det vi lettede fra Livornos Rhed og til Biscayabugten, havde uafbrudt Medvind. Paa den for os Læger i høj Grad besværlige Udrejse, havde jeg kun haft ringe Lejlighed til at slutte mig nærmere til nogen enkelt Officer; paa Hjemrejsen var det især de to Brødre Wulff og Marstrand, der bleve mine gode Venner, et Venskab der varede saa længe de levede.

Ch. W. var en ualmindelig, især æstetisk, dannet Søofficer, paavirket af sin Søster Jette og en Omgangskreds af fremragende litterære Personligheder og især Digtere, i hans Hjem. (Faderen, der galdt for en Slags Mæcen, efterlod sig et lille Bind Digte og har oversat flere af Shakspeares Tragødier). Sømand var han ikke, hverken i Indre eller Ydre; dette lignede nærmere en yngre Lærd, der var vant til at bevæge sig i Verden, hvortil ogsaa bidrog, at han var nærsynet og stadig maatte bruge Lorgnet. Han indgik senere et nøje Venskab med Worsaae, og de boede i flere Aar, medens W. var Ungkarl, sammen.

Broderen Peter var en fuldstændig Modsætning, Sømand indtil Fingerspidserne med et Ydre, der svarede hertil: Ørnenæse, skarpt Blik, determineret Mund og en tæt sluttet, noget under Middelhøjde, af forsvarligt Tømmer sammensat, Kropbygning. Som hos Broderen mere det kvindelige og bløde, var hos ham det mandige og energiske stærkt fremtrædende. Han havde i flere Aar været i fransk Tjeneste, havde der deltaget i Søslaget ved Navarino og havde, da han kom ombord hos os, rejst hele Italien igennem fra Tyrolergrænsen til den sydligste Del af Calabrien tilfods og med Randselen paa Ryggen. Han var en af Marinens dygtigste, praktiske Officerer; ingen Søofficer paa den Tid var saa godt kendt

med enhver Bugt og Krog i de danske Farvande, som han; et Kendskab han havde erhvervet sig som Krydstoldinspektør; jeg har kendt og omgaaedes ham i omtrent 50 Aar, og er overbevist om, at dersom den samme Lejlighed var bleven givet ham, var der tilstrækkelig Stof i ham til en Tordenskjold eller Garibaldi.

Marstrand var en ualmindelig smuk ung Mand. Mørkebrune, noget drømmende Øjne, høj, bred Pande, usædvanlig smukt, mørkebrunt, krøllet Haar, bleg Teint, lige Næse, fyldige Læber, oval Ansigtsform med et særdeles intelligent, maaske noget nervøst Udtryk. Han var noget over Middelhøjde, slank og i høj Grad velskabt — en Adonis (at jeg ikke overdriver vil fremgaa af et legemsstort Portræt, malet af Broderen, der, saavidt jeg mindes, findes i Malerisamlingen paa Christiansborg). Han var den første Søofficer der havde gennemgaaet den militære Højskole, og derfor af de ældre Søofficerer set paa med mistænksomme Øjne, som »lærd«.

En lille Episode vil kunne give en Karakteristik af M. Han og jeg vare Sidemænd ved Messerbordet. En Dag, ved Middagsbordet, kom vi til at tale om Shakspeare, der var hans Orakel; Samtalen blev mere og mere ivrig og højrøstet, da det forekom mig han alt for meget overdrev Shakspeares universelle Betydning. Paa éngang

udbryder han, saa højt at det rungede over hele Messen: Jeg sætter Shakspeare lige saa højt som Christus, Theatret har havt større Indflydelse paa Dannelse og Civilisation end alle Prækestole tilsammen! Der blev efter dette Udbrud en øjeblikkelig almindelig Taushed ved Bordet, og derefter lød det i Chor fra alle Sider: Marstrand er gal! Excentrisk var han, af og til indesluttet og hypochonder, men altid interessant og livlig, naar han indlod sig i Samtale.

Da vi fik Oplysning om, at den Sygelighed hvoraf Mandskabet og jeg led af paa Udrejsen, var foraarsaget af en Kobberforgiftning, kom M. strax til mig i mit Lukaf og spurgte, om jeg vidste, at Sukker fældede Kobberet regulinsk af Kobbersaltopløsninger. Det var et ikke lidet udbredt Rygte, at M., der var Trediekommanderende paa »Christian d. 8de«, efter at Skibet havde overgivet sig, havde sprængt det i Luften. Det var bleven sagt, at man havde søgt ombord efter M., førend Katastrofen, men ingen Steder kunde finde ham. En saadan Handling laa ikke fjern fra hans excentriske Tænkemaade.

Den af Passagererne vi havde mest Fornøjelse af, var Ludvig Bødtcher, der var et højst elskværdigt Menneske. Vi havde paa Batteriet faaet indrettet et Sejldugslukaf, hvor vi efter Middagsbordet samlede for at samtale og røge. B. havde

da gerne sin Guitar med og underholdt os dels med at spille og synge italienske, populære Sange (af ham lærte jeg »Padre Francesko«!) og dels med at fortælle os om Livet i Rom, om Thorvaldsen og Smaahistorier om de forskellige Kunstnere, han havde omgaaedes. Den Maade, hvorpaa B. var kommen til Rom, er saa karakteristisk, at den fortjener at omtales. B. var, i Anledning af nogle Kunstneres Afrejse til Italien, samlet til et Afskedsgilde for disse hos Konditor Mini. Henimod Slutningen henvendte en af de Bortrejsende sig til B. med det Spørgsmaal: hvorfor kan Du ikke rejse med, B., Du har jo dog saa ofte talt om at ville til Italien? Dagen efter var B. rejsefærdig og blev, som anført, elleve Aar borte.

Hvad der havde bevæget Chefen til at medtage Frøken Wulff som Passenger, ved jeg ikke; men en stor Ulempe var det for Chefen, og faa Damer vilde, naar de vare bekendte med Forholdene, vove at udsætte sig for de Ulemper, der for deres Vedkommende følge af et saadant Ophold i en Orlogsmand, hvor enhver Plads er optaget og benyttet, og næsten uafsladelig befærdes og befolkes af Mænd. Jeg skal nærmere paavise disse Forhold.

Chefens Kahyt er agter paa Batteriet og bestaar af et forreste, større Rum, hvori findes to

Kanoner paa hver Side, og benyttet til Spisestue, og et mindre Agterrum, der er Chefens Opholdsværelse, og paa den ene Side har et lille Køjerum. I det forreste Rum, der altsaa er Gennemgang til Chefens egentlige Kahyt og befærdes baade Dag og Nat, var Frøkenen installeret indenfor et Omhæng af tyndt, koulørt Tøj, i en Hængekøje. Nogen anden Betjening end mandlig fandtes selvfølgelig ikke.

Frøken W. var dengang omtrent 30 Aar gammel, altsaa endnu forholdsvis ung. For at dette Forhold uden synderligt Anstød kunde finde Sted, bør den Omstændighed, at Frøken W. var i høj Grad deform (pukkelrygget) og, paa hendes Øjne nær, intet mindre end køn, komme i Betragtning, og skønt vi naturligvis skumlede over, at hun laa i Kahytten og i det Hele taget var kommen ombord, saa var der dog ingen, der heraf tog Anledning til at sætte den mindste Plet paa hendes Ærbarhed som Kvinde, ligesom hun altid blev behandlet med den største Hensynfuldhed for ikke at sige Galanteri af alle Officererne. Hun var for Øvrigt en ganske mærkelig Personlighed. Rimeligvis paa Grund af hendes langvarige Sygelighed som Barn, der havde hendes Deformitet tilfølgelse, var hun bleven meget forkælet og vant til at faa sin Villie; og efter hendes Moders Død og hendes yngre Søsters Giftermaal blev hun den,

der ikke alene kom til at styre Husholdningen, men selve Huset, og fik en næsten uindskrænket Magt saavel over sin gamle Bulderbasse Faderen, som over sine to Brødre. Hun var en, særlig i æstetisk Retning gennemdannet Personlighed, intelligent, livlig, snaksom og interessant, men fordringsfuld især overfor hendes Nærmeste, og da især hendes Brødre, der egentlig ganske skulde ofre sig for hende; den yngre gjorde det ubetinget. Da den ældre, endog først i en noget fremrykket Alder, forlovede og senere giftede sig, blev det betragtet som et Brud paa en indgaaet Forpligtelse, og det varede meget længe, førend hendes smukke, meget dannede og jevnbyrdige Svigerinde fandt Naade for hendes Øjne. Den yngre Broders Underkastelse var saa ubetinget, at han paa et senere Tidspunkt opgav sin Kærlighed til en højst elskværdig ung Pige af en af vort Lands bedste Familier, og som nærede den samme Følelse for ham, alene for at kunne leve sammen med hende. Frøken W. fik et meget tragisk Endeligt. Paa en Rejse til Nordamerika for at sætte sig ind i de nordamerikanske kvindelige Opdragelsesanstalter, som hun interesserede sig for, brændte Skibet omtrent midt i Oceanet, og kun nogle ganske enkelte bleve frelste, hvoriblandt En skal have udtalt at have set Frøken W. at springe overbord for at redde sig fra at brænde.

Hjemrejsen var, skønt ikke særlig hurtig, saa dog i det Hele taget behagelig og uden noget Uheld. I Begyndelsen af September ankrede vi paa Københavns Rhed. Efter at være ankret kom en hel Del af Officerernes Beslægtede ombord, og deriblandt Orla Lehmann for at hilse paa sin Broder, som jeg tidligere har nævnt. Hvorfor jeg omtaler dette Møde beror paa den Besynderlighed, som dengang var mig paafaldende og blev det endnu mere ved de senere Begivenheder i Orla L.s Liv, at Brødrene talte Tysk indbyrdes, der var Omgangssproget i Hjemmet. Danskhedens og det danske Sprogs ivrigste Forfægter brugte Tysk som Modersmaal og blandt lutter Danske!

Efter at Kommandoen var strøgen samledes alle Officererne (Chefen undtagen) tilligemed Passagererne til en Middag paa Bellevue. Vi havde allesammen anskaffet os sorte Fløjls Frakker i Livorno, hvor de vare meget billige, og det var bleven aftalt, at vi skulde give Møde ved Middagen i »Fløjlerne«. Da vi samlede kørte fra Byen, vakte vi en ikke ringe Opsigt, da Fløjls Frakker ikke kendtes her hjemme. Det var en meget animeret Middag, hvortil Bødtcher havde forfattet en Sang, der findes optaget i hans Digt-samling. Og hermed vare les jours des fêtes forbi for mig.

I et halvt Aar havde jeg maattet lægge Studeringerne paa Hylden, efter at være naaet lige til deres Afslutning; at jeg vilde blive udkommanderet igen til næste Foraar, var sikkert, og at jeg derfor maatte sætte alle Sejl til for at blive færdig med Examen til den Tid, var en tvingende Nødvendighed. Jeg begyndte med at tage en Manduktør i Kirurgi og Therapi og endte med samtidig at have tre, nemlig foruden denne en i kirurgiske Operationer og en i Kemi; denne nødtvungen ved den Omstændighed, at den gamle Lektor, Professor Thal, blev afløst af Lektor Scharling, en dygtig Kemiker, hvis Forordringer vi vidste langt at overgaa hans Forøgengers. Med de Afbrydelser, som Opholdet hos Manduktørerne nødvendiggjorde, arbejdede jeg fra om Morgenen Kl. 8, da jeg sad i min Stol, til Kl. 2-3 om Natten, uden at jeg følte mig træt eller overanstrengt, og dette varede indtil Begyndelsen af Marts Maaned, altsaa indtil kort førend den skriftlige Del af Examen skulde begynde. Da, en Nat som jeg sad og læste nogen meget fin Stil, løb pludselig alting rundt for mig og jeg kunde ikke skelne et Bogstav. Jeg gik strax hen og badede mit Hoved i koldt Vand og lagde et vaadt Klæde paa Hovedet, men saasnart jeg vilde begynde paa Læsningen igen, gentog Anfaldet sig. Den næste Morgen, efter at

have sovet om Natten, var det lige galt. Jeg prøvede da paa at gaa oprejst og læse med Bogen noget hævet over Øjnene, og paa den Maade kunde jeg holde ud omtrent en halv Time ad Gangen med et lige saa langt frit Mellemrum. Med Skrivning i siddende Stilling var det helt forbi. Man kan tænke sig min pinlige Stilling, da Examen stod lige for Døren. Jeg modererede min Læsning saa meget som mulig og gik en Tour hver Dag i Luften. Det var med Frygt og Bæven jeg gik til den skriftlige Prøve, der medtog hele Dagen (vi havde vor Madkurv med os). Til min store Forundring fik jeg intet Anfald, og kunde endog renskrive min Klade, som de fleste af mine Medkandidater ikke havde faaet Tid til. Jeg absolverede min Examen med laud præ ceteris, og var af fem og tyve Kandidater den, der opnaaede flest Points. A. Buntzen, den senere Professor, maatte efter det skriftlige forlade Examen, hvilket for saa vidt ikke forundrede mig, som han, idet jeg var færdig og strøg forbi ham, fik Lejlighed til at spørge mig: hvad er det for en Sygdom? og jeg da gav ham Diagnosen, som skete lige ved Slutningen af den Tid der var os tilstaaet.

Jeg havde nu faaet fast Grund under Fødderne, og var selvfølgelig glad, og hvad der især rørte mig, var den Glæde, jeg havde forskaffet

min gamle Moder, der med sine smaa og indskrænkede Midler havde støttet mig af yderste Evne. Efter endt Examen var min nærmeste Tanke at blive Student; thi endskønt jeg efter Loven havde de samme Rettigheder og Adkomster som mine med Hensyn til Examenskarakter lige stillede Kolleger, der vare Studenter, vidste jeg af Erfaring, at Loven var et, men dens Udførelse i Livet et andet. Foreløbig havde jeg intet andet at gøre, end at skaane mit Syn, der var i højeste Grad medtaget af min forcerede Examenslæsning, ikke saaledes at jeg ikke kunde se eller skelne enhver Genstand tydeligt og skarpt baade nær og fjern, men det var mig umuligt, endog i ganske kort Tid, at læse og skrive uden at faa Blodkongestioner til Hoved og Øjne, blive svimmel og ør i Hovedet og at angribes af et helt forvirret Syn.

Kort efter endt Examen fik jeg Udkommando med Linieskibet Skjold, men førend jeg omtaler dette Togt, fortjener to af mine Manuduktører, der hver paa sin Vis vare Originaler, lidt Omtale.

Den ene var daværende Reservekirurg ved Akademiet Starck. Han var som tysk Barber-svend (f. i Rostock) kommen til København for at studere Kirurgi, og tog kirurgisk Examen, 26 Aar gl., med Udmærkelse, en Karakter, der meget sjældent gaves. Han havde derefter i flere

Aar været i Udlandet, været Assistent hos den berømte Dieffenbach i Berlin, som Botaniker gennemstrejft den største Del af Europa (Ungarn, Krain, Illyrien, Overitalien, Tyrol, Frankrig og England) og ved sin Hjemkomst bleven ansat som Reservekirurg og Docent i Botanik. Han var en Mand med en overordentlig stor Kundskabsfylde i alle Lægevidenskabens Discipliner, dertil en meget dygtig Operator og den første, der indførte plastiske Operationer og Tenotomi her hjemme. Han var en paafaldende lille, smalskuldret Person med et usædvanligt stort, men velformet Hoved, høj, bred Pande, smukke, mørkeblaa, levende Øjne, fint formet, lidt kroget Næse, lille, veldannet Mund og Hage, havde altsaa i det Hele et kønt og intelligent Fysiognomi, men med et fremtrædende irritabelt og sarkastisk Udtryk, der var en Afspejling af hans Karakter. Man maatte være meget forsigtig i sin Omgang med ham, en ringe Uagtsomhed eller en lille Mangel paa Hensynsfuldhed bragte ham strax i Harnisk, og Kritik taalte han ikke. Det er dog muligt, at denne Irritabilitet havde sin nærmeste Grund eller var bleven stærkt udviklet af, jeg kan sige de næsten grændseløse Drillerier og kaade Drengestreger hvorfor han saavel i sin Studeretid som senere, som Reservekirurg ved Akademiet og Fredriks Hospital var bleven udsat

for af de medicinske Studenter, fordi han havde været Barber og var af tysk Oprindelse. Jeg er ganske overbevist om, at dersom disse to Egenskaber ikke havde været ham ivejen, da havde Starck kommet til at beklæde en af vore mest fremragende medicinske Lærestole; thi foruden sine Kundskaber besad han stor Dygtighed som Lærer.

Jeg kom i det Hele taget godt ud af det med S., og vedligeholdt Forbindelsen med ham gennem en hel Række Aar efter at jeg havde taget Examen. Venskabet, dersom det kan kaldes saadan, blev dog pludselig afbrudt. Det var nogle Aar førend hans Død, der indtraf 1873, at han skriftlig bad mig om at besøge sig. Han beboede nogle Kvistværelser ved Fredriksholms Kanal, hvor han levede som Pebersvend, og havde dengang allerede i flere Aar lidt af en Rygmarvs-sygdom. Han fortalte mig at have i flere Aar arbejdet paa et større Skrift, der indeholdt Beskrivelsen af de af ham foretagne Operationer, som han nu vilde udgive i Trykken paa sin egen Bekostning, og anmodede mig om at gennemse Skriftet og eventuelt besøge Korrektoren. Jeg fik kun en Del af Manuskriptet med mig, og jeg kunde se paa det Blik, hvormed han overgav mig det, hvilken Værd han satte paa det. Lidt efter lidt fik jeg saa det hele Manuskript gen-

nemgaaet, idet jeg stadig maatte afgive, hvad jeg havde modtaget, førend jeg fik Fortsættelsen. Skriftet var saavel efter Indhold som Form forældet, og vilde paa det Tidspunkt ingensomhelst Værd have, og det indeholdt desuden ikke faa ret alvorlige polemiske Udfald mod navngivne Personer. Min Opgave var tillige at faa opgivet, hvad Trykningen af Skriftet og Lithograferingen af de mange Afbildninger, der hørte dertil, vilde koste. Skulde Skriftet udgives, saaledes som det forelaa, var det min Overbevisning, at det baade gennem Kritik og Polemik vilde skaffe den gamle og irritable Mand Ærgrelser og saaret Egenkærlighed som Udbytte, hvortil kom en Udgift af flere tusind Kroner. For at meddele ham min Mening saa skaansom som mulig, sagde jeg ham, at uden en Omarbejdelse og Paavisning af hvilke Forandringer og Forbedringer den nyere Tid havde indført ved de af ham foretagne Operationers Teknik og Udførelse, vilde Skriftet ikke have det Værd, der tilkom det, hvorfor jeg vilde fraraade ham Udgivelsen, uden en saadan Omarbejdelse, der vilde være et meget betydeligt Arbejde, og dertil forandre Skriftets hele Karakter. At et Uvejr vilde bryde løs, saa jeg tydeligt af hans Ansigtstudtryk, medens jeg talte, men den Retning det tog, kom mig dog uventet. »Naa,« sagde han, »nu forstaar jeg det; De skulde om-

arbejde mit Skrift, som indeholder alle mine Erfaringer, og saa skulde Deres Navn staa derpaa, og De skulde have hele Æren«, og derefter fulgte en Udgydelse af Beklagelse over den Utaknemlighed, Mangel paa Paaskønnelse og Hensynsløshed han bestandig havde været udsat for. Det nyttede ikke hvad jeg sagde, vi skiltes som Uvenner. Hans Skrift blev ikke udgivet; men den Sum han havde bestemt dertil, tilligemed hans øvrige Formue fik en bedre Anvendelse og har efterladt ham et Minde og givet et Udbytte, hvorfor mange vil være ham taknemlig. Han skænkede nemlig til Universitetet sin hele Formue til et Legat, der bærer hans Navn, og som anvendes til et Rejsestipendium paa 1200 Kr. til medicinske Studenter eller Kandidater, og den Sum, hans Indbo indbragte, gik til Fattigvæsenet til Beklædning af Fattiglemmer.

S. levede i mange Aar som Eremit paa sine Tagkamre; saalænge han kunde bevæge sig, var hans kæreste Syssel at pleje Planterne og Blomsterne i den lille Have, der fandtes i den Ejendom, hvor han boede. Hans Endeligt var højst ejendommeligt og karakteristisk for en Kirurg. To Dage, førend man fandt ham død i hans Seng, havde han med egen Haand og ved Hjælp af Mejsel og Hammer skilt sig ved en Taa, der var gaaet over i Koldbrand. Jeg kan ikke slutte

denne lille Beretning om min tidligere Manu-
duktør, uden med Harme at mindes den skanda-
løse Medfart, der blev vist denne kundskabsrige,
dygtige og begavede Mand, der ved utrolig Flid
og under de haardeste Savn og uheldige Forhold,
havde erhvervet sig den Stilling, han indtog.
Volontairer og Kandidater vare, medens han var
Reservekirurg paa Fredriks Hospital, enige om,
ofte paa den raaeste Maade at fortrædige og haane
ham og lade ham og Patienterne vide, at han
ikke var andet end en simpel Barber, som man
ikke burde taale imellem sig; og, hvad der var
det mest oprørende, uden at han gav dem nogen
Anledning dertil eller nogensinde tog Repres-
salier. S.s Gave til Universitetet er en smuk
Illustration til Sætningen: Du skal tilgive dine
Skyldnere!

Den Kemi, der i mange Aar var bleven doceret
ved Akademiet af Overkirurgen ved Almindeligt
Hospital, Professor Thal (efter Thenards Lære-
bog) var bleven baade forældet og altfor ele-
mentær til de stigende Fordringer, der paa dette
Omraade maatte søges fyldestgjorte af de vor-
dende Læger, og det var paa høj Tid at han i
Aaret 1836 blev afløst af en dygtig Kemiker:
Farmaceuten og Polyteknikeren E. Scharling.
For mig, der flittig havde besøgt T.s Forelæs-
ninger og sat mig ind i hans ejendommelige

Examinationsmethode, kom dette Personskifte meget ubelejligt, hvorfor jeg, som anført, maatte ty til Manuduktion i Kemi.

Det var Kandidat Ole Strøm, der var bekendt for sine Kundskaber i Kemi, jeg henvendte mig til, og som fortjener en lidt nærmere Omtale. Han var en temmelig høj, stærkt bygget ung Mand med et meget karakteristisk Ydre. Hans meget lyse Haar, der foran dannede en »Hane-kam«, stod frit i Vejret, lyse Øjenbryn, levende graa Øjne, lille Opstoppørnæse, en ganske ejendommelig bleg Ansigtsfarve og et meget bevægeligt Fysiognomi gav ham et ejendommeligt Udseende, som man ikke glemte efter kun engang at have set ham. Han var samtidig Kyniker og Epikuræer. Han boede paa Regensen sammen med en Ven af mig, Emil Holm, der var en stille, flittig, meget ordentlig og ordknap studiosus medicinæ, og to større Modsætninger kunde ikke godt tænkes. S. var en saakaldet Soldemester, der svirede til langt ud paa Natten, og ved Hjælp af Vægterens Stige blev hjulpet ind paa Regensen gennem et Vindu, der vendte ud til Krystalgaden, og jevnlig var han bleven kaldt op til Regensprovsten for at modtage en Røffel og Formaning om at forandre sit uordentlige Levnet. Om Dagen forulempede han sin Kontubernal ved at foretage kemiske Analyser og

anstille Experimenter i deres fælles Arbejds-værelse, hvorved der jevnlig udbredtes en utaalelig Stank, der nødte min stakkels Ven til at maatte forlade Værelset for længere Tid.

Jeg kom undertiden til Frokosttid, og Anretningen var ganske ejendommelig. Gamle Pom-madekrukker tjente som Snapseglass, de faa Tallerkener vare skaarede, Smørret var serveret i en Træeske, saaledes som det var kommet fra Hjemmet (en Præstegaard paa Sjælland), Rugbrødet maatte man selv skære, som man bedst kunde o. s. v. Som en Modsætning til al denne Tarvelighed fandtes et Par meget smukke, store Thekopper, og paa min udtalte Forundring over denne Luxus, gjorde han mig opmærksom paa, at Brændevin og alt hvad jeg ellers saa paa Bordet, ikke tabte i Smag paa hvilken Maade det end blev serveret, men The var saa fin en Drik, at den maatte, for ikke at tabe i Velsmag, nydes af smukke Kopper, jo skønnere jo bedre; det kunde man lære af Kineserne.

Han røg en udmærket Tobak af et meget stort Porcellains Pibehoved, og gjorde sig megen Umage med at forskaffe sig den bedste, og da jeg engang roste hans Tobak og spurgte om Prisen, fandt jeg denne saa høj, at jeg forundret udbrød, om han ikke kunde lade sig nøje med en noget mindre dyr, hvorefter han meget pathe-

tisk opkastede det Spørgsmaal, om Nogen kunde angive ham en Fornøjelse, der varede en Time og kun kostede fire Skilling; efter hans Erfaring var det den billigste han kendte. S. var meget fingernem og kunde forfærdige mange nette Smaating, men brugte denne Evne undertiden paa en ret ejendommelig Maade. Naar hans Benklæder vare slidte itu bagtil, tog han Stykket ud og syede en Bagdel af Hjortelæder ind isteden, fordi han ansaa det for det varigste og næsten uopslideligt. Naar han tog Frakken af, skal jeg ikke nægte, at han saa noget besynderlig ud.

Han havde den Vane at klø sig snart hist og snart her, og da jeg engang spurgte ham, om han led af en Hudsygdom, svarede han Nej, men at han destoværre var »det fineste Reagens paa Lopper«. En Dag, da jeg besøgte Holm, fandt jeg ham i daarligt Humør, og da jeg spurgte, hvad der var ivejen, betroede han mig at have S. mistænkt for at foretage sig noget ulovligt. S. havde et Chatol, hvorved han gerne sad og arbejdede; i længere Tid havde han havt et Arbejde for, hvortil H. havde lagt Mærke til at han brugte Modellervox og Metal, men hvad dette Arbejde gik ud paa, blev holdt fuldstændig skjult for H., da S. kun beskeftigede sig dermed, naar H. var ude, og saasnart han kom hjem, strax

ophørte med Arbejdet og lukkede Chatolklappen, hvorunder Arbejdsgenstanden var gemt. Jeg maa tilstaa ikke strax at kunne fatte, hvori det ulovlige skulde bestaa, indtil H. med den mest bedrøvede Mine hviskede mig i Øret, at han var bange for at S. lavede falske Penge. Nogle Dage efter kom H. med et meget fornøjet Ansigt hjem til mig for at meddele, at nu var Gaaden med S.s Arbejde løst. H. var kommen uventet hjem, S. var ikke i Stuen, Chatolklappen var aaben og der laa tre kunstige Tænder, bestemte til S.s egen Mund, men af Frygt for, at han, Kynikeren, skulde blive gjort latterlig, maatte det være en dyb Hemmelighed (jeg maa minde om, at paa den Tid var det en Sjeldenhed at have »forlorne« Tænder).

Strøm var tre Aar yngre i Alder, men et halvt Aar ældre Kandidat, end jeg. Da han Dagen efter sin Examen kom op til Regensprovsten for at meddele ham, at være bleven Kandidat, sagde Provsten, daværende Professor Petersen, »Naa S.! Karakteren er vel derefter«, »Ja,« svarede S., »det gaar ikke altid efter Fortjeneste, Hr. Professor, jeg har faaet præ ceteris«, Provsten saa paa ham med Forbauselse, tog ham derefter hjertelig i Haanden og sagde: »saa har jeg dog miskendt Dem S.«

Min Manuduktør havde den Fyldestgørelse, at

jeg fik Udmærkelse i Kemi. Som jeg havde ventet, fik jeg Ordre at gjøre Tjeneste som Skibslæge ombord i

Linieskibet Skjold,

der laa under Ekvipering, var et Skib af lignende Størrelse som Dronning Marie, og ganske nyt. Det var bestemt til at gøre et Togt i Nordsøen, dels for at prøve Skibet og dels til Øvelse for Officerer og Mandskab. Vi sejlede Nordpaa, men maatte for Modvind ankre op paa Helsingørs Rhed, hvor vi af samme Aarsag blev liggende over en Uge, indtil vi fra København fik Ordre til at gaa Syd paa gennem Drogden ud i Østersøen og anløbe Kiel. Ved Indsejlingen til Kiel havde vi Modvind, men Linieskibet havde vist sig at være et saa udmærket manøvreedygtigt Skib, at Chefen vovede at krydse med det gennem Fjorden, og det var en Fornøjelse at se, hvorledes det store Skib, i det forholdsvis snævre Farvand, lystrede Roret, som om det kunde have været en Sejlbaad. Ved Indsejlingen indtraf det Uheld, at en Mand faldt overbord fra Krydsraaen og i Faldet tørnede mod en Jernbom til Laaringsfartøjet, og rimeligvis døde paa Stedet, da han strax forsvandt, uden at det senere lykkedes at finde hans Lig. Jeg stod ikke en Alen fra det Sted, hvor han tørnede mod Jernbom-

men, og kunde give Oplysning om, at dette var hændet.

Vi ankrede udenfor Dysternbrook. I Kiel gjorde vort Skib megen Opsigt; Folk strømmede i store Skarer ombord, saavel Høje som Lave, og Lejligheden til at kunne faa et Linieskib at se, benyttedes ogsaa af Landbefolkningen i Kiels Omegn og af Rejsende fra Hamborg. Studenterne fra Kiels Universitet vare i høj Grad begejstrede ved alt hvad de saa, og Udraabet: famos! hørtes overalt i Skibet. Kielerne indbød alle Officererne til et Bal paa Wilhelmine[n]høhe, hvor det gik meget flot og gemytligt til, og der blev dandset til den lyse Morgen. Studenterne arrangerede et Sold for os paa Dysternbrook, hvor der blev holdt Taler til Ære for den danske Marine og drukket tæt. En stor Del af Studenterne vare Sønner af den holstenske Adel og af Ridder-skabet. Henimod Slutningen af Gildet, da Vinen havde gjort sin Virkning, havde vi Lejlighed til at lære at kende en Ejendommelighed af det tyske Studenterliv. I en Samtale mellem to Studenter, de var begge adelige, sagde den ene: »Du bist ein Kamel«, hvorpaa den anden strax svarede: »Du bist gefordert«. Dagen efter duellerede de, og den ene af dem fik en alvorlig Skramme over Ansigtet. Det morede mig, der kunde godt Tysk, at høre vore Officerer, hvoraf ingen dengang

havde lært Tysk, begaa den ene Bommert værre end den anden: »undskyld« blev saaledes oversat til: »unschuld«, men Næstkommanderende overtraf dem alle. Han viste nogle meget fine Damer omkring i Skibet, og da de kom ned paa Batteriet, hvor alle Kanonportene stod aabne og der var stærk Gennemtræk, hvorfor de svøbte Shavlerne tættere om sig, udrød han: Ja, hier ist so viel Dræk auf die Batterien, hvorefter de forskrækkede saa sig om, men da de opdagede, at alt var rent og i den bedste Orden, bleve de højroede i Ansigterne af tilbageholdt Latter. Skønt vi i det Hele blev feteret, følte vi tydeligt, at det alene var Marinen, som Tyskerne altid havde havt Respekt for, at denne Hyldest galdt, men at der paa Bunden gik en Understrøm, der var ringeagtende, for ikke at sige noget værre, overfor det danske Folk, og at Slesvigholsteinismen allerede dengang, 1836, var populær og havde dybe Rødder.

Efter omtrent en Uges Ophold ved Kiel lettede vi og sejlede med god Vind gennem Store Bælt og Kattegat ud i Nordsøen. Da vi intet andet Maal havde, end som det blev sagt, at sejle Vandet tyndt, at ligge og krydse og manøvrere ude paa Doggers Banker i Nordsøen, hvor vi tilbragte omtrent sex Uger, kedede vi os allesammen grundigt. Den Tid der var tilovers fra

Tjenesten blev af Officererne anvendt til Skak (Skak en quatre var meget yndet) og L'hombre (Hazardspil er strængt forbudt ombord).

Naar jeg undtager nogle Sammenstød med Landofficeren, Lieutenant Eschricht og hans Side-
mand ved Messebordet, Ltnt. Bjelke var Tonen og Forholdet mellem Officererne meget godt. Chefen, Kommandør Antonius Krieger, var en gammel Søhane, meget lidet talende, aldrig blandede sig i Tjenestens Detail, som han overlod til Næstkommanderende (en sjelden Egenskab hos en Chef), og meget afholdt ombord. Den eneste Ulempe vi havde af ham, bestod i hans besynderlige Maade at tage sin Motion paa, paa Dækket. Naar Chefen er paa Dækket opholder han sig og gaar altid til Luvart eller, naar Skibet er til Ankers eller Vinden er lige agter ind, om Styrbord, og det er da kun den vagthavende Officer, der er paa samme Side, som Chefen; alle andre gaa paa den modsatte Side. Men han havde den Vane stadig at krydse fra den ene Side til den anden, hvilket nødte os andre ogsaa til at krydse, for ikke at komme til at gaa ham ivejen, hvilket tog sig meget pudsig ud. Det blev sagt om ham, at han gik i engelske Anlæg. Var Chefen taus, saa var Næstkommanderende, Kaptnlitnt. Garde, talende; Munden stod aldrig stille paa ham og han var idel Virksomhed,

uaafbrudt i Bevægelse. Det var ham, der 1849, som Øverstkommanderende for Søværnet, gav den skæbnesvangre Ordre, der var kontremanderet af den kommanderende General, at foretage Diversionen i Ekernfærde Fjord, der endte med Forliset af Linieskibet Christian d. 8de og Fregatten Gefion:

En fuldstændig Karrikatur af en Søofficer var Trediekommanderende, Kammerjunker og Kptltnt. v. Waltersdorf. Stiv som en Stok og pedantisk som en Magister var han Skive for alle de yngre Officerer. Naar han sidst havde været tilsøs, var der ingen der vidste. Han var Chef for øverste Batteri og gik stadig og puslede om dernede. Skildvagten, der har Post udenfor Chefens Kahyt, havde han forsynet med Hellebard, og han havde stadig travlt med at indexercere Soldaterne, der forrettede denne Tjeneste, i de forskellige Hellebardgreb, der skulde udføres som Salut for de forskellige Officersgrader. En Ltnt. fik et, en Kptltnt. to og Chefen tre Stød i Dækket med tilhørende mindre eller mere udstrakt Arm. (Han endte som Kammerherre og Kæmner ved Øresunds Toldkammer, en meget indbringende Sinecure).

En Dag, efter Middagsbordet, havde en af de yngre Officerer, Ltnt. Frølich, og jeg sat os op paa Klokkegalgen forude paa Bakken, for at

røge. Forlugen ned til Batteriet fandtes lige neden for og agten for Klokkegalgen. Paa engang faar jeg et voldsomt Slag paa Ryggen, der hovedkulds kaster mig ned af Forlugen paa Batteriet, hvor jeg bedøvet blev liggende, og derfra baaret ind i mit Lukaf. Da jeg kom noget til mig selv, følte jeg en stærk Smerte over Lænden, og da jeg nu erindrede, hvad der var foregaaet, prøvede jeg strax paa, om jeg kunde bevæge mine Ben, og da det lod sig gøre, blev jeg beroliget, og var nu kun nysgerrig efter at faa at vide, hvorfra Slaget var kommet. En Fjerdedel af en Oxe var bleven hængt op under Forremærs, Tougenden, hvori den hængte, havde gennemskaaret Hase-scenen, der ikke havde været stærk nok til at bære den svære Vægt, og denne var fra den betydelige Højde falden ned paa min Ryg, men heldigvis saaledes, at den var gledet langs ned ad den. Efter nogle Dages Ophold i Køjen kom jeg paa Benene igen, men havde dog i længere Tid Efterveer over Lænden.

Der var tre Officerer ombord, der fortjene en nærmere Omtale, en ældre: Kaptltnt. Fæster, og to yngre: Ltnterne Hans Grove og Wrisberg.

F. var en Type for den ældre Generation af Søofficerer, der var bleven opdraget af Sneedorf. Han var høj, stærkt bygget, sorte Haar og Øjenbryn, lav Pande, levende mørke Øjne, brede,

grove Ansigtstræk, men med et meget godmodigt og dog djærvt Udtryk, mørk Hudfarve, store Guldringe i Ørene. Man kunde ikke tage fejl af, at han var Sømand. Han var et yderst godmodigt Menneske, djærv og uforbeholden i sine Yttringer og dansk i Sind og Skind. Han havde en eneste Lektüre, og det var Holberg og Baggesen. Holberg kunde han udenad paa sine Fingre, og naar han havde overværet Opførelsen af en eller anden af Holbergs Komedier, kunde han sige den vedkommende Skuespiller enhver Fejl han havde begaaet i sin Replik. Hvor som helst man vilde slaa op i Peder Paars eller Niels Klim og give ham den første Strofe, kunde han fortsætte saa længe det skulde være. Ved Messebordet, til Frokost og Aften, havde han en stor Damejean med dansk Brændevin staaende paa Dækket ved Siden af sig; han vilde kun have dansk Brændevin; det vidste han, hvad var. Han havde som ung Officer været lidenskabelig Spiller, og en af hans nærmeste Kammerater, der havde været med ham i Vestindien, fortalte mig, at han i St. Thomas, hvor en Spanier, Borello, holdt Spillebank, havde sprængt dennes Bank og var kommen ombord med Lommerne og et stort Silkelommetørklæde fyldt med Dubloner (en Guldmønt der galdt 30 Rdlr.). Han var et af de faa Mennesker som alle holdt af, og vist

aldrig havde havt nogen Uven. Han var gift med en lige saa elskværdig Kone, og det blev den første Familie, der tog mig til Huslæge, som jeg vedblev at være lige indtil Fæsters Død, i hans 71de Aar. Ægteskabet, et af de lykkeligste jeg har kendt, var barnløst.

Ltnt. Hans Grove var, jeg kan sige næsten en Modsætning til F. Han var lille, spinkel bygget, meget blond, næsten skaldet, med et meget vel-dannet Kranium, regelmæssige, ret fine Ansigtstræk med et intelligent, bestemt og alvorligt Udtryk. Han var et godt, solidt Hoved, vel anset blandt sine Kammerater, plejede iland Omgang med Aristokratiet, hvor han var godt lidt og følte sin Forfængelighed, der var hans svage Side, tilfredsstillet. Jeg kommer senere til at omtale G., hvorfor jeg foreløbig skal indskrænke mig til det anførte. G. endte og døde som Marineminister i det Frijske Ministerium.

Ltnt. Gerhard Wrisberg (den ældre af de to Brødre W., begge i Marinen) gik blandt sine Kammerater under Navn af Sømanden, og det var han ogsaa med Liv og Sjæl. Ikke paa den Maade, at der i hans Ydre var noget særligt fremtrædende, der karakteriserede ham som saadan, eller at hans Yttringer eller Tone kunde siges at være noget paafaldende sømandsmæssig; men han besad alle de Egenskaber, der komme

Sømanden tilgode som Sømand, og deriblandt en af de vigtigste, et Falkeblik, et Syn næsten uden Lige. En gammel Lods, der længe havde faret med W., fortalte mig, at han ikke havde kendt nogen med saa skarpt et Syn, som hans. Hans Øjnes ejendommelige Form og hans temmelig store krumme Næse gav hans Fysiognomi, især som ældre, et Rovfuglepræg. Vi sluttede ombord et Venskab, der har holdt indtil Dato, da vi begge ere blevne gamle; og jeg har havt Lejlighed til at kunne følge W. gennem Livet, som hans Ven og hans Huslæge, og at dele med ham og hans fortræffelige Hustru, saavel deres Sorger, hvoraf de ikke have havt faa, som deres Glæder, som de heller ikke har savnet. W. er en af de Officerer, der har været mest benyttet i Marinen, særlig til alt, hvad man i egentlig Forstand kan kalde Sømandsgerning. Han førte i flere Aar et Bugsér- og Redningsdampskib (det første her tillands til denne Brug), der var stationeret i Helsingør og underholdtes af Øresundstoldkammer; ligeledes Postdampskibet Slesvig i Routen København-Kiel, og var desuden jævnlig i Fart med Orlogsskibene paa deres forskellige Togter, dels som subaltern, og da han blev ældre, som Chef. Jeg hørte af de Officerer, der havde gjort Tjeneste under ham, at var der Nogen, der forstod at navigere og maniere et Skib til Fuldkom-

menhed, saa var det W. Han har aldrig havt noget Uheld tilsøs, og har været saa heldig at kunne gaa alle Grader i Marinen igennem, indtil han, fyldt sin syvtiaarige Fødselsdag ($^{20}/_2$ 86), har naa't Aldersgrænsen som Viceadmiral og Chef for Officerskorpset. W. har ombord baade været afholdt og agtet (som Fregatchef paa et Togt i Middelhavet, da han næsten paa hele Rejsen var sygelig, beklagede man sig over, at han af og til var pirrelig og ikke let at gøre tilpas); i hans mangeaarige ophøjede Stilling, herskede der kun én Mening om hans Humanitet, Ligeftremhed og den Interesse, hvormed han omfattede sit Kald og sin Stand. W. læste meget, udelukkende nautisk og geografisk Litteratur, fulgte alle Opdagelsesrejser med den største Interesse, og rettede stadigt i Kortene, eftersom Kendskabet til de forskellige Lokaliteter skred frem, og havde sin stadige Gang paa Søkortarkivet. I sin Familie og sit Hjem var han en exemplarisk og kærlig Ægtemand og Fader, og levede, skønt ramt af store Sorger, et sjeldent lykkeligt Familieliv, hvortil hans fordringsløse, nøjsomme, flittige, forstandige og elskværdige Hustru selvfølgelig havde sin store Andel. Der var to Egenskaber hos W., som jeg ikke bør lade uomtalt: han var en sjelden tro Kammerat og Ven; dem han engang havde sluttet sig til, holdt han fast ved;

hans ophøjede Stilling forandrede ham ikke i nogen Henseende, han blev ikke fornem, og han talte aldrig om sig selv, ligesom han var i høj Grad tilbageholden i sin Dom om andre.

Da Ordren for Hjemkomsten lød paa en bestemt Dag, og et Sejlskib for en stor Del er afhængig af Vind og Vejr, løb vi, omtrent en Ugestid førend vi skulde være hjemme, ind i Kattegattet, og Chefen holdt krydsende i al denne Tid i Farvandet mellem Kullen og Anholt. Officererne holdt ikke meget af denne Sejlads, da det var et, især for et saa dybt gaaende Skib, meget indskrænket og dertil meget »urent«, af Grunde opfyldt Farvand, hvorfor der hørte den største Agtpaaagivenhed til, især om Natten, ikke at komme for nær til Grundene, og ligeledes at undgaa de mange Sejlere, der stadig passere dette Farvand baade for nordgaaende og sydgaaende. Men paa den anden Side kunde de ikke undlade at beundre Chefen for hans Mod og Sømandsdygtighed, der ikke frygtede for at paatage sig Ansvar for denne farlige Sejlads, som han kunde undgaa ved at løbe ind i Sundet og opholde sig der, hvilket alle andre Chefer gjorde, indtil den fastsatte Termin for Hjemkomsten. Vi løb omsider ind i Sundet og ankrede, efter omtrent sex Ugers Fraværelse, paa Københavns Rhed.

Skønt vi alle havde været tilfredse ombord, vare vi enige i, at det havde været en kedsommelig Tour. Et Tilfælde, der indtraf ombord, og som jeg ikke havde anset for mulig, skal jeg dog omtale. Jeg stod paa Dækket medens en Lærling, et ungt Menneske paa 17-18 Aar, var oppe og skulde »klare« Vimplen, der vajer fra Knappen af Stortoppen, altsaa omtrent 150 Fod tilvejs. Pludselig ser jeg ham slippe Taget om Stangen og falde; i Faldet tørner han med Hasen af det ene Ben mod Lønningen af Store Mers, og mister her Støvlen (det saa ud som om han mistede Benet), og falder saa ned paa Dækket. Her laa han bedøvet, og jeg troede han var slaaet ihjel. Han blev baaret ned i Sygelukafet og kom her lidt efter lidt til sig selv. Efter en omhyggelig Undersøgelse viste det sig, at han, foruden nogle ikke meget betydelige Kontusioner, var sluppen med et Brud af det ene Læggeben, en i og for sig temmelig ubetydelig Læsion.

Jeg var da nu atter hjemkommen og søgte til mit gamle Logis i Borgergade, hvor jeg i flere Aar havde boet sammen med min Fætter Hans Stæhr.

OPLYSNINGER

FORKORTELSER

- DbL** Dansk biografisk Leksikon, I—XXIII, (1933—42).
- Carøe** Kr. Carøe: Den danske Lægestand 1786—1838, (1905).
- Deg.** H. Degenkolv: Oplysninger vedrørende den danske Flaades Skibe i sidste Aarhundrede. (1905).
- Harboe** Dansk Marine-Ordbog, udarbejdet af C. L. L. Harboe, Capitain i Søetaten. (1839).
- Norrie** Gordon Norrie: Kirurgisk Akademis Historie 1803—1841. (1923).
- Schultz** Kommandør J. H. Schultz: Den danske Marine 1814—1848. (1930).
- SkJ** Søkrigsmagtens Skibsjournaler i Rigsarkivet (Registratur 85 b). Nummeret henviser til det enkelte Skibs Togt i det vedføjede Aar.
- TJ & M** T. A. Topsøe-Jensen og Emil Marquard: Officerer i den dansk-norske Søetat 1660—1814 og Den danske Søetat 1814—1932, I—II. (1935).
- LAS** Landsarkivet for Sjælland.
- RA** Rigsarkivet.
- HA** Hærens Arkiv.
-

NOTER

Manuskriptet til »Min Rejse gennem Livet« ojes af Professor A. G. Drachmanns Enke, Fru Ellen Drachmann og beror hos deres Søn, Sekretær i Socialministeriet Gert Drachmann. Det er skrevet paa løse Kvarthblade af to For-mater med en trods Forf.s Alder endnu meget fast og tydelig Haand. Baade Stavemaade og Tegnsætning er ved Udgivelsen nøje fulgt, idet kun et Par tilfældige Udeladelser er tilsat i skarpkantet Parentes og et enkelt Navn normaliseret. Side 24—91, 92—114 og 127—134 i nærværende Udgave har tidligere — med faa Ændringer — været trykt i »Tilskuerens 1888 (S. 446—482) og 1890 (S. 492—502 og 502—506).

12—16.¹⁾ Forfatteren af »Min Rejse gennem Livet. En gammel Skibslæges Erindringer« Andreas (ved Daaben Anders) Georg Drachmann er født 22. Novbr. 1810 og døbt Aaret efter 23. Juni i St. Petri Kirke som Søn af Tømmer-svend Mathias Christian Drachmann og Hustru Louisa Christiana Kobiersky. Kirkebogen nævner ikke hans Fødested; 1806 boede Forældrene i Teglgårdsstræde Mtr. Nr. 215, men ved Faderens Død 11. April 1812 i Skolemester-længen (den vestlige Del af Klerkegade) i Mtr. Nr. 434, nuv. Gade Nr. 34 og 36, ligesom selve dette Mtr. Nr. er delt (434 A og B); her fødtes ogsaa Familiens yngste Barn efter Faderens Død.

Om sit Liv og sin Udvikling fortæller han selv i sine Erindringer, der standser ved Aar 1882; om hans Liv efter denne Tid henvises til Artiklen om ham i DbL, VI, 1935,

¹⁾ Da der ikke foreligger nogen Stamtavle over Slægten Drachmann, er denne Oversigt udarbejdet til nærmere Oplysning om, hvad Forf. selv fortæller om sin fædrene og mødrene Slægt.

En skematisk Oversigt over Slægten Drachmann findes nedenfor.

S. 79—81, og de der nævnte Kilder, især hans ældste Datters, Fru Erna Juel-Hansens Oplysninger om sin Fader i »Nationaltidende«s Samleværk »Mit Hjem« I, 1911, S. 43—45, og den yngre Datters, Fru Harriet Bentzons indgaaende Omtale af ham og det Drachmannske Hjem i Bogen: Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem, Kbhvn. 1932.

Professor A. G. Drachmann døde under et Sommerophold i Taarbæk, efter nogle Aars tiltagende Nyrelidelse, 2. Juli 1890 og blev begravet paa Holmens Kirkegaard i København (Nekrologer i »Politiken« og »Morgenbladet« for d. 3. s. M. samt i »Bibliotek for Læger«, 7. Række III, 1892, S. 485 f. Se ogsaa Vilh. Hansen: Jernbaneliv (1918) S. 103 ff.).

Stamfaderen til Slægten Drachmann i Danmark, »Faunsmed« : Fanesmed, Beslagmed ved en Rytterafdeling, Gert Drachmann, der var født i eller kom fra »Stift Bremen«, omtales 1720 i et københavnsk Skattemandtæl som Beboer af Admiral Ole Judichærs Gaard i Rosenborg Kvarter; i Marts 1724 fik han Borgerskab som Grovsmed og ejede senere et af de mange Smaahuse, som da laa paa Dronningens Tværgades og Adelgades nordvestlige Hjørne, hvor han antagelig selv døde i 1741 og hans Enke, Mette Poulsdatter, i Febr. 1763. Ægteparret havde fem Sønner, der alle drev deres Fars Haandværk, og hvoraf to, Gert og Poul, var døde før 1763. Gert var født o. 1709 i København og havde ligesom sin Far staaet ved Rytteriet (det holstenske Landsenerregiment); et Aar yngre var Adam Ehrenreich, som overtog Forældrenes Gaard paa Adelgade-Hjørnet; Poul boede i 1743 paa Christianshavn uden selv at have fast Ejendom, medens Jørgen Henrik, der synes at have været den yngste af Sønnenne (født o. 1723), ved sin Død i 1768 boede i sin egen Gaard i Gothersgade og havde en stor og ret »fornem« Kundekreds. Næst yngst — født o. 1722 — var Gotthelf Florian, som i April 1749 ægtede Christina Böss, en Datter af den tidligere Formand for de københavnske Tømmersvende Mathias Böss (o. 1692—1745) og Hustru Kirstine Pedersdatter Lund, som ejede et Hus i Magstræde, nuv. Gade-Nr. 8. Gotthelf Florian Drachmann ejede i Aarene 1752—67 en Gaard i St. Strandstræde, nuv. Gade-Nr. 6; han kaldes i et tysk Digt ved sit Bryllup »Huf- und Waffenschmied« og har da mulig ogsaa staaet i militær Tjeneste; i Aarene o. 1768 boer han i Køge Kro i Gildebrønne Sogn, hvor to af hans Sønner, Geert Wilhelm og Hans, konfirmeres hhv. i 1769 og 1771; senere

maa han være flyttet tilbage til Hovedstaden, thi i Juli 1777 dør han paa Christianshavn (i Kirkebogen for Frelsers Sogn kaldes han Johan Gothielf). Hans Enke blev 1782 antaget som Læremoder ved Waisenhuset, men fratraadte allerede 1790 med Pension; i 1801 boede hun hos sin yngste Søn, Tømmersvend Mathias Dr. i St. Pederstræde Mtr. Nr. 120 (Folketællingen giver hende fejlagtig Fornavnet Sophie), og 9. Septbr. 1804 dør hun i Kongens Lyngby.

I hendes Ægteskab med Gotthelf Florian Dr. var til 1762 født mindst fem Børn, tre Sønner, hvoraf en vist døde som spæd, og to Døtre; i 1763 fødtes endnu en Søn, vel den yngste: Mathias Christian, Professor A. G. Drachmanns Far, som 10. Aug. 1763 blev døbt i Garnisons Sogns tyske Menighed. 13. Oktober 1779 lod Tømmermester Andreas Kirkerup ham indskrive som Lærling i Tømmerlavet, men han ses ikke at have gjort Svendestykke. Mulig er Forholdet da det, at han fra Hustømmerfaget er gaaet over til Skibstømmerne; paa Holmen ses han dog ikke at være antaget blandt Tømmerne, men han kan jo have arbejdet paa et privat Skibsværft; i 1786 ved hans Vielse i Petri Kirke kaldes han »Schiffs Zimmermann Geselle« og ved den ældste Søns Daab s. A. »Schiffs-Zimmermann«; i de følgende Aar ved Børnenes Fødsel og Begravelse blot »Zimmergesell«, saaledes ogsaa ved hans egen Begravelse, men ved Skiftet efter ham i 1812 udtrykkelig: Huus Tømmersvend. Den 18. Aug. 1786 viedes han i St. Petri Kirke til Jomfru Louisa Christiana Kobiersky, efter at Parret d. 13. Juli s. A. var blevet trolovet; 6. Oktbr. s. A. fødtes deres ældste Søn Gotthelf Henrich. I Ægteskabet fødtes ialt 15 Børn, tre Sønner, hvoraf en død som spæd, og tolv Døtre, hvoraf syv døde som spæde eller ganske unge og alle før Faderens Død; efter denne fødtes 9. Oktbr. 1812 endnu en Datter, der døbt d. 18. s. M., ikke som de andre af Familiens Børn i St. Petri men i Trinitatis Kirke, og fik Navnene Petrine Caroline Iverine.

Naar en uden for Lavet staaende Tømmersvend kunde ernære saa stor en Familie, skyldes det vel, at der efter de store Brande i 1794 og 1795 var gode Tider i København; Svendenes Tal steg fra 355, deraf 80 »løse« i 1790 til 629 i 1798, og selv en »løs Svend« har da kunnet have Arbejde nok; Daglønnen var dog kun 3 Mk. om Sommeren og 2 Mk. 8 Sk. om Vinteren; først i 1809 steg den med en Mark om Dagen.

Hvis man af Fadderne til de ældste af Mathias Chr. Dr.s

Børn kan slutte noget, maa Forældrene eller een af dem have haft Forbindelser i litterære og Skuespiller-Kredse, thi man møder her Navnene paa Skuespillerinden Mad. Marie Cathrine Preisler (1761—97), som stod Fadder til fire af Børnene, sidste Gang i 1791; »Violon» Carl Wolfgang Fuhrmann († 1802), Peter Andreas Heiberg (to Gange), Knud Lyhne Rahbek og Christian Pram. I 1794 var blandt Fadderne en »Lieutenant von Gerner»; senere bliver Navnene mere borgerlige, i 1802 og 1804 nogle »finere» Medlemmer af Mandens Slægt: Kammerraadinde Porth og Jomfru Porth, Justitsraad Hammerich (gift med en Jmfr. Porth) og Skibsbygmester E[rik] Eskildsen; Professor A. G. Drachmanns Faddere var: Jmfr. Güldenspitz, Jmfr. Schmidt, Uldhandlersvend Heinrich Drachmann (s: hans ældre Broder Gotthelf Henrich Dr.) og Høker Jesper Walby.

Fortællingen om, at Tømrer Mathias Chr. Dr. skal have udmærket sig ved Redningsarbejdet under Bombardementet 1807, lyder ikke usandsynlig, men har ikke kunnet bekræftes; det bør dog nævnes, at Alteret i St. Petri Kirke ikke ved denne Lejlighed blev reddet men styrtede ned og senere maatte fornyes (L. Bobe: Die deutsche St. Petri Gemeinde, Kbhvn. 1925, S. 201; Kirkens Graver blev Dannebrogsmænd). Selv fik Familien sit Hjem ødelagt ved denne Lejlighed — den boede som ovenfor nævnt i 1806 og da rimeligvis ogsaa i 1807 i Teglgaaardsstræde, nær ved Voldene og i et Kvarter, hvor Bombardementet ramte haardt.

Ved Skifteforretningen 21. April 1812 efter Huus Tømmer-svend Mathias Dragman i Skolemesterlængen Nr. 434 10 Dage efter hans Død — St. Petri Kirkebog nævner som Døds-aarsag: plötzlicher Todt; Liget blev begravet i fri Jord »udenfor Porten» s: paa Assistens Kirkegaard — var Enken ikke selv tilstede; mødt var Snedker Jensens Hustru, Anna Cathrine, som vidste, at den afdøde efterlod sig syv Børn, hvis Navne hun ej erindrede, samt at Boet var aldeles intet ejende, da det ganske Indboe var »bleven ødelagt i Stadens Bombardement»; der var saaledes intet at skifte. Hvornaar Enken er blevet antaget som Stuekone ved Frederiks Hospital, kan næppe oplyses. Opvartnings- og Vaagekonernej, »hvortil skal præfereres fattige Borgerenker mellem 30 og 50 Aar, som bekender sig til den lutherske Kirke og tydelig kan læse i danske Bøgers», antoges da af Økonomen; det maatte ej til-lades dem at have deres Døtre eller andre, som er Hospitalet uvedkommende, paa Stuerne hos sig eller til Ophold i Hospi-

talet, hed det i Pkt. 16 i den i 1797—1800 med den daværende Økonom sluttede Kontrakt, som senere blev fornyet med de følgende Økonomer; først i 1821 bestemtes, at Opvartnings- og Vaagekoner skulde bispises i Hospitalet (Fr. Gredsted: Det kgl. Frederiks Hospital 1757—1907. Kbhvn. 1905, S. 136 f.). Enken Louisa Drachmann indtoges i St. Petri Menigheds Plejestiftelse efter 1834 men før 1840.

Hendes Død d. 12. Aug. 1853 er af Stiftelsen indberettet til Kbhvn.s Skiftekommission, men hendes Begravelse er ikke noteret i Kirkens Protokoller.

I sine første Generationer naaede den Drachmannske Slægt ikke ud over det ganske velstaaende Haandværkerniveau, men Døtrene af den mest velsituerede af de fem Smedebrødre, Jørgen Henrich, gjorde efter Faderens Død ganske gode Partier; Maren Kirstine, født o. 1746, blev i 1770 viet til Skibsbygmester paa Christianshavn Erik Eskildsen og saaledes Mor til den i Maj 1856 døde Havnekaptajn og Lodsoldermand af samme Navne; hendes fire Aar yngre Søster Amalie ægtede 1774 Enkemand og Brygger, tidligere Toldforvalter i Christianssted, senere Kammerraad Peter Nicolai Porth, der døde 1820 i København som Justitsraad. At en af Mathias Chr. Dr.s Brødre skal have været Kursmed (Dyr-læge) ved Hestgarden, har ikke kunnet bekræftes, da Hestgardens Stamruller for Tiden før 1800 ikke nævner Kursmedene; muligt maa Fortællingen om hans kraftige Kur paa sig selv føres tilbage til et af Slægtens ældre Medlemmer, maaske til Stamfaderen Gert, der som nævnt var Kur- eller som det da hed: Fanesmed. Af hans Sønner havde Poul tre Sønner, hvoraf den ældste, Jørgen Wilhelm, var Smedesvend i København og 23 Aar gammel, da hans Farmor døde i 1763; han giftede sig her, men er senere rejst til Jylland og levede i 1801 i Sjelle Sogn, Framlev Herred, Aarhus Amt, som Husmand og Fæster; han havde da i sit 3. Ægteskab fire unge Børn, og hans Afkom har senere bredt sig til Viborg-Egnen. Pouls næstældste Søn var ogsaa Smed og opholdt sig i 1763 i Aarhus; i 1769 giftede han sig i København med Jomfru Johanne Justine Müller og slog sig senere ned i Landsbyen Skellebjerg i Løve Herred, hvor hans Hustru døde i 1811 og han selv i 1812. Ogsaa Poul Drachmanns yngste Søn Daniel, der havde svigtet Slægtens Haandværk og var bleven Snedker, opholdt sig i 1763 i Aarhus; muligt er det fra en af disse Brødre, at den af Professor Drachmann omtalte Møller

paa Frijsenborg-Eggen stammer. Derimod kan Bogtrykker Adolf Frederik Vilhelm Drachmann, der i Aarene o. 1880 og senere levede i København, ikke umiddelbart henføres til de kendte jyske Grene af Slægten Drachmann; han var født 1846 i København som Søn af Kommandersergeant ved 1. Jægerkorps Jens Christian Drachmann, der atter — født 1806 — var en Søn af Høker Jacob Jørgensen Drachmann (o. 1767—1822); muligt er denne sidste en Søn af den ovennævnte Jørgen Poulsson Dr. i hans første Ægteskab, men noget Bevis herfor er ikke endnu ført.

Om Afkommet af Professor Dr.s ældre Broder, Gotthelf Henrich se nedenfor S. 148 f. Deres Moder Louisa Christiana Kobiersky fødtes 19. Maj 1767 og døbttes d. 25. s. M. i St. Petri Kirke i København som Datter af en fra Preussen indvandret Haandværker Gottfried Heinrich K., der i December 1763 vandt Borgerskab som Snedker i København. Han havde i Januar 1760 troløvet sig med og i April 1761 ægtet Lovisa Christiana Jansen, der da tjente i et Spisekvarter i St. Færgestræde, og de fik mindst 8 Børn — Datteren Louisa er det 6. i Rækken af dem — før de døde, Hustruen i 1784, 56 Aar gl. og han, i en Alder af 59 Aar, 1788. Noget Skifte efter dem er hidtil ikke fundet; de har boet flere forskellige Steder i København og hørte til St. Petri Menighed; o. 1772 besad Gottfr. Kobiersky i Sameje med Snedker Jes Callsen Gaarden Mtr. Nr. 146 — nu Mtr. Nr. 153, Gade Nr. 13 i St. Helliggeist Stræde (nu Walkendorfgade) — men maatte opgive sit Bo til Skifteretsbehandling og forlade Byen af Frygt for Arrestkrav fra sine Kreditorer; Boets Gæld oversteg Formuen med lidt over 5800 Rdl., og det kunde først sluttes i August 1774. Ægteparret Kobiersky overlevedes af mindst to Sønner og fire Døtre. Slægten synes at være uddød paa Mandssiden i 1850 med den yngste af Sønnerne, Arnoldus Ludevig (Ludovicus), født o. 1765, der omtales som Værtshusholder, Spækhøker og Gartner; sine sidste Aar, i hvert Fald fra 1840, tilbragte han som Lem i St. Petri Kirkes Plejestiftelse; han havde været gift men synes ikke at have efterladt sig Afkom. Den ældste Søn, Carl Friderich, født o. 1760, var Tømrer, en Tid ved Holmen; han var gift og havde mindst seks Børn, deriblandt tre Sønner; selv er han vist død før 1808, og muligt kan en af Sønnerne have efterladt sig Afkom, men Spor heraf er ikke fundet. Den ældste Søn, *Carl Friderich*, f. o. 1760, var Tømrer, en Tid ved Holmen;

han var gift og havde mindst seks Børn, deriblandt tre Sønner; selv er han vist død før 1808, og muligt kan en af Sønnenne have efterladt sig Afkom, men Spor heraf er ikke fundet. Den ældste af Sønnenne *Gotfried Henrich*, født o. 1782, der var uddannet som Tobaksspinder i København, lod sig i April 1808 hverve til Flaaden og faldt 20. Oktober s. A. under Kampen mod det engelske Linieskib »Africa« ved Falsterbo; han jordfæstedes i Fællesgraven paa Magleby Kirkegaard paa Amager. Gennem Carl Friderichs ældste Datter *Caroline Mathilde*, født o. 1785 og gift i 1807 med Carl Frederik Holmsted, fortsattes hans Æt paa Spindesiden, se videre S. 158 f. Og foruden gennem Slægten Drachmann førtes Snedker *Gotfried Heinrich Kobierskys* Slægt videre gennem Datteren *Charlotte Amalie* (1763—1850), som i 1799 ægtede Forpagter *Niss Lauridsen Qvist* paa Dronninggaard, hvorom nærmere i det følgende.

16, 13 f. n. En Fourer i Artilleriet. Hvem denne var, har ikke kunnet oplyses. Ved 11. Bataillon stod der i 1815—16 en 34-aarig Korporal *Daniel Drachmann*, der synes at høre til Slægten, men han blev ikke Fourer. Blandt Hærens Underofficerer findes ingen af Moderens Navn, Kobiersky. Den ovenfor nævnte Kommander-(senere: Depot-)sergeant *Jens Christian Drachmann* ved 20. Batl. (1. Jægerkorps) blev først Overjæger i 1827. (HA.)

18, 1. Min yngste Søster. *Petrine Caroline Iverine Dr.*, født 1812 (se ovfr.), ægtede 1842 Historikeren og Arkivembedsmanden *Hans Knudsen* (1801—51); DbL XII, 1937, S. 589; hun døde allerede 1845. Det var, som ovfr. nævnet, afgjort uden Hjemmel, at Moderen havde de to Børn hos sig paa Hospitalet. — 9 f. n. *Frederiks Hospital*. Kritiken i »Politievennen«, Nr. 253 for 4. Novbr. 1820, er skrevet af fhv. Toldkasserer, Kammerjunker *Fr. Chr. v. Scholten* (1757—1840); Bladet redigeredes hverken da eller til anden Tid af Litteraten *J. K. Blok Tøxen* (1776—1848); fra 1816—42 var Redaktøren *Kaptajn*, senere Major, *Boghandler Kr. Kristensen* (1777—1849). Klagen, der særlig tog Sigte paa Hospitalets Kost, førte til, at der ved kgl. Befaling af 11. Novbr. 1820 nedsattes en Kommission, som fremkaldte nogle Personskifter inden for Hospitalets Direktion og Tjenestemænd, hvorved bl. a. *Kopist Kjeld Chr. Schmidt* (f. o. 1791) konstitueredes som Inspektør ved Hospitalet. Det lykkedes ham at gennemføre forskellige Reforme, og i »Politievennen« Nr. 297 for

8. Septbr. 1821 nævnes »de mange gode og ypperlige Indretninger, der i den senere Tid er bleven foranstaltet af den nuværende utrættelige og virksomme Inspecteur Schmidt«. Men efter at være grebet i Kassemangel blev han afsat i Maj 1823 og anbragt i Stadens civile Arresthus, mens Undersøgelsen stod paa. Først i 1826 blev han aktioneret og ved Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom af 13. April 1830 dømt til at betale Hospitalet forskellige Summer, ialt o. 7000 Rdl. Sølv, og i Mangel af Betaling hensættes til Fæstningsarbejde, indtil enten Gælden er afbetalt eller han ved Døden afgaar. (Utrykte Arkivalia vedr. Frederiks Hospital i LAS.)

19, 13. Min ældste Søster. Anna Catharina Drachmann, født 31. Jan. 1792, døbt 12. Febr. s. A., viedes i St. Petri Kirke 19. Maj 1820 til Ungkarl Joseph Gilbe, Tjener hos Kammerherre Ferral, St. Annæ Plads Nr. 113, 35 Aar gl., født i Aachen; hun havde tjent smstd. og boede nu hos Høker J. L. Hoffman i Adelgade Nr. 281.

20, 5. Min Konfirmation. Han blev konfirmeret i St. Petri Kirke 10. April 1825. Dom om Kundskab og Opførelse: recht gut. Som hans Opholdssted nævnes: Frederiks Hospital hos hans Moder. — 7. Min ældste Broder. Gotthelf Henrich Drachmann (ved Daaben: Tragmann; i Marginen tilføjet: Drachmann eigentlich), født 6. Oktbr. 1786, døbt 19. s. M. i St. Petri Kirke. 10. Novbr. 1811 viedes i Garnisons Kirkes danske Menighed Hørkræmmersvend G. H. Dr. til Kirstine Irgens [sic! skal være: Jørgens(datter)], Neymanns Enke; ved hans første Barns, Lovise Maries Daab i Holmens Kirke 26. Juni 1812 kaldes han: forhen Skriver ved Hl [Holmen], og Moderens Navn er Marie Christine Jørgensen; de boer i Laksegade Nr. 216, Den 4. Jan. 1813 faar han Borgerskab i Kbhvn. som The- og Porcellænshandler og fremlægger »Fritagelses Beviis for det borgerlige Militaire mod Erlæggelse af 500 rd«. Ved det andet Barns, Jørgine Carolines Daab 20 April 1814 i Helligaands Kirke boer Familien paa Amager-torv Nr. 45; d. 19. April 1817 om Eftermiddagen dør han paa Gl. Torv Nr. 98 og begravet 24. s. M. i Frue Sogns Afdlg. paa Assistens Kirkegaard i eget Gravsted og med den 10 rd.s Ligvogn; Enken indgiver paa Dødsdagen Melding til Skifte-retten om, at de i Forening Dagen før har søgt om Bevilling for den længstlevende til at hensidde i uskiftet Bo — hun underskriver sig her (med ført Pen) Kirstine sal. Drachmann født Bagge; i Skifterettens »Hvide Bog« 1817^{1/2}—^{3/4}/1118,

S. 69, er tilført, at Bevillingen er forevist og Recognition erlagt af Boets opgivne Masse 1500 rd. N. V. Den yngre Broders Omtale af Formuen som «nogle og tredive Tusinde Rdlr.» turde vel derfor være noget overdreven. Efter Mandens Død har Enken født deres tredie Barn, en Søn, der fik Faderens Fornavn, men hvis Fødsels- og Daabsdata hidtil ikke er fundet, og har derefter rimeligvis forladt Hovedstaden og er rejst til Jylland, hvorfra hun vel stammede. Sit første Ægteskab indgik hun 11. Novbr. 1807 i Frue Kirke med Enkemand, Grovsmed Jørgen David Neymand — hun boede da, ugift, paa Vestergade; han tog senere Borgerskab som Øltapper og kaldes her og ved sin Død 3. Juli 1811 Nøymann; der var ingen Børn af dette Ægteskab; 21. Maj 1808 havde Ægtefællerne oprettet et d. 20. Juli 1810 kgl. konfirm. reciprokt Testamente. Ved Folketællingen 1834 lever hun paa Albæk Mølle i Albæk Sogn, Støvring Herred, som gift med Christen Jensen Møller, 34 Aar gl., med hvem hun ingen Børn ses at have, derimod to Sønner af et forudgaaende, tredie Ægteskab: Jens Peter Fischer, 13 Aar, og Jørgen Nicolai Fischer, 12 Aar, som ikke er født i Albæk Sogn; hun er da selv 54 Aar gl. og har hos sig sine to Børn af 2. Ægteskab, Georgine (Jørgine) Caroline og Henrik Drachmann, medens Datteren Lovise Henriksdatter allerede er gift med Gaardmand (Fæster) Søren Jørgensen i Harridslev Sogn, Støvring Herred; i dette Ægteskab ses at være født to Børn, Henrik (i 1834 1 Aar) og Ane Kirstine (i 1840 4 Aar). Selv døde hun 5. April 1836 i Albæk, og hendes 4. Mand giftede sig kort efter med Lise Christensdatter (flere Børn). Hendes Søn af 2. Ægteskab, Gothelf Henrich Drachmann, var allerede i 1840, 24 Aar gl., Gaardmand i Gimming Sogn og By, gift med Ellen Christensdatter, 25 Aar, hvis Forældre levede hos dem som Aftægtsfolk; i 1850 var der i Ægteskabet syv Børn: Christen, Henrik, Ane, Christen Møller, Kirsten, Lise og Jens Peter Drachmann, og iflg. en Notits i «Vejle Amts Følgeblad», gengivet i «Politiken» for 1908 i Anl. af Digteren Holger Drachmanns Død, skal Gaardmand Gothelf Henrik Drachmann først være død o. 1898, mere end 80 Aar gl.; en af hans Sønner ejede da (eller havde ejet) en Gaard paa Randers Nørremark og en anden Søn, Niels Drachmann, ejede en af Lindebjerggaardene i Harridslev Sogn. (Fremstillingen er bygget paa Arkivalier i LAS og RA, Kbhvn.s Raadhusarkiv og en enkelt Oplysning fra Landsarkivet i Viborg.)

21, 12 og 8 f. n. Lærling paa en Barberstue. Vist i

den i 1822 døde Oldermænd for Barberlauget (1814—20), Amtskirurg og Politilæge J. A. Ranfts Barberstue i Nyhavn, nu Gade-Nr. 3, »Hotel Øresund«, hvis Drift efter Mandens Død blev fortsat af Enken, Mette Christine født Hylleberg, maaske under Tilsyn af hendes Mands Nevø, Amtskirurg (fra 1824), Læge ved det civile Arresthus Carl Martin Daniel Løper (1795—1848), der ligesom Onklen stammede fra Wolgast i Pommern (Carøe, S. 127 og 162). — 5. f. n. Svendepøven foregik i Oldermændens Hjem og i Overværelse af Stadsfysikus — dette Embede beklædtes fra 1811—33 af Hofmedikus, Professor, Dr. med. Andreas Lund (Carøe S. 124) — en Raadmand og tre Amtsmestre. Oldermænd for Barberlavet fra 1820—32 var Georg Friedrich Dörge (1771—1845), født i Osterode i Preussen (Carøe S. 44). Paa Grund af Evakuering af de i Raadhusarkivet deponerede, Barberlavet tilhørende Arkivalia kan intet nærmere meddeles om A. G. Drachmanns Læretid og Svendepøve m.v., som her vilde kunne findes. Om Svendepøverne m. v. kan henvises til Fremstillingen S. 236 f. i Frederik Wulff: Det københavnske Barberlavs Historie, Kbhvn. 1906.

22, 4. Sovedrikken. Hovedpersonen i Oehlenschlägers Syngestykke »Sovedrikken« (skrevet 1803, opført 1. Gang 21. April 1809; 100. Opførelse 30. Maj 1874) er Chirurgen Brause, der sekunderes af sin »Famulus« Saft. — 11. Mine to Søstre. Amalia Drachmann, født 4. Febr. 1802, døbt 21. s. M. i St. Petri Kirke, død 21. Aug. 1878 i Kbhvn., gift med Kaptajn Jonas Ferdinand Holmsted (1810—66), se ovenfor S. 80. Emilie Julie Drachmann, født 20. Maj 1806, døbt 15. Juni s. A. i St. Petri Kirke, død 28. Aug. 1900 i Kbhvn., ægtede 7. Jan. 1839 paa Frederiksberg Skolelærer og Kirkesanger i Torpmagle ved Frederiksværk Frederik Bendtsen Hørup (1812—1905). — 2 f. n. Forelæsninger. Han blev indskrevet ved kir. Akademi som Stud. chirurgiæ i Efteraaret 1830. — Rasmus Samuel Thal (1785—1853) var Overkirurg ved Alm. Hospital 1814—42 (Carøe S. 204).

23, 2. Studenter og Ustuderede. Om Forholdene ved Akademiet henvises til Fremstillingen hos Norrie.

24, 6. Et blodigt Slagsmaal. Optøjerne, der omtales af Norrie, S. 97 f., synes først at have fundet Sted i 1837, se ogsaa J. H. Lorck: Fem og halvfjerdsindstve Aar, Kbhvn. 1885, S. 91 f. Norrie deler iøvrigt Drachmanns Opfattelse af, at det ved denne Lejlighed var Studenterne »der var ud-

æskende og uopdragne. — 12–13. tyske Forelæsninger. I Henhold til § 7 i kgl. Fr. af 22. Juni 1785 skulde alle offentlige Forelæsninger holdes enten i det danske eller tyske Sprog, hvorved det naturligvis ikke var særlig tilstræbt at tiltrække studerende fra andre tysktalende Lande end dem, der hørte til det danske Monarki. Allerede i 1805 havde der været en meget hæftig Strid om Ønskeligheden af de tyske Forelæsninger ved Akademiet (Norrie, 8. 35–55), men efter at det ved kgl. Resol. af 3. Juni 1837 (Norrie l. c., S. 174) var bestemt, at kun de, der ved Kbhvns. Universitet havde bestaaet examen artium eller den ved kgl. Resol. af 22. Novbr. 1833 foreskrevne Præliminæreksamen, hvilke Prøver krævede fyldestgørende Kendskab til dansk, maatte tage Eksamen ved kir. Akademi (der var dog en Overgangstid af kort Varighed), blev de tyske Forelæsninger ved Akademiet eo ipso overflødige.

25, 3. da K. L. Rahbek blev begravet. Rahbek døde d. 22. og blev d. 28. April 1830 begravet paa Frederiksberg Kirkegaard. — 9. Carl Adolph Wolff (1779–1854) var i 1827 blevet kgl. Gartner ved Frederiksberg Slot. — 2 f. n. En Underlæge ved Øresunds Hospital. Direktionen for det i 1794 oprettede Øresunds og Helsingørs Sygehospital bestod i 1831 af Hospitalets Overlæge og Overkirurg samt Toldkammerer, senere Etatsraad N. J. Knudsen ved Øresunds Toldkammer, hvorunder Hospitalet administrativt sorterede. Den havde fra 1. Maj 1830 som Underkirurg antaget stud. chirurg. G. J. Schultz, f. o. 1800 i Rehna i Mecklenburg, der i 1827 og de flg. 3 Aar var indskrevet som studerende ved kir. Akademi i Kbhvn. Han havde frit Værelse og vel ogsaa Kost i Hospitalet, og for at han ikke skulde forlade dette for at skaffe sig lidt Ekstraindtægt ved Praksis i Byen, var den for Underkirurgen normerede Løn, 150 Rdl. Sølv om Aaret, i Jan. 1831 med tilbagevirkende Kraft fra hans Ansættelsesdag forhøjet til 200 Rdl. Sølv. Efter eget Ønske fratraaede han sin Post med Udgangen af Maj 1832 for at fortsætte sine Studier i Tyskland. (Han findes ikke omtalt hos Carøe; den foranst. Fremstilling er væsentlig bygget paa Øresunds og Helsingørs Sygehosp.s Arkivalia i RA).

27, 15 Overkirurg fra 1808–51 var Joachim Otto Møller (1781–1873; Carøe S. 144 f.); Hospitalets Læge var fra 1819–40 Justitsraad, Dr. med. Chr. Jacob Theophilus de Meza

29, 4 f. n. Korvetten *Fortuna* var ikke noget ældre Skib; det var bygget paa Nyholm og løb af Stabel 14. Juni 1825. 1827 karakteriseres det saaledes af sin Fører: #1 à 2 Streger i Seilene synes at være Corvettens bedste Seilads; ganske plat og klods bide Vind, især naar der gaar lidt Søe, forekommer det mig, at den ikke gør saamegen Fart, som man kunde forvente; den er ellers særdeles magelig i ondt Vejr, især naar man lempet med ikke at have for mange Forseil; med lidt stiv Kuling vadsker den dygtigt, saa at ikke et eneste Sted paa Dækket, undtagen netop ved Roeret, er tørt* (Schultz S. 127). Det her omtalte Togt var Korvettens tredie (Deg. S. 37 f., SkJ. 1016/1831—32) og varede fra 14. Septbr. 1831 til 27. Aug. 1832.

30, 7. Officersbesætningen bestod af: Chef: Kaptajn Hans Diderich Brinck Seidelin (1779—1859), TJ & M II S. 503 f., Næstkommanderende: Kaptajnløjtnant Franz Chr. Voss Rath-sach (1794—1856), l. c. S. 359, Premierløjtnant Johan Peder Schumacher (1795—1869) l. c. S. 484 f. og Sekondløjtnanterne: Johannes Krieger (1810—33), l. c. S. 44 f., Jens Wilhelm Dahlerup (1810—33), l. c. I S. 269, Otto Frederik Suenson (1810—88), l. c. II S. 578 f. og Frederik Laurentius Fiedler Sommer (1813—78), l. c. S. 532 f.

30, 16. Min stakkels Overlæge. Som Skibskirurg paa Togtet var antaget cand. chir. Johan Christian Georgianus Marinus Krieger (1801—37) (Carøe S. 114 og Danmarks Adels Aarvog 1907 (XXIV), S. 244), et (borgerligt) Næstsøskende-barn til den ovennævnte Sekondløjtnant Johannes Krieger; hans Fader, Johan Cornelius Kr., døde 1825 som Toldkasserer i Ribe, hvor Sønnen var blevet Student Aaret før. Han blev i Septbr. 1833 kar. Reservekirurg i Søværnet og s. A. Amanuensis hos Stiftsfysikus Hoff i Viborg; nedsatte sig 1836 som prakt. Læge i Løgstør, hvor han døde ugift i Marts 1837.

31, 5—6. agterst i Piken. P. #en Kjelder underst og agterst i Skibet, hvor Kanoneren gemmer adskilligt Vare-gods* (Harboe, S. 310).

33, 13. Af de sex Officerer. Der var, som det vil ses af Oplysningerne ad S. 30, syv Officerer ombord. — Chefen, Næst- og Trediekommanderende [havde] ikke været tilsøs i mange Aar. Kaptajn Seidelin havde senest været Chef for Briggen #St. Croix* til Vestindien i 1819—21, havde dernæst opholdt sig i Udlandet og 1824—28 været Guvernør ad interim over de danske Etablissementer i Ostindien; i

1830 var han blevet Takkelmester paa Holmen og Chef for Matroskorpset m. v. — Kaptajnløjtn. Rathsack havde senest i 1819 været Næstkom. og Interimschef for Skonnerten »St. Thomas«, senere paa Opmaalinger i Island og ved Holstens Vestkyst samt Indrulleringschef i Tønningen. — Prmlt. Schumacher havde i 1818—20 været med Korvetten »Diana« i Vestindien og siden i ostindisk Koffardifart, hvorfra han vendte hjem 1830. — 17. Overstyrmanden var en erfaren, støt Sømand. Overstyrmand i »Fortuna« var Ole Thygesen, der siden 1825 havde faret som Overstyrmand med Orlogsskibene paa Vestindien. I 1838 søgte han om Ansættelse ved Krydstoldvæsenet og døde 1864, 72 Aar gl., som Toldkontrollør paa Thurø.

34, 14. Af gammel Sømandsæt. Johannes Krieger var Søn af Kontreadmiral (i 1840) Anthonius Krieger (1776—1847), hvis Far var Viceadmiral Johan Cornelius Krieger (1725—97) TJ & M II, S. 38—51.

35, 5. Den næste Officer efter ham var J. W. Dahlerup, men Dr. taler om O. F. Suenson, som i 1846 blev Underfabrikmester paa Holmen, i 1848 Fabrikmester og 1858 Direktør for Orlogsværftets Skibsbyggeri. Fra 1. Novbr. 1867 til 22. Septbr. 1869 var han Marineminister. — 3. f. n. maniere o: haandtere; Dr. bruger med Forkærlighed dette Ord, som i hans Ungdom har været gængs i maritime Kredse. — 1. f. n. Luvartsøerne, Sømands-Navn paa den østlige Kæde af de vestindiske Øer.

36, 2. Fastekysten, her den nordlige Kyst af Sydamerika; de tre Navne betegner Havnebyer paa denne.

38, 15. »8 Glas«. Døgnet ombord i Flaadens Skibe inddeles i 6 »Vagter« à 4 Timer, hver Vagt igen i 8 Tidsmaal paa $\frac{1}{8}$ Time, hvis Udløb hvergang angives ved Slag paa Skibsklokken; at der slaas 8 Glas vil da sige, at Vagten er udløbet. Andre maritime Udtryk i det følgende: »Gitter«: en lang smal Huulskuffe, som bruges til at kaste Vand op ad Skibets Side med for at rengøre den. »Fjølse«, pudse, særlig Metaldele, med Haandfladen og et Pudsemiddel. »Finkenets«; paa Krigsskibenes Lønning eller Skandseklædning var mellem Jernstøtter (»Sceptre«) med en horisontal Træ- eller Jernliste foroven og beklædt uden- og indenbords med malet Sejldug tilvejebragt et Hulrum, hvori Mandskabets Køjer var hennestuede om Dagen. Tovværkets Ender »dørhales« d. v. s. hales gennem (»durch«) en Blok el. lign., saa at de strammes (stiv-

hales). »Kølsvin«, svært Tømmer indvendig langs Skibets Køl, over eller mellem Bundstokkene, den inderste og midterste, svære Del af Spanterne, hvor disse er boltet fast til Kølen. »Bannierne«, det nederste Dæk paa et Krigsskib, Mandskabets Opholdsrum. »Bakkene«, den forreste Del af Skibets Dæk, fra Fokkemasten til Stævnen, hvortil Mandskabet er henvist, medens »Skandsen« er den agterste, oftest højere Del af det øverste Dæk, agten for Stormasten og forbeholdt Skibets Officerer. »Falderebstrappen«, en i Tove udenbords ophængt Adgang til Skibet; vedhængende løse Tove letter Opstigningen.

39, 11—12 f. n. Den stille Mathematiker. Sekondløjtnant O. F. Suenson.

40, 3. Kabelgarn, enkelt Hampesnor, hvoraf Tovværket slaas. »Ned fra Vejret« d. v. s. ovenfra.

41, 6. sætte Vant og Stag, tilpasse (stivhale) Skibets Takkelage. »Vant«, Tove som tjener Master og Stænger til Støtte til Siderne, »Stag« tilsvarende mod for og agter. »Bug-spryd«, Udligger fra Skibets Forstavn. »Laske« og »skaale«, skibstømmermandsmæssige Udtryk for med paalagte Skinner, hulede Planker o. lign. at forbinde et itugaaet »Rundholts (Mast, Raa o. a.). »Skørne«, blive skør, gaa itu; bruges baade om Sejl, Tovværk og Træ. — 2. f. n. Udgangen af Kanalen. Efter »Fortunas« Skibsjournal (SkJ 1016/1831—32) skete det her skildrede paa Aftenvagten (Kl. 8—12) d. 17. Aug. 1832; Kl. 11 blev Kursen skiftet fra NO til ONO; Vinden var iøvrigt ikke NV men VSV.

42, 6. Goodwin Sands er en Række meget farlige Grunde i Kanalen, skilt fra den engelske Kyst mellem Dover og Ramsgate ved Sejlløbet »the Downs«; Fjerdekommanderende var Sek.løjtn. J. Krieger.

43, 1. f. n. Hundevagt, Vagten fra Midnat til Kl. 4.

44, 3. laber Bramsejls Kuling, en ikke ret stærk Vind, som tillader Skibet at føre Bramsejlene, d. v. s. Sejlene over Mærsejlene, de mellemste af et fuldrigget Skibs Raasejl.

45, 11. f. n.—**46**, 2. Briggen St. Jan, bygget paa Gl. Holm, løb af Stabel i Juni 1821, havde fra Septbr. 1831 sejlet paa Vestindien, dens 6. Togt, fra 14. Maj 1831 til 24. Aug. 1832 (Deg. S. 32). Briggen havde paa dette Togt følgende Officersbesætning (SkJ 1015/1831—32): Chef: Kaptajn løjtnant Hans Carl Bodenhoff (1781—1849) TJ & M I S. 158 f., Næstkommanderende: Prmlt. Johan Frederik Braëm (1798—1874)

l. c. S. 182 f., Sekondløjtnanterne: Edouard Suenson (1805—1887) l. c. II S. 572 f., Nicolai Elias Tuxen (1810—91) l. c. S. 642 f. og Hans Peter Rothe (1813—1905) l. c. S. 415 f. Som Skibskirurg var antaget cand. chirurg. Vilhelm Barthold Willumsen (1804—54) (Carøe S. 227).

46, 12. Linieskibet Prinds Christian Frederik kæmpede 22. Marts 1808 ved Sjællands Odde med to engelske Linieskibe og to Fregatter (Deg. S. 14). Daværende Maanedsløjtnant Bodenhoff gjorde ikke Tjeneste i Linieskibet, men blev alvorlig saaret i en Kamp 2. Aug. 1812 ved Tromsø med en overlegen Styrke fra den engelske Fregat »Horatio«. Han ægtede i Septbr. 1813 i Reading Sarah Serene Cooper (1798—1864), Datter af en Arkitekt i Reading (Berks) i Syd-England. (Den Bodenholfske Slægtebog, 1914, S. 51 f.). — 11. f. n. Næstkommanderende ... var ogsaa gift med en engelsk Dame. Dav. Prmlt. J. F. Braëm ægtede 1826 i Hørsholm Serene Margrethe Lindam, der ikke var Engländerinde men født 12. April 1797 ombord i Fregatskibet Hester Maria udfor Kap Det gode Haab, død 1874 i Rungsted, Datter af Factor i Tranquebar, Agent Peter Holger Lindam (død før 1801) og hans 2. Hustru Dorothea Goos (o. 1761—1843).

47, 5. Den næstyoungste Officer. Daværende kar. Kapitajn N. E. Tuxen blev i 1864 Bestyrer af Orlogsværftets Skibsbyggeri og 1868 Direktør for Skibbyggeriet, Maskin- og Bygningsvæsenet ved Orlogsværftet; han havde ikke Titel af Admiral men fik Rang i Rangforordningens 2. Kl. Nr. 5 (med Kontreadmiraler). Afsked 1883. — 10. f. n. Mit Ophold i Briggen. Skibskirurg Willumsen maatte som syg bringes i Land 23. Marts 1832; Dr. kom ombord 1. April og vendte tilbage til Korvetten 22. Maj s. A.

48, 10. f. n. Maronparti. Maroon er en vist oprindelig fra spansk afledet engelsk Betegnelse paa en bortløben Neger. Marooner kaldtes de vestindiske Arbejder-Sammenskudsgilder, og Ordet gik derfra over til blandt den hvide Befolkning at betyde en Udflugt, Pic nic, under frie og ubundne Former. — 9. f. n. Anegada hører ligesom Tortola til Jomfru-Øerne og ligger Øst for St. Thomas; Anegada yderst mod Atlanterhavet. Old Jerusalem findes ikke paa nyere Kort og er formodentlig stadig ubeboet.

52, 15. En Proviantforvalter. Som Proviant-Regnskabsfører og Kahytskriver i »St. Jan«, var antaget Chr. Fr.

Nissen, død 13. Septbr. 1848 som tit. Søkrigskommissær, Proviants-, Ammunitions- og Material-Forvalter paa Fæstningen Christiansø.

55, 5. Dyvel[s]dræk. Betegnelse for en af en asiatisk Skærmpilant, *Ferula Asa foetida* L., udvundet Gummiharpiks, der har en afskyelig Lugt og Smag og tidligere blev meget brugt til Medikamenter.

56, 1. Blev jeg syg ... og indlagt paa Hospitalet i Frederikssted. Dr. gik fra Borde i »Fortuna« 9. Juni 1832 og vendte tilbage 29. s. M.

59, 6. Laaringsfartøj, en Baad, der hænger paa Laaringen — Skibets Runding under Gallerierne (Udbygninger paa hver Side af Agterskibet) — eller et Sidefartøj (Harboe, S. 240).

61, 13. f. n. Nokken af Underraaen, den yderste Ende af Raaen. — 8. f. n. Storsejlsskødet, et af de Tov, fastgjort i Sejlets nedre Hjørne, hvormed det fastholdes og styres. — 5. f. n. Røstet. Røsterne er vandrette Trælegemer, anbragt udfor Masterne paa Skibets Yderside, der tjener til Fastgørelse af Vanterne.

62, 2. f. n. Søkrigsartikelbrevet. Frederik V.s Søkrigs-Artikelbrev af 8. Jan. 1752 og for Landtjenesten ved Sø-Etaten af 29. Juli 1756 indeholdt de fundamentale Bestemmelser for Retsordningen indenfor Flaadetjenesten. »Brevene« ændredes og øgedes i Aarenes Løb ved flere Tillæg og ophævedes først for Straffebestemmelsernes Vedkommende ved § 201 i Straffelov for Krigsmagten, Nr. 68 af 7. Maj 1881.

63, 5. Spillet paa Skandsen. Gangspillet, et lodret staaende cylindrisk Vindeapparat, bestemt til at drejes af Mandskabet ved indstukne Bomme (»Spader«), havde i større Krigsskibe sin øverste Del anbragt over Dækket paa det øverste Batteri (foran Skandsen) og var bestemt til Ophaling af Skibets Ankere o. lign. Overdelen, »Koppen«, var cirkelrund og omfattede de Huller, hvori Bommene blev anbragt; det var til denne, Delinkventen blev fastgjort under Eksekutionen.

64, 5. f. n. Fokkeraaen, den Raa paa et fuldrigget Skibs forreste Mast, som bærer det underste Raasejl, Fokken; Fokkevantet, en Del af Takkelagen som holder Fokkemasten i Stilling.

67, 1. Brændevin, ... paa fastende Mave. Allerede ved Udkommandoen af Linieskibet »Skjold« i 1836, hvormed

Dr. fulgte som Skibskirurg, se ovenfor S. 127 f., blev der givet Ordre til forsøgsvis at give Mandskabet skiftevis Øllebrød (4 Gange) og The (3 Gange) om Morgenen i St. for Brændevin (Admiralitetsskollegiets Ordre af 28. April 1836 til Kommandør A. Krieger som Chef for »Skjold«). Iflg. dennes Indberetning af 2. Aug. efter endt Togt var Forsøgene faldet heldigt ud; skønt Theen efter Chefens Skøn var god og rigelig (hver Mand fik $\frac{1}{2}$ Pot tilberedt med $\frac{1}{8}$ Lod The og 1 Lod Sukker (1 Lod = $\frac{1}{16}$ kg)), syntes Mandskabet dog bedst om »det mere nærende og tilvante Øllebrød«, men Theen fik ogsaa af de brugte lakerede Blikkander »en vammel og ubehagelig Smag. Naar andre Kar medgives til at tage Thevandet i, vil det maaske finde mere Bifald og i varme Climater være sundere« (SkJ 1047). — 7. f. n. Da vi passerede Vendekredsen paa Udrejsen. »Fortuna« passerede 23° nordlig Bredde d. 31. Oktbr. 1831.

69, 6. f. n. Topsgast, det samme som Skamfilingsgast. »Folk, der er fast ansatte i hvert Mers og forrette eller forestaae det der forefaldende Matrosarbeide. De vælges blandt Skibets bedste Matroser, og melde til Baadsmændene den forefaldende Skamfiling paa Takkelagen, saa den itide kan repareres« (Harboe, S. 360 f.).

71, 1. f. n.—**72**, 12. f. n. Generalgouvernør, General Scholten. Peter Carl Frederik von Scholten (1784—1854) var fra 1827 fungerende Generalgouvernør over de vestindiske Øer, fik 1829 Titel af Generalmajor og blev 1835 virkelig Generalgouvernør; han havde i sin Tid været Adjutant hos Frederik VI.s Generaladjutant Frantz Christopher Bülow (1769—1844), DbL XXI, 1941 S. 295 f. og IV, 1934, S. 400 f. For v. Scholtens Indtægter synes nu at være gjort godt Rede af H. Lawaetz i Bogen: Peter v. Scholten, Vestindiske Tidsbilleder fra den sidste Generalgouvernørs Dage, Kbhvn. 1940, se navnlig XX. Kapitel. Økonomiske og personlige Forhold, S. 215—24.

75, 13. Der sagdes, at Scholten ... ved flere humane Bestemmelser havde virket ... til Negrenes Fordel, se herom H. Lawaetz l. c. Kapitlerne XIII—XV, S. 123—168.

76, 15. Roret er hugget ud! At »hugge« et Ror i vil sige at fastgøre Roret ved Hjælp af de paa dets Inderkant anbragte Tappe i de tilsvarende Ringe eller Kovser paa Baadens Agterspejl eller -stævn. Naar Roret er »hugget ud«, vil det sige,

at Tappene er kommet ud af Ringene, hvorved Rorets Forbindelse med Fartøjet er løsnet, saa at Roret ikke virker efter sin Bestemmelse.

79, 9. f. n. I en af disse krappe Søer, der ikke var lange nok til at bære over hele Skibets Længde. Ved krappe Søer forstaas kraftige, tæt paa hinanden følgende Bølger, som ved deres Korthed fremkalder den beskrevne Virkning.

80, 8. Den smukke Fru Fortuna. Som ovenfor nævnt (S. 152) var Skibet kun syv Aar gammelt. — 15. En tidlig Morgeni Begyndelsen af Septbr. 1832. Iflg. Skibsjournalen fik man fra Korvetten, som d. 16. Juli var afsejlet fra Frederikssted, d. 20. Aug. Kl. 12 om Middagen jyske Kysten i Sigte; d. 21. Kl. $4\frac{1}{2}$ løstes alle Reb ud af Mærseilene og Kl. $4\frac{3}{4}$ salutedes Kronborg, Kl. $5\frac{1}{2}$ kom Lodsens fra Helsingør ombord, Kl. $5\frac{3}{4}$ en Officer fra Vagtskibet; Kl. 9 salutedes København og Kl. $9\frac{1}{4}$ kom Korvetten til Ankers paa Københavns Rhed. Den 27. August 1832 blev Kommandoen strøgen. — Ved Udfærdigelsen af den paabudte Konduiteliste efter endt Togt var Chefen ikke meget naadig overfor sine unge Officerer; kun om Rathsack og Krieger hedder det »Har« i det generelle Spørgsmaal om Duelighed, om de andre kun »giver Ret til Haab efter mere Øvelse«; Krieger faar »Meget god« i Rubriken »Kundskab om Tjenesten i Almindelighed«, i de andre Rubriker kun »god«; Schumacher faar dog i tre Rubriker »meget god« — Rathsack i ingen! Men i en særlig Paaskrift staar: »Second Lieutenanterne J. Krieger og O. Suenson ere gode Observateurer. H. D. B. Seidelin.« — 10. f. n. ... malet af Frederik Sørensen. Maleriet af Korvetten Fortuna er ikke mere i Familiens Eje. — Marinemaler Carl Frederik Sørensen (1818—79) DbL XXIII, S. 279 f. — 8. f. n. Fandt jeg min Søster Amalie gift med min Halvfætter Holmsted. Amalie Drachmann (1802—1878) blev 18. April 1832 i Garnisons Kirke viet til den 21-aarige kar. Sergeant ved 2. Livregmt. til Fods (senere: 2. Batl.) og Gymnastiklærer Jonas Ferdinand Holmsted, hvis Mor, Caroline Mathilde Kobiersky (gift men senere separeret fra Sadelmager, derefter Korporal ved Livgarden til Fods og sluttelig Menig (Stillingsmand) ved 2. Livregmt. til Fods Carl Frederik Holmsted, født 1789 som Søn af Portner ved det Classenske Bibliotek Jonas H. og Hustru Ane Hald) var en Datter af Amalie Dr.s ældste Morbror, Tømmersvend Carl

Friedrich Kobiersky og Hustru Anna Maria Eriksdatter Wange eller Wagner. Jonas Ferd. Holmsted var altsaa i Virkeligheden sin Hustrus Nevø; han var født 1810 i Kollerkolle, Værløse Sogn, blev i 1821 antaget som Tamburdreng ved 2. Livrgmt., avancerede 1825 til Korporal, blev senere Sergeant og Lærer ved det militære gymnastisk Institut, kar. Sekondløjtnant, 1836 Dbmd., deltog i Krigene 1848—50 som Sek.- og kar. Prmlt., blev 1852 Prmlt., 1861 kar. Kaptajn og i 1863 Komp.kommandør i Kbhvn.s Garnisonsrgmt., stod under Krigen 1864 ved 3. Rgmt. og blev i Maj s. A. Kaptajn II samt efter Krigen Gymnastikinsp. ved de off. Skoler i Kbhvn. Han døde 8. Maj 1866 i København. — 3. f. n. Admiral Wrisberg, se ovenfor S. 134 f.

81, 7—8. Lector anatomiae Henck. Carl Ludvig Friedrich Henck (1787—1854) var fra 1827 Lektor ved kir. Akad. (Carøe S. 81. Se iøvrigt om ham Norrie S. 87 f. og 95. »Han nævnes især, naar man vil fremhæve, at en lærer godt kan være udmærket uden at være student«). — 13. Linieskibet Dronning Marie var bygget paa Nyholm og løb af Stabel 1825 (Deg. S. 34). Det havde paa dette sit første og eneste Togt 1. Maj—31. Juli 1834 som Linieskib (1850 ombygget til Fregat) følgende Officersbesætning (SkJ 1031/1834): Chef: Kommandørkaptajn, 3. Militær-Deputeret (fra 1829) i Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiet Ulrich Anthon Schønheyder (1775—1858) TJ & M II S. 489—91, - Næstkommanderende: Kaptajn Magnus Lütken (1782—1847) l. c. S. 135 f. - Kaptajnløjtnanterne: Søren Ludvig Tuxen (1790—1856) l. c. S. 647. - Poul Severin Kierulf (1793—1842) l. c. I S. 726—28 og Anthon Chr. Kierulff (1791—1863) l. c. S. 724 f. - Premierløjtnanterne: Johan Frederik Braëm (1798—1874) l. c. S. 182 f. - Frederik Chr. Baron Stampe (1797—1842) l. c. II S. 542. - Johan Lauritz Grove (1805—46) l. c. I S. 493 f. - Mads Emil Raffenberg (1804—76) l. c. II S. 344 f. - Frederik Chr. Georg Muxoll (1804—80) l. c. S. 221 f. og Hans Schierbeck (1806—89) l. c. S. 444 f. - Secondløjtnanterne: Caspar Bernhard Købke (1808—54) l. c. S. 60 f. - Hendrik Steenbach (1807—49) l. c. S. 547 f. - Anton Harboe Hertzberg Lemming (1809—77) l. c. S. 81. - Carl Magnus Meinertz (1809—92) l. c. S. 170 f. - Mathæus Bartholomæus Bøcher (1811—86) l. c. I S. 229 f. - Frederik Wilhelm Lund (1810—38) l. c. II S. 115 f. - Elias Christian Carl Tuxen (1812—91) l. c. S. 637 f. og Hans Herman Stephen Grove (1814—66) l. c. I S. 490—91. - Undertøj-

mester, Prmlt. Ove Wilhelm Michelsen (1800—80) l. c. II S. 186 f. Som Skibslæger medfulgte kar. Reservekirurg Jørgen Kjerulf (1804—35) (Carøe S. 109) som Overskibskirurg, kar. Reservekirurg Lauritz Clementsen (1801—73) (Carøe S. 34) som Skibskirurg og A. G. Drachmann som Underkirurg. — 2. f. n. Prinds Frederik (senere Kong Frederik d. 7de) var falden i Unaade hos Frederik d. 6te. Under 10. Marts 1834 var Prins Frederik Carl Christian blevet forvist til Jægerspris, hovedsagelig som en Følge af det daarlige Forhold til hans Hustru, Frederik VI.s Datter Prinsesse Wilhelmine, og det var allerede i Pkt. 1 i den kgl. Ordre, som i den Anledning udfærdigedes, bestemt, at Prinsen i det kommende Foraar skulde gaa ud paa et Togt med »Dronning Marie«, se herom og om den følgende Tid til Prinsens Indskibning d. 6. Maj Th. og H. F. Ewald: En Slægts Historie, 1. Bind, Kbhvn. 1905, S. 140—153. Ordren om Prinsens Følge paa Rejsen til Island meddeltes Skibschefen 14. April og omfattede følgende Personer: Prinsens Adjudant (fra 1832), Prmlt. i Flaaden, Kammerjunker Carl Ludvig Chr. Irminger (1802—88), TJ & M I S. 649—51. - Prmlt. Christopher Laurits Præsilius (1803—92), l. c. II S. 336 f. - Livkirurg (1833—40) Carl Frederik Holmer (1795—1874) (Carøe S. 89 og Suppl. S. 77) og Marinemaleren Friedrich Theodor Kloss (1802—76), DbL XII S. 548 f.

83, 3. Den tidligere Næstkommanderende i Korvetten. Hvis Dr. her tænker paa Korvetten »Fortuna«, maa det bero paa en Misforstaaelse; ingen af Officererne fra dette Togt var ombord i Linieskibet. Dr. var derimod i 1836 atter sammen med F. C. V. Rathsack ombord i »Skjold«, se nedenfor S. 167.

84, 4. f. n. En Mersfeldsblok, et rundagtigt, aflangt Legeme af Træ eller Metal, hvori er indsat tre bevægelige Skiver, Trisser, hvorom et Tov eller en Kæde kan løbe, og der indgaar som et Led i det System af Tove, Mersfeld, hvormed den tunge Merseraa hejses og sænkes; den var af svære Dimensioner, c. 35 cm høj og c. 25 cm tyk.

85, 10. f. n. Proviantskriveren. Lars Peter Heggum, født o. 1803, død 1868 i Kbhvn. som Kammerassessor og Toldkontrollør.

88, 2. Klædt i Pijæk. »Pijækkert eller Pijack, en lang Overtøje, som Søfolk bruge i koldt Veire (Harboe, S. 310). — 4. f. n. efter at vi var komne til Island. Om Aftenen

31. Maj ankrede Linieskibet ved Engey udfor Reykjavik, og Prinsen og hans Følge gik straks i Land. — 1. f. n. Lands-høvdingen. Denne Betegnelse paa den øverste administrative Embedsmand paa Island indførtes først 1872. Stiftamtmand med Bolig i Reykjavik var i 1834 (fra 1831) Lorentz Angel Krieger (1797—1838), død som Stiftamtmand i Aalborg (fra 1836).

89, 2. Bessestad. Paa Gaarden Bessastaðir i Nærheden af Reykjavik boede tidligere Stedets højeste danske Embedsmand. I 1834 fandtes her Islands eneste Latin(og Kost-)skole. Laxelven (Ellidaá), ogsaa i Nærheden af Byen, var det jævnlige Maal for Rideudflugter fra Reykjavik. — 14. Apotekeren i Reykjavik hed i 1834 Oddur Thorarensen; hans Bolig laa paa det saakaldte Apoteker-Næs, noget Vest for selve Byen.

90, 6. f. n. Efter en halv Snes Dages Ophold. »Dronning Marie« sejlede fra Island 5. Juni og efterlod Prinsen og hans Følge samt detacherede Korvetten »Najadent«, Chef: Kaptajn A. C. Cøderfeldt, der havde været underlagt Linieskibet og som i Septbr. s. A. atter bragte Prinsen tilbage til Danmark. En detailleret Skildring af Livet ombord i »Dronning Marie« paa Oprejsen og under Opholdet paa Island er trykt i Tidsskrift for Søvæsen, 111. Aargang, Juni 1840, S. 272—301, under Titlen: Ferdinand's Dagbog paa Orlogsskibet »Dronning Maria« 1834. Dagbogen er ført af Chefen for den ombordværende Soldateske, Premierløjtnant ved Kongens Regiment Carl Ferdinand Due (1801—36); den udfylder Professor Drachmanns Skildring af Togtet og slutter d. 9. Juli, da Linieskibet er naaet udfor Kerteminde. Den lille Dagbog er udførlig kommenteret af Udgiveren, Kommandørkaptajn H. Bistrup.

91, 2. Lodsens fra Nyborg hed Lars Nielsen Wichmann; Navnet paa Lodsoldermanden, som under Lodsningen stod ved hans Side, nævnes ikke i Skibsjournal og Rapporter. Uheldet skete Søndag d. 13. Juli om Eftermiddagen Kl. 5³/₄ paa 6 Favne Vand mellem Vresen og Sprogø; Skibet ankrede først ved 7-Tiden Nord for Hou Sand. Lækken var ved Fokkemastens Spor og trak o. 1 Fod Vand i 20 Min., man kunde dog magelig holde Skibet læns med een af Slagpumperne, naar der pumpedes med korte Ophold, og Lækagen hindrede ikke, at der 16. Juli kunde holdes Øvelse med Skarpskydning paa understø og øverste Batteri i Køge Bugt. Skibet gik derpaa efter indhentet Ordre til Kbhvn., hvor det ankrede d. 19.;

Kommandoen blev strøget 31. Juli. — 5. f. n. Frederik den 6tes Dronning, Marie Sofie Frederikke (1767—1852) fødte sit sidste og 8. Barn, Prinsesse Wilhelmine Marie (Prins Frederiks Gemalinde, se ovfr. S. 160) i 1808.

92, 2. Sø-Etatens Hospital, bygget 1805—06 og aabnet som Marine Hospital i Novbr. 1806, laa mellem Fredericia- og Olfert Fischersgade (før Balsamgade); i 1905 solgt til Nedrivning; paa en Del af dets Grund gennemførtes Ny Kronprinsessegade til Klerkegade. — 3. en af mine dér ansatte ældre Kolleger. Underkirurg ved Hospitalet (1833—37) Chr. Andreas Ditzel (1805—93) fik i Maj 1834 Reservekirurgs Karakter og Tilladelse til at bære Uniform for derefter at rejse til Sverige som Koleralæge (Carøe S. 39). Flaadens Kirurger var tillige tjenstgørende Læger ved Sø-Etatens Hospital. — 10. f. n. Kontorist Hans Stæhr. Hans Lauritz Stæhr (1815—1906), en Søn af Hørkræmmer Hans Jørgen Henning Stæhr (1785—1852), som 1812 i Lyngby havde ægtet Emilie Julie Theresia Qvist (1793—1876), Datter af Forpagter Niss Lauritzen Qvist (o. 1744—1817) og Charlotte Amalia Kobiersky (1763—1850), der var en Søster til A. G. Drachmanns Mor. Da Folketællingen d. 18. Febr. 1834 fandt Sted, boede Dr. i Borgergade Mtr. Nr. 178, senere Gade Nr. 53, Hj. af Prinsensgade Nr. 3, paa 3. Sal hos sin ovennævnte Søster og Svoger, Amalia og Jonas Ferdinand Holmsted, hvor ogsaa deres yngste Søster Petrine Caroline paa den Tid havde sit Hjem. Først i Efteraaret 1834 er de to Fættre og senere Svogre da flyttet sammen og sandsynligvis i den Gaard, Borgergade Mtr. Nr. 87, senere Gade Nr. 4, som tilhørte Hans Stæhrs Far, og hvortil hele Familien Stæhr selv flyttede i 1838. Paa dette Tidspunkt var Dr. flyttet derfra til St. Kongensgade, Mtr. Nr. 243, og i 1839 fik han Tjenstbolig i Sø-Etatens Hospital (se ovfr.). — 3. f. n. Fregatten »Bellona« var bygget paa Nyholm og løb af Stabel 1830; Togtet til Italien fra 1. Maj—5. Septbr. 1835 var dens første; i 1862 udgik den af Flaadens Tal men blev — efter i 1864 at have været Depotskib i Hørup Hav — først ophugget i 1868 (Deg. S. 41 f.). — 1. f. n. Thorvaldsens Arbejder. Om Afhentningen af disse og de forudgaaende Forhandlinger henvises til J. M. Thiele: Thorvaldsen i Rom. 1819—1839. II. Kbhvn. 1854 (3. Del af det 4-Binds Værk: Thorvaldsens Biographi, Kbhvn. 1851—66) Kap. CXXXIV og CXXXV, S. 534—44. Det havde været paatænkt, at Thorvaldsen selv skulde følge med hjem, men

da han gennem Ludvig Bødtcher, som havde ledsaget Transporten af Sagerne til Livorno, fik at vide, at der havde været en Koppeepidemi ombord, benyttede Thorvaldsen dette som en gyldig Grund til ikke allerede nu at forlade Rom.

93, 6. Stiftsfysikus Weiss. Hans Christian Weiss (1811–82), fra 1860–80 Stiftsfysikus i Aarhus, havde i 1834 taget kir. og i 1835 med. Eksamen (Carøe, S. 220). — Overlægen. Vilh. B. Willumsen, se ovfr. S. 53. — 11. f. n. Officersbesætningen i »Bellona« bestod af følgende (SkJ 1040/1835): Chef: Kaptajn (først 1838 Kommandørkapt.) Louis de Coninck (1788–1840) TJ & M I S. 258–60. - Kaptajnløjtnant Frederik August Paludan (1792–1872) l. c. II S. 292 f. - Premierløjtnanter: Palle Chr. Bruun (1796–1855) l. c. I S. 210. - Chr. Jacob Schmidt (1803–71) l. c. II S. 40. - Hans Schierbeck (1806–89) l. c. S. 444 f. - Chr. Nicolay Wulff (1810–56) l. c. S. 743. - Sekondløjtnanter: Carl Magnus Meinertz (1809–92) l. c. S. 170 f. - Herman Ipsen (1808–70) l. c. I S. 646–48. - Otto Frederik Suenson (1810–88) l. c. II S. 578 f. - Osvald Julius Marstrand (1812–49) l. c. S. 166 f. - Otto Hans Lütken (1813–83) l. c. S. 142 f. - Frederik Ernst Julius Lehmann (1813–41) l. c. S. 79. Af Skibslæger medfulgte som Overskibskirurg Vilh. B. Willumsen (se ovfr. S. 155) og som Underskibskirurg A. G. Drachmann.

94, 4. Admiralen og Kadetchefen Peter Frederik Wulff (1774–1842) TJ & M II S. 752 f. - Magnus Lütken, se ovfr. S. 82. - Otto Lütken var Marineminister fra 31. Decbr. 1863 til 6. Novbr. 1865. — 9. Broder til Maleren Nicolai Wilhelm Marstrand (1810–73) DbL XV S. 356 ff. — 10. Orla Lehmann. Politikeren Peter Martin Orla Lehmann (1810–70) DbL XIV, S. 209 ff. — 13. f. n. Admiral P. Wulff. Jørgen Peter Frederik Wulff (1808–81) TJ & M II S. 748–50. — 4. f. n. Schack. Marcus Andreas Tage Schack (1810–62), Dr. phil., død som Sognepræst til Herstedøster og -vester (Wibergs Præstehistorie I S. 618 og Soraner-Bladet, 1932, S. 18 ff.) — 2. f. n. Professor Høy[e]n Kunsthistorikeren Niels Lauritz Andreas Høyen (1798–1870) DbL XI S. 159 ff. »Bellona« afsejlede fra Kbhvn. 7. Maj; Høyen landsattes i Dower d. 17. s. M. Om hans Rejse med »Bellona« se: J. L. Ussing: Niels Lauritz Høyens Levned, I, Kbhvn. 1872 S. 246.

98, 4. Port Mahon paa Majorca. I de Conincks Rapport af 7. Juni hedder det, at han vilde have anløbet Port Mahon — der havde indtil da været 116 Koppe-Patienter ombord,

hvoribl. flere af Officererne — men han maatte paa Grund af Vindforholdene opgive det og gaa direkte til Livorno, hvor »Bellona« ankrede paa Reden 7. Juni; der var da endnu intet kommet af Thorvaldsens Sager. — 8. Vanskeligheder. De hævedes først d. 10. Juni, fordi en Koppepatient af Besætningen var død d. 9. og blev begravet paa Strandbredden udenfor Lazarettet, hvor ogsaa alt hans Tøj og Køje blev brændt. D. 11. gik Dr. iland med de syge, ialt 21; tre af de ombordværende Soldater tilbød frivilligt at gaa med som Sygeopvartere; af de syge var to haardt angrebne, tretten Rekonvalescenter. — 10. f. n. Karantæne-Etablissemnet betegnes i Chefens Rapport som S. Rouo; muligt et tidligere Kloster.

101, 5. Den danske Konsul i Livorno, Generalkonsul Johan Christopher Ulrich, døde 18. Juni; Forretningerne varetoges nu af adjungeret Konsul J. P. G. Ulrich og Marineagent, Vicekonsul P. H. Wulffsen.

102, 7. Den omtalte Patient Matros Lars Lind døde d. 16. Juni.

106, 9. f. n. Fregatten havde ... indtaget sin Ladning. Iflg. de Conincks Rapport af 29. Juni fik Fregatten uventet practica d. 20. s. M., samtidig ankom Kunstsagerne og man begyndte d. 30. at tage dem ombord — ialt 45 Kasser, hvoraf adskillige uhyre store og tunge; de indeholdt bl. a. de 10 i Marmor udførte Apostelskikkelser til Frue Kirke i Kbhvn.; det kneb da ogsaa at faa Plads til denne Last i Skibet. 9. Juli var Fregatten sejlklar og lettede Kl. 4¹/₈ Eftm.; Dr. og hans Patienter var kommet ombord d. 7. — 1. f. n. Fire ny ankomne. Der kom ialt fem Passagerer ombord: Frøken Henriette Wulff (1804—58), hendes Broder, Premierløjtnant J. P. F. Wulff (se ovfr. S. 94), Sekondløjtnant i Flaaden Frederik Paludan (1808—80) T J & M II S. 290 f., »Student« Ludvig Adolph Bødtcher (1793—1874) DbL IV S. 432 ff. og Epigrafikeren, Dr. phil. ved Universitetet i München Olaus Chr. Kellermann (1805—37) DbL XII S. 389. Han var ikke født i Holsten, men i Kbhvn., hvor Faderen da var ansat i Finanskollegiet, men havde faaet sin første Uddannelse i Gymnasiet i Pløn og var 1825 priv. dimitt. til Universitetet i Kbhvn.

108, 4. Faderen ... efterlod sig et lille Bind Digte. Poetiske Arbejder af Peter Fredrik Wulff. Udgivne efter hans Død Kbhvn. 1844. I Aarene 1818—25 fortsatte han P. Foer-

soms Oversættelse af Shakspeares dramatiske Værker med 4 Bind. — 12. Worsaae. Vel Arkæologen Jens Jacob Asmusen Worsaae (1821—85), Dansk biografisk Haandleksikon III, 1926, S. 784 f. Han ægtede 1857 Frk. Jacobine Severine Grevenkop-Castenschield (1838—1910).

109, 13. f. n. Et legemsstort Portræt. Et Maleri af Osvald Marstrand ejes af Søofficersforeningen; et Litografi er udført 1853 af I. W. Tegner efter Broderens Billede 1850, DbL XV S. 353.

110, 15. regulinsk, rensed, uden Tilsætning.

111, 3. »Padre Francesko», en neapolitansk Folkesang; den findes i A. P. Berggreens Folkesange og Melodier, fædrelandske og fremmede, VII. Bind, 2. Udg. 1866, S. 116—17. — 6. Den Maade, hvorpaa B. var kommet til Rom. Bødtchers Biograf, Al. Schumacher (Ludvig Bødtcher, et Digterliv, Kbhvn. 1875) kender intet til denne Historie, som efter hans Fremstilling, l. c. S. 51 f., maa henføres til B.s Ven, Politifuldmægtig Jørgen Jørgensen (1791—1866) DbL XII S. 239 f. — 11. Konditor Mini. Schweizeren Jacob Mini (1787—1847) havde i 1819 overtaget det Konditori paa Kongens Nytorv, Øster Kvarter, Mtr. Nr. 141, nu Gade Nr. 17, som i 1793 var indrettet dér af Johan Soltani, og drev det til sin Død. Det er den nuværende Kafé Stephan à Porta.

112, 2. f. n. Hendes Moders Død. Fru Hanne Henriette Wulff født Weinholdt døde 1836; den yngste Datter, Ida (1806—76), ægtede 1828 Arkitekten Jørgen Hansen Koch (1787—1860). Broderen J. P. F. Wulff giftede sig 1843 med Antoinette Christiane Birch (1823—65), Datter af Overauditør Carl Chr. Birch, som i 1836 maatte forlade Landet og rejste til Nordamerika, hvor han skiftede Navn og døde 1865 (V. Richter: Juridisk og statsvidenskabelig Stat, Kbhvn. 1881, S. 30).

113, 8. f. n. Et tragisk Endeligt. Frøken Jette Wulff var efter en Rejse i Tyskland i Hamburg gaaet ombord i Dampskibet »Austria» for at sejle til New York; den 13. Septbr. 1858 brændte Skibet, omtrent et Døgns Rejse fra Bestemmelsesstedet.

114, 3. I Begyndelsen af September. »Bellona» gik til Ankers paa Københavns Rød d. 27. Aug. Kl. 12¹/₂, og Kommandoen blev strøget 5. Septbr. 1835 Kl. 11¹/₄. — 4. f. n. Bødtcher havde forfattet en Sang. I »Digte ældre og nyere» af Ludvig Bødtcher, Kbhvn. 1856, er S. 128 optaget

en Sang med Titlen: Paa Fregatten Bellona i Nordsøen 1835, et maadeligt Produkt, der efter sit Indhold næppe kan være skrevet til Festen paa Bellevue efter Hjemkomsten.

115, 12. Professor Thal, se ovfr. S. 22. Lektor Scharling. Kemikeren Edvard August Scharling (1807—66) DbL XXI S. 61 f.

116, 11. den skriftlige Prøve. Opgaven til den skriftlige Prøve er dateret 5. Marts 1836 og stilledes af Generaldirektør for Kirurgien, Professor Chr. Fenger (1773—1845); Eksamen er da vel begyndt samme eller en af de nærmest følgende Dage. Der var ialt 25 Kandidater, hvoraf en gik fra paa Gr. af Sygdom og fik Lov at gaa op senere, medens en kun fik en negativ Karakter; seks foruden Dr. bestod med 1. Karakter og 50 Points (Karakteren ved den skriftlige Prøve talte dobbelt), deriblandt Andreas Buntzen (1811—80), den senere Overkirurg ved Frederiks Hospital (DbL IV, S. 353 f.), der imidlertid, uvist af hvilken Grund, ikke indstillede sig til den mundtlige Prøve men først tog Lægeeksamen ved Universitetet 1838. Dr. bestod den samlede Eksamen med 1. Karakter med Føje* (Karakteren laud præ ceteris gaves ikke som Hovedkarakter) hvilket tre andre af Kandidaterne ogsaa gjorde, men Dr. med det højeste Pointsantal ($24\frac{1}{2}$). I det latinske Eksamensbevis var hans Fornavn Anders blevet til Andreas, som han derefter kaldte sig. — 3. f. n. fast Grund under Fødderne. Dette viste sig ved, at der under 14. Aug. s. A. bevilgedes ham *Reservechirurgs Karakter* i Flaadens Lægekorps.

117, 5. f. n. Starck, Johan Friedrich Chr. Eckhardt (1799—1873) var født i Rostock og kom 1819 til København, tog i 1826 kir. Eks. og opholdt sig i Udlandet 1828—32; Dr. med. i Rostock 1841 (Carøe S. 195).

118, 2. Dieffenbach. Johan Friedrich D. (1792—1942) var fra 1829 Overkirurg ved Charitéhospitalet i Berlin, 1832 extr. ord. og 1840 Professor ord. v. Universitetet dér og Leder af den kir. Universitetsklinik. — 10. Tenotomi, Over-skæring af Sener og Muskler for at hæve Stivhed i Led og Lemmer. — 4. f. n. de næsten grænseløse Drillerier, se ovfr. S. 23—24.

119, 13. f. n. Kvistværelser ved Frederiksholms Kanal. Dr. Starck boede ved sin Død i Frederiksholms Kanal Nr. 16 paa 4. Sal.

121, 15. Rejsestipendium. Dr. med. J. F. C. E. Starcks

Skematisk Oversigt over Slægten Drachmann

I. *Gert Drachmann* fra »Stift Bremen«
 Grovsmed i Kbhvn. 1724, vist † 1741
 ∞ m. *Mette Poulsdatter* † 1763
 Fem Sønner, alle Smede, se II

II. *Gert Drachmanns* Børn

1. *Poul*
 † før 1763
 ∞ 1739 m. *Zennel Catharina Pedersdatter*
 |
 Mindst tre Sønner

2. *Gert*
 * o. 1709 † før 1763
 ∞ m. *Mette* .. † før Febr. 1764
 |
 Mindst en Søn og en Datter

3. *Adam Ehrenreich*
 * o. 1710 † 1768
 ∞ 1753 m. *Cathrine Massmann*
 |
 Efterlod en Søn og en Datter

4. *Gotthelf Florian*
 * o. 1722 † 1777
 ∞ 1749 m. *Christina Mathiasdatter Bøss*
 * o. 1726 † 1804
 |
 Børn, se III

5. *Jørgen Henrich*
 * o. 1723 † 1768
 ∞ m. *Ane Cathrine Hansdatter*
 * o. 1718 † 1765
 |
 mindst tre Døtre

III. *Gotthelf Florian Drachmanns* Børn

1. *Mathias*
 * 1750? † spæd

2. *Mette Christine*
 * 1752

3. *Gerdt Vilhelm*
 * 1753

4. *Hans*
 * 1755

5. *Maria Cathrina*
 * 1758

6. *Mathias Christian*
 * 1763 † 1812
 ∞ 1786 m. *Louisa Christiana Kobiersky*
 * 1767 † 1853
 Børn, se IV

og muligt flere.

IV. *Mathias Christian Drachmanns* Børn

1. *Gotthelf Henrich*
 * o. 1785 † 1817
 ∞ m. *Kirsten Jørgensdatter Neymann*
 født *Bagge* * o. 1779 † 1836
 En Søn og to Døtre

2. *Matthea Catharina*
 * 1788 † 1791

3. *Jürgen Arnhold*
 * 1790 † 1791

4. *Regina Benedicta*
 * og † 1790

5. *Anna Catharina*
 * 1792 † 18..
 ∞ 1820 m. *Hotel tjener Joseph Gilbe*
 * o. 1785

6. *Hedevig*
 * 1792 † 1793

7. *Gertrud Christina Regina*
 * 1793 † 1794

8. *Johanna Amalia*
 * 1796 † 1806

9. *Christiana Helena*
 * 1798 † 1802

10. *Friderica Margaretha*
 * 1800 og ? † s. A.

11. *Amalia*
 * 1802 † 1878
 ∞ 1832 m. *Sergeant, senere Kapt.*
Jonas Ferdinand Holmsted
 * 1810 † 1866
 Børn

12. *Louise Christine*
 * 1804 † 1898
 ∞ 1828 m. *Slotstørmr, senere Kbmd.*
Peter Steen
 * 1805 † 1865
 Børn

13. *Emilie Julie*
 * 1806 † 1900
 ∞ 1839 m. *Skolelærer*
Frederik Bendtsen Hørup
 * 1811 † 1905
 Børn

14. *Anders Georg*
 * 1810 † 1892
 ∞ 1° 1844 m. *Vilhelmine Marie Stæhr*
 * 1820 † 1857
 2° 1859 m. *Clara Josephine Sørensen*
 * 1836 † 1895
 Børn af begge Ægteskaber

15. *Petrine Caroline Iverins*
 * 1812 † 1845
 ∞ 1842 m. *Arkivregistrator*
Hans Knudsen
 * 1801 † 1851
 Børn

